T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN SOSYO EKONOMİK DURUMLARI İLE SOSYAL UYUM İLİŞKİSİ: SULTANBEYLİ ÖRNEĞİ

OSMAN YANIK

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ORHAN KOÇAK

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET PROGRAMI

İSTANBUL-2019

TEZ ONAYI

Bu çalışma 28.06.2019 Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans
Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Doç. Dr. Orhan KOÇAK
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Sağlık Bilimleri Fakültesi

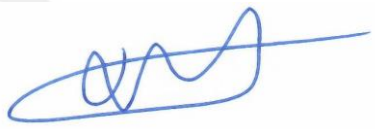
Dr.Öğr.Üyesi Taner ARTAN
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Dr.Öğr.Üyesi Abdulhakim BEKİ
Üsküdar Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Osman Yanık

İTHAF

"Belki de ölme sırası bize geldi diye düşünüyorduk.
Ama ölmek istemiyorduk.
Bu yüzden gitmeye kadar verdik"

Sahar, 25, Lüban'da yaşayan Suriyeli Mülteci

Yerinden edilmiş tüm insanlara ithafen….

TEŞEKKÜR

Araştırmanın yürütülme sürecinde bilgisi ve tecrübesiyle bana katkı sağlayan tez danışmanım Doç. Dr. Orhan KOÇAK'a sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmam sırasında, çeviride destek vererek yardımlarını esirgemeyen Sultanbeyli'deki eski çalışma dostlarımdan Yahia Ohtman ve Ahmet Şeh Abdullah'a; her zaman yanımda olarak bana güç veren Zeynep Ekşim, Yusuf Ergünöz, Rukiye Keskin, Melike Morgül, Eda Dilara Toca, Eda Ayrancı'ya; lisans eğitimimden bu yana maddi manevi destekçim olan başta Hakan Karaman, Ömer Faruk Bozdoğan, Mustafa Kayademir, Ali Yaşar, Ali Taşçı, Ünsal Uzan ve Gözde Kesgin'e şükranlarımı sunarım.

Son olarak sevgili Hatice Hilal Vona Varan ve aileme bu süreci benimle birlikte yaşadıkları için teşekkür etmek istiyorum.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI ..... İİ
BEYAN ..... İİİ
İTHAF ..... İV
TEŞEKKÜR V
İÇİNDEKİLER ..... Vİ
TABLOLAR LİSTESİ ..... İX
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... Xİİ
SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ ..... Xİİİ
ÖZET ..... XİV
ABSTRACT XV
1. GİRİŞ 1
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE 5
2.1. Göç ve Göçmen 5
2.2. Göç Çeşitleri 6
2.2.1. İç Göç-Dış Göç (Uluslararası Göç) 7
2.2.2. Gönüllü Göç- Zorunlu Göç 8
2.3. Göç Tipolojileri 9
2.3.1. İtme Çekme Kuramı 10
2.3.2. Merkez Çevre Kuramı 11
2.3.3. Göç Sistemleri Kuramı 11
2.3.4. Göçmen İlişkiler Ağı (Network) Kuramı 12
2.4. Uluslararası Göçün Niteliği ve Kavramları 13
2.4.1. Mülteci 15
2.4.2. Şartlı Mülteci veya Sığınmacı 16
2.4.3. İkincil Koruma 17
2.4.4. Geçici Koruma 17
2.5. Sosyal Uyum 20
2.5.1. Kültürlenme Stratejileri 20
2.5.2. Kültürlenmenin Temel Yapı Taşları 22
2.5.3. Göç ve Sosyal Uyum 23

2.6. Türkiye'nin Yakın Göç Tarihi 26
2.6.1. Türkiye'nin Coğrafi Yapısı ve Genel Özellikleri 26
2.6.2. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçler 26
2.6.3. Suriyelilerin Genel Durumu 28
2.6.4. Türkiye'deki Suriyeliler 30
2.6.5. Türkiye'deki Suriyelilerin Yaşadığı Sorunlar 38
2.6.5.1. Statü Sorunu 39
2.6.5.2. İstihdam Sorunu 39
2.6.5.3. Sağlık Hizmetlerine Erişim 41
2.6.5.4. Eğitim Hizmetlerine Erişim 43
2.6.5.5. Sosyal Uyum Sorunları 47
3. GEREÇ VE YÖNTEM 50
3.1. Araştırmanın Amacı 50
3.2. Araştırmanın Yöntemi 51
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri 52
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 52
3.3.2. Kültürlenme Ölçeği 52
3.4. Araştırma Sahası 54
3.5. Araştırma Grubu 55
3.6. Verilerin Analizi 55
3.7. Saha Araştırması 55
3.8. Araştırmanın Etiği 56
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları 56
4. BULGULAR 57
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri 57
4.2. Katılımcıların Göç Öncesi Yaşantıları 60
4.3. Katılımcıların Göç Sonrası Yaşantıları 62
4.4. Katılımcıların Sosyo Ekonomik Durumları ile Kültürlenme Ölçeği Alt Faktörlerinin İlişkisi 71
5. TARTIŞMA 88
5.1. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin İncelenmesi 88

5.2. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Kültürlenme Stratejilerine İlişkin Bulguların İncelenmesi 90
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....94
KAYNAKLAR 97
FORMLAR 105
ETİK KURUL KARARI 115
İNTİHAL RAPORU İLK SAYFA 116
ÖZGEÇMİŞ 117

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2-1: 2011 sonrası ülkesinden ayrılmış Suriyeliler 30
Tablo 2-2: Geçici koruma altındaki Suriyelilerin illere göre dağılımı 34
Tablo 2-3: Geçici barınma merkezlerine göre dağılımı 36
Tablo 2-4 : Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımı 37
Tablo 3-1: Kültürlenme ölçeği faktör analizi sonucu 54
Tablo 4-1: Cinsiyet dağılımı 57
Tablo 4-2: Yaş aralığı dağılımı 58
Tablo 4-3: Medeni durum dağılımı 58
Tablo 4-4: Anadil dağılımı 59
Tablo 4-5: Eğitim durum dağılımları 59
Tablo 4-6: Türkçe bilme durumu 60
Tablo 4-7 : Suriyede yaşadığı şehir 60
Tablo 4-8: Şehirde yaşadığı bölge 61
Tablo 4-9: Suriye'de çalışma durumu 61
Tablo 4-10: Suriyede gelir durumu 62
Tablo 4-11: Türkiyede/Sultanbeylide bulunma süresi 62
Tablo 4-12: Sultanbeyliye geliş yeri 63
Tablo 4-13: Sultanbeyli tercih sebebi 63
Tablo 4-14: Hanedeki aile sayısı 64
Tablo 4-15: Hanedeki toplam birey sayısı 64
Tablo 4-16: Hanedeki çocuk sayısı 65
Tablo 4-17: Türkiyede çalışma durumu 65
Tablo 4-18: Suriyedeki mesleğine devam edebilme 66
Tablo 4-19: Çalışma iznine sahip olma durumu 66
Tablo 4-20: Çalışılan işyeri kime ait 67
Tablo 4-21: Hanede çalışan birey sayısı 67
Tablo 4-22: Hane aylık toplam gelir durumu 68
Tablo 4-23: Kronik sağlık sorunu 68
Tablo 4-24: Savaşta yaralanan birey durumu 69
Tablo 4-25: Hanede engelli birey durumu 69

Tablo 4-26: Zorunlu eğitim çağında olan çocukların eğitime devam durumu 69
Tablo 4-27:Eğitime devam edilen okul türü 70
Tablo 4-28: Suriyede eğitime devam edebilme durumu 70
Tablo 4-29: Barınma için kullanılan konutun türü 71
Tablo 4-30: Kültürlenme Ölçeği alt boyutları tamamlayıcı istatistikler 72
Tablo 4-31: Kültürlenme Ölçeğinin alt faktörlerinin ortalamalarının arasındaki korelasyonu 72
Tablo 4-32: Kültürlenme tercihlerinin yaş değişkenine göre t-testi analizi 74
Tablo 4-33: Kültürlenme tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre t-testi analizi 75
Tablo 4-34: Kültürlenme tercihlerinin medeni durum değişkenine göre t-testi analizi .. 75
Tablo 4-35: Kültürlenme tercihlerinin bireylerin eğitim durumları değişkenine göre karşılşatırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları 76
Tablo 4-36: Kültürlenme tercihlerinin bireylerin Türkçe bilme durumları değişkenine göre karşılşatırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları 77
Tablo 4-37: Kültürlenme tercihlerinin bireylerin Suriye'de yaşadığı bölge değişkenine göre karşılşatırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları 78
Tablo 4-38: Kültürlenme tercihlerinin geliş yeri değişkenine göre t-testi analizi 79
Tablo 4-39: Kültürlenme tercihlerinin Türkiye'de bulunma değişkenine göre t-testi analizi 79
Tablo 4-40: Kültürlenme tercihlerinin Sultanbeyli'de bulunma değişkenine göre t-testi analizi 80
Tablo 4-41: Kültürlenme tercihlerinin hanedeki aile sayısı değişkenine göre t-testi analizi 81
Tablo 4-42: Kültürlenme tercihlerinin hanedeki birey sayısı değişkenine göre t-testi analizi 81
Tablo 4-43: Kültürlenme tercihlerinin hanedeki çocuk sayısı değişkenine göre t-testi analizi 82
Tablo 4-44: Kültürlenme tercihlerinin Türkiye'de çalışma durumu değişkenine göre t-testi analizi 83
Tablo 4-45: Kültürlenme tercihlerinin çalışma izni durumu değişkenine göre t-testi analizi 83
Tablo 4-46: Kültürlenme tercihlerinin hanede çalışan birey değişkenine göre t-testi analizi 84

Tablo 4-47: Kültürlenme tercihlerinin hane gelir değişkenine göre t-testi analizi 85
Tablo 4-48: Kültürlenme tercihlerinin kronik sağlık problem durumu değişkenine göre t-testi analizi 85
Tablo 4-49: Kültürlenme tercihlerinin Hanede savaşta yaralanan birey durumu değişkenine göre t-testi analizi 86
Tablo 4-50: Kültürlenme tercihlerinin Hanede engelli birey olma değişkenine göre t-testi analizi 87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2-1: Uyumun temel alanlarını tanımlayan kavramsal bir çerçeve 25
Şekil 2-2 : Yıllara göre geçici koruma altındaki Suriyeliler 33
Şekil 2-3: Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında kalan Suriyeliler 35

SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

BM: Birleşmiş Milletler

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği

GEM: Geçici Eğitim Merkezi

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

GKY: Geçici Koruma Yönetmeliği

IOM: International Organization for Migration/ Uluslararası Göç Örgütü

İGEV: İnsani Geliştirme Vakfı

İHEB: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

KMO: Kaiser-Mayer-Olkin

MDN: Middle East Development Network

UNCHR: United Nations High Commisioner for Refugees

UNICEF: Unıted Nations İnternational Children's Emergency Fund/ Birleşmiş Millerler Çocuklara Yardım Fonu

Vb.: Ve benzeri

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

ÖZET

Yanık, O. (2019). Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sosyo Ekonomik Durumları ile Sosyal Uyum İlişkisi: Sultanbeyli Örneği. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Bu araştırmanın amacı, Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin mevcut durumu, nitelikleri ve sorunlarını belirlemek; Türkiye ile Suriye'deki yaşantıları arasındaki farkı ortaya koymak ve bunun yanı sıra ortaya koyulan bu sosyo-ekonomik durumları ile sosyal uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışma kesitsel bir çalışmadır ve veriler tarama yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında 243 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan kişisel bilgi formu ve bu kişisel bilgi formuna ek olarak Berry'in geliştirmiş olduğu "Kültürlenme Ölçeği" ile veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcıların en çok tercih ettikleri kültürlenme stratejisinin bütünleşme; en az tercih edilen stratejinin ise marjinalleşme olduğu görülmektedir. Genel olarak Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal uyumları arasında anlamı bir ilişki olduğu; çifte dezavantajlı gruplar (etnik kökeni, engellilik durumu, savaşta yaralanma, eğitime devam edememe vb.) içerisinde yer alan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyal uyumunun diğer bireylere göre farklılaştığı yapılan çalışmayla ortaya koyulmuştur. Katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, çalışma durumları, çalışma iznine sahip olması, beraberinde yaşadıkları bireylerin savaşta yaralanmaları, kronik sağlık problemine sahip ve engelli birey ile yaşama durumları ile uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Hane içerisindeki aile ve birey sayısı arttıkça tercih edilen bütünleşme stratejisinde azalma eğilimi; Türkiye'de bulunma süresi arttıkça ve hane içerisindeki çocuk sayısı artıkça tercih edilen asimilasyon stratejisinde artma eğilimi olmasıyla birlikte istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici Koruma, Suriyeliler, Sosyal Uyum, Sultanbeyli

ABSTRACT

Yanık, O. (2019). Socio-economic Status and Social Cohesion Relationship of Syrians Under Temporary Protection;The Case of Sultanbeyli. Istanbul University Cerrahpaşa Postgraduate Institute, Departmen of Social Services. Master Thesis. Istanbul.

The aim of this study is to determine the current situation, qualifications and problems of the Syrians under Temporary Protection in Sultanbeyli; reveals the life conditions's differences between Syria and Turkey, as well as to examine the relationship between socio-economic status asserted that social cohesion levels. This study is a cross - sectional study and the data were evaluated by scanning method. 243 participants were reached within the scope of the research. In addition to the personal information form prepared in accordance with the purpose of the research, data were collected by Berry's Model of Acculturation. The obtained data were analyzed in SPSS program. As a result of the research, the most preferred culture strategy of the participants was integration while marginalization is the least preferred strategy. In general, there is a meaningful relationship between the socio-economic status and social cohesion of the Syrians under Temporary Protection; The study showed that the social cohesion of the Syrians under Temporary Protection differed from the other individuals in the two disadvantaged groups (ethnic origin, disability status, war injuries, inability to continue education, etc.). It was found that there was a significant relationship between age, gender, education level, working status, having work permit, war injuries of the individuals with whom they lived, their adaptation with their living conditions and people with chronic health problems. As the number of families and individuals in the household increases, the preferred integration strategy tends to decrease. It was observed that while the number of children in the household and the residence time in Turkey increase; preferred by the assimilation strategies that tend to rise with no statistically significant difference.

Keywords: Temporary Protection, Syrians, Social Cohesion, Sultanbeyli

1. GİRİŞ

Göç, insanlığın bilinen dönemlerinde değişik sebeplerden dolayı sürekli var olan bir olgudur. İlk zamanlarda göç yeni yerleri tanıma isteği, yeryüzüne dağılmak, iklim, savaş vb. nedenlerden kaynaklanmış olsa da zamanla insanların ihtiyaçlarındaki değişiklikler, yaşayış biçimleri, devletlerin yönetim şekilleri, büyük çaplı savaşlar, bölgesel çatışmalar, teknolojik gelişmeler, sanayi devrimi gibi unsurlar göçlerin niteliğini, oluşunu, süresini etkilemiştir (Gürkan, 2006: 4). Göçün zamanla bu değişimiyle, göç sürecinde bulunan insaların sayısının artması, göçün başlangıç ve bitiş yerindeki toplumlar üzerindeki etkilerinin de artmaya başladığı ve tüm bu etkenler sonucu olarak yeni sosyal sorunların ortaya çıkmasına neden olduğu görülmektedir.

Göç unsuru dünyanın her yerinde görülmekte fakat toplumların göçe ve göç eden bireylere yönelik tutumları değişebilmektedir. Kimi toplumlar göç eden bireyleri kabul edici ve anlayışla yaklaşırken kimi toplumlar ise göç eden bu bireylere yönelik önyargı ve ayrımcılık göstermektedir. Göç süreci tek taraflı değerlendirilebilecek bir kavram değildir. Göç eden ile göç edilen topluluk arasındaki sosyal ilişki söz konusudur. Karşılıklı olarak göç sonucunda farklı ülke veya şehirlerden, farklı etnik yapıya sahip, farklı beceri, inanç ve değerlere sahip bireyler etkileşime girmekte ve bunun sonucu olarak bireylerin hayatında olumlu veya olumsuz değişimleri ortaya çıkmaktadır (Dovido vd, 2001; akt Şeker ve Boysan, 2013: 19). Göç kavramının yanında toplulukların bu etkileşimi sonunda düşünülmesi gereken bir diğer kavram ise kültürleşmedir. Kültürleşme kavramı ise iki veya daha fazla kültür arasındaki bağlantıyı ele almaktadır. Özellikle mülteci ve yerel halk gibi farklı kültüre sahip gruplar bağlamında çalışılan önemli konulardandır (Berry 1998; akt. Şeker ve Boysan, 2013:).

Kültürlenme sürecini etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bu noktada göç sürecinde bulunan bireyin menşei ülkedeki yaşantısı, yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim seviyesi gibi demografik özellikler yanı sıra hedef ülkedeki yerel halkın sosyal yaşantısı, göç eden grupların kendi içerisindeki sosyal ağları ve en son olarak ülkelerin uygulamış oldukları sosyal politikalar bireylerin göç sonrasında kültürlenme stratejilerini belirlenmelerinde etkin rol oynamaktadır. Kültürlenme süreci tek taraflı olarak ele alınmaması gereken bir olgudur; çift taraflıdır ve iki grubun birbirleriyle etkileşiminin sonucunda kültürlenme stratejilerinden birisi ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizin, 1990'lı yıllardan itibaren göç veren ülke yerine göç alan bir ülke konumuna geldiği görülmektedir. Bireysel olarak sığınma talebinde bulunanlar kadar, kitlesel olarak sığınma talebinde bulunan gruplar da mevcuttur. En son kitlesel bir şekilde sığınma talebi 2011 yılındaki Suriye krizinden sonra yaşanmıştır. Ülke sınırına dayanan kitlelerin can güvenliklerinin tehlikede olması nedeniyle açık kapı politkası ile sığınma talepleri olumlu bir şekilde sonuçlanmıştır. Bu kapsamda barınma ihtiyaçlarının karşınalanabilmesi için kamplar inşa edilmiştir. Fakat; 2012 yılının ortalarından itibaren Türkiye'ye sığınma talebinde bulunan kişi sayısının artması nedeniyle artık kamplarda değil, önce Suriye sınırına yakın kentlerde daha sonra da sınır kentlerinde istihdam sorunu yaşanması nedeniyle büyükşehirlere göçün devam ettiği görülmektedir. Bu durum ise Türkiye'nin önceden deneyimlemediği "*kent mültecileri*" kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Erdoğan, 2017a: 10). Bu noktada yerel halk ile temasın daha fazla arttığı görülmektedir. Bu temas sonucunda farklı kültürel yapılara sahip yerel halk ile mülteci grubun etkileşime girdiği ve kültürlenme sürecinin arttığı görülmektedir.

Bu tez çalışması, 2011 yılındaki Suriye krizinden sonra ülkemize sığınma talebinde bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireylere uygulanmıştır. Araştırmada, Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin mevcut durumu, nitelikleri ve sorunlarını belirlemek; Türkiye ile Suriye'deki yaşantıları arasındaki farkı ortaya koymak ve bunun yanı sıra ortaya koyulan bu sosyo-ekonomik durumları ile sosyal uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Literatürde, Suriye krizinden sonra Türkiye'ye yönelik gerçekleşen kitlesel akının sonucu olarak Suriyeli bireylerin Türkiye'ye olan etkileri, yerel halka ve göç eden topluluklarının biribirleriyle olan ilişkileri ile ilgili algılarını inceleyen çalışmalar (Koyuncu, 2014; Tunç, 2015; MDN, 2015; Çetin, 2016; Kaya ve Kıraç, 2016; Yıldız, 2016; Baritci, 2017; Erdoğan, 2017a; Erdoğan, 2017b; Karaca, 2017; Erdoğan, 2018a; Erdoğan, 2018b) yer almaktadır.

Dermaux (2015) çalışmasında, İstambul'da yaşayan Suriyeli bireylerin sosyal uyumlarını konut durumu, istihdam, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim temelleri üzerinden ölçmeye çalışmıştır. Çalışmasında, Geçici Koruma Altındaki 90 Suriyeli ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda İstanbul'a gelirken bireylerin sosyal ağlarını kullandıkları, istihdama katılmada bu sosyal ağlardan destek aldıkları, konut

durumu ve istihdama katılımın yerel halk ile uyum sürecini hızlandırdığı tespit edilmiştir.

Assida (2016) yapmış olduğu tez çalışmasında, zorunlu göçlerin sonucu olarak göçe katılan Suriyeli ve Iraklı bireylerin; konut ve istihdam durumları, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimlerinin sosyal ve ekonomik alanlarda Samsun iline etkilerini ortaya koymuştur. 120 zorunlu göçmen ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, zorunlu göçmenlerin sosyal ve ekonomik anlamda olumsuz etkilendiği; sağlık durumları ve hizmet alımları kötüleşmiş, konut durumları değişmiş, çocukların eğitim durumu aksamış, çoğu okula devam edememiş; iş durumları olumsuz etkilenmiş olup aynı işi yapan yerel halk ile karşılaştırıldığında kazançların az olduğu tespit edilmiştir.

Bakioğlu, Artar ve İzmir (2018)'in çalışmalarında, Suriyeli bireylerin sosyal ilişkileri, gündelik yaşamları yanı sıra sosyal dışlanma konularına değinmektedir. Araştırma kapsamında 20'si Suriyeli olmak üzere toplam 61 kişiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, özellikle kadın ve çocuklar başta olmak üzere Suriyelilerin dil nedeniyle toplumla sınırlı ilişkiler kurabildiği, kültürel farklılıklar, dini pratik farklılıklar, istihdama katılım, dil ayrımı gibi nedenler sosyal dışlanmaya maruz kalmalarına sebep olmaktadır.

Literatürde, kültürlenme ile ilgili olarak yapılan çalışmalara bakıldığında göç sonrası yerel halk ile etkileşime geçen toplulukların kültürlenme tercihlerine yönelik çalışmalar (Bektaş, 2004; Şeker, 2005; Şeker, 2006; Şahin, 2010; Karakuş, 2014; Kılıçoğlu, Acat ve Karadağ, 2015; Güvendir, 2016) yer almaktadır.

Şeker ve Boysan (2013)'ın çalışmasında, Van ilinde yaşayan Şartlı Mülteci Statüsünde yer alan 145 İranlı bireyin kültürlenme tercihleri ile cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, Türkiye'de bulunma süresi gibi demografik değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, cinsiyet değişkeninin bütünleşme, asimilasyon ve marjinalleşme tercihlerinin en güçlü yordayıcı olduğu, Türkiye'de bulunma süresi ile asimilasyon tercihinin arttığı tespit edilmiştir.

Aliyev ve Öğülmüş (2016)'ün çalışmasında Türkiye'de öğrenim gören Avrupa, Ortadoğu ve Kafkasya kökenli 300 yabancı uyruklu üniversite öğrencisinin eğitim ortamındaki kültürlenme düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, katılımcıların yaşları arttıkça bütünleşme stratejisini daha fazla tercih ettikleri,

Türkiye'de kendi ülke vatandaşlarıyla ikamet eden kişilerin ayrılma stratejisini daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Araştırmada ilk olarak genel bilgiler başlığı altında; göçmen, mülteci, şartlı mülteci-sığınmacı-geçici koruma kavramları sosyolojik ve hukuki çerçevesiyle ele alınmış olup daha sonradan sosyal uyum kavramı, kültürlenme stratejileri ve sosyal uyum ile göç ilişkisi araştırılmıştır. Bunun yanında 2011 Suriye krizi sonrasında Türkiye'ye sığınma talebinde bulunmuş ve şu an Türkiye'de Geçici Koruma Altında olan Suriyelilere dair genel bilgiler ve yaşanılan sorunlar hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak ise Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyo ekonomik durumlarının belirlenmesi ve bu sosyo ekonomik durumun soyal uyum ile olan ilişkisini inceleyebilmek için anket çalışmasına yer verilmiş ve anket sonucu elde edilen verilerin analizi yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç ve Göçmen

Göç, bir ülke sınırları içerisinde veya ülke sınırlarını geçerek nedeni, yapısı ve süresinin birbirinden farklılık gösterebileceği göz önünde bulundurarak kişi veya grup halindeki insanların yer değiştirdiği nüfus hareketlerdir (Çiçekli, 2009: 22). Göç sadece fiziksel hareket sonucunda mekansal değişimin ötesinde; göçün oluştuğu yer ile göç alan yeri ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve bireysel yönleri gibi etkileyen bir olgudur (Somuncu, 2006: 1). Ayrıca bireylerin göç sonrası yaşantılarının bir kısmı ya da yaşamlarının tamamını geçirmek üzere fiziksel mekan değişiminin ve bu süreç sonunda toplumlara etkilerinin yanı sıra göç edilen yerdeki topluluğu sosyal ve kültürel boyutlarda etkilediği bir süreçtir (Özer, 2015: 11).

> *"Göçü, kapsamlı ve bütüncül bir şekilde tanımlamak gerekirse; ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta, uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir"* (Yalçın, 2004: 13).

Göç, ölüm ve doğum gibi doğal bir olgu değildir. Bu da insanların göç etme nedenlerinin ne olduğu ile ilgili soruları yanıtsız bırakmaktadır. Göç bir tercihtir ancak basit ve kolay olmamakla birlikte özgür bir tercih de değildir. Bu tercih, göç edenin yaşadığı çevreye, duruma ve kaynaklarına dayalı çok yönlü bir karar almadır (Cohen 2004; Cohen ve Sirkeci 2011; akt. Cohen ve Sirkeci 2015: 11).

Her göç olayının; nedenleri, süreci ve sonuçları ile birlikte ele alınarak bütüncül bir şekilde kendi şartları içinde incelenmesi gerekmektedir. Bu da her yaşanan göç sürecinin farklı ve biricik olduğu anlamına gelmektedir. Bu durum ise genel anlamıyla göç olgusunun kapsayıcı bir tanımlamasının yapılmasını engellemektedir (Çağlayan, 2013: 86-87).

Değişen ekonomik, siyasal ve sosyal yaşantının sonucu olarak göçler yeni formlarda varlığını sürdürürken, günümüzde beş temel özellik göçlerin karakteristiğini korumada ve tanımlanmasında önemli bir yer tutmaktadır.

Bu temel özellikler şunlardır;

- *Göçün küreselleşmesi:* Küreselleşmeyle birlikte pek çok ülkenin göç unsurundan etkilenmesi ve göç hareketinin kaynak sahalarındaki çeşitliliğin artması sonucu

olarak göç alan ülkeler, geçmiş deneyim, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak farklı özelliklerdeki bireyleri kabul edebilmektedir.

- *Göçün hızlanması:* Göçün dünyada hacim olarak genişlemesi sonucunda birçok ülkenin bu alanla ilgili politikalar geliştirdiği görülmektedir.
- *Göçün farklılaşması*: Göçün küresel anlamda amacı açısından emek göçü, göç etmeye zorlanan mülteci ya da süresi bakımından kalıcı yerleşimci gibi oluşan bir sınıflandırma yerine, genel anlamıyla bunların hepsini kapsayacak şekilde gerçekleşmekte ve süreç içerisinde bir tür hareketten diğer biçimlerde de devam edebilmektedir.
- *Göçün kadınsallaşması*: Göç hareketi, geleneksel anlamda erkek egemenliğindeydi ve kadınlar genellikle aile birleşimi şeklinde sonradan göçe dahil olmaktaydı fakat çağdaş göçlerde cinsiyet farklılığının azalmakta olduğu, kadın göçmen sayısında artışın olduğu görülmektedir.
- *Göçün giderek siyasallaşması*: Daha fazla ülkenin göçten etkilenmesi ve göçün uluslararası niteliğinin artması sonucunda ülkeler iç politikalarında veya uluslararası ilişkilerinde göçü de göz önünde bulundurma zorunluluklarını ortaya koyduğu görülmektedir (Castles & Miller, 2008: 12-14).

2.2. Göç Çeşitleri

Göç; nedeni, zamanı, oluşumu vb. durumlar göz önünde tutularak sınıflandırılmaktadır. Amacı açısından "*ekonomik göç-ekonomik olmayan göç"*; irade açısından "*gönüllü göç-zorunlu göç"*; zaman kriteri açısından "*geçici göç-sürekli göç"*; ulaşılmak istenilen yer açısından "*transit göç-yerleşik göç"*; yasal statü açısından "*yasal (legal) göç, kaçak (illegal) göç* ve göç edenin özelliği açısından "*vasıflı (beyin) göçü-vasıfsız göçü"* akla ilk gelen belli başlı kategorilerdir. Yukarıdaki sınıflandırmalara bakıldığında göçmenlerin sınıflandırma olarak aynı kategoride yer alabileceği görülmektedir (Güllüpınar, 2012: 57).

Petersen (akt. Yalçın, 2004: 14)'e göre göçün, göç etme nedenlerine göre dört değişik boyutu vardır. Bunlar: "*İlkel Göç*, *Zorlama ile Yapılan Göçler*, *Serbest Göç* ve *Kitlesel Göçler* "olarak sınıflandırılmıştır.

2.2.1. İç Göç-Dış Göç (Uluslararası Göç)

Ülke sınırlarına göre sınıflandırılan göç türleridir. Ülke sınırları içerisinde gerçekleşen göç türü iç göç olarak adlandırılırken, bireylerin ülke sınırlarını aşmaları sonucu gerçekleşen göçler "*dış göç"* ya da "*uluslararası göç"* olarak adlandırılmaktadır.

Uluslararası Göç Örgütüne (IOM) göre iç göç, var olan yaşam alanından farklı bir yaşam alanına sahip olmak amacıyla insanların yaşadığı ülkenin sınırları içinde bir yerden başka bir yerleşim yerine göç etmeleri şeklinde tanımlanmaktadır (Çiçekli, 2009: 27). İç göçler, genel anlamıyla sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları doğrultusunda daha gelişmiş olan ve insanlara cazip gelen yerlere doğru gerçekleşmektedir. İç göç oluşumu itibariyle kırdan kente, kentten kente olabileceği gibi kırdan kıra veya kentten kıra yapılan göçler olarak şekillenebilmektedir (Yalçın, 2004: 19). Günümüzde değişik sebeplerden dolayı kısa mesafeli olarak gerçekleştirilen nüfus hareketlilikler de iç göç kavramının içerisine girebilmektedir.

Uluslararası göç, kişilerin çeşitli nedenlerden dolayı menşei ülkelerinden ya da ikamet ettikleri ülkeden geçici süreliğine veya sürekli olacak bir şekilde başka bir ülkeye yerleşmek üzere ayrılmalarıdır (Çiçekli, 2009: 49). Sanayi devrimi ile kırsaldan kentlere doğru artan iç göç, küreselleşme ile birlikte uluslararası bir boyut kazanmıştır. Sanayi devrimi ve küreselleşme öncesinde gerçekleşen uluslararası göçler genellikle büyük çaplı savaşlardan ve doğa olaylarından kaynaklı meydana gelmekteydi. Uluslararası göçün iyi bir şekilde tanımlanabilmesi için temel özelliklerinden bahsedilmelidir. Bu özellikler 5 başlık altında toplanabilir (Somuncu, 2006: 3):

- *Ülke Sınırlarının Dışına Çıkma:* Uluslararası göçün oluşabilmesi için en temel unsurdur. Göçü uluslararası anlamda sınıflandırabilmek için bireyin bulunduğu ülke dışındaki diğer ülkelerin de dahil olması gerekmektedir. Göç eyleminde bulunan kişinin ayrılmak istediği ülkeye "*kaynak ülke*", gitmek istenilen ülkeye de "*hedef ülke*" denilmektedir. Eğer kaynak ülkeden hedef ülkeye hareket sürecinde belirli bir süre başka üçüncü bir ülkede kaldıysa da bu ülkeye "*transit ülke*" denilmektedir.

- *Geçici veya Kalıcı Olma:* Uluslararası göç, belirli bir süreliğine olabileceği gibi, bireyin hayatının geri kalan süresini o ülkede yaşamak için de gerçekleştirilmiş olabilmektedir. Göçün geçici ya da kalıcı olmasında bireyin gönüllü ya da zorunlu olup

olmadığı, ekonomik bir amaç barındırıp barındırmadığı, kişinin isteği, göç edilen ülkedeki koşullar ve politikalar bu süreci etkileyebilmektedir.

- *Gönüllü veya Zorunlu Olması:* İsteğe bağlı oluşan uluslararası göçte bireyin içinde bulunduğu ülke koşullarının iticiliği yanı sıra hedef ülkedeki koşulların çekiliği etkisiyle baskı altında kalmadan kendi iradesi sonucu gerçekleşmesi; zorunlu göçlerde ise doğal afetler, savaşlar siyasi durumlar sonucuyla kişinin iradesi dışında yaşamını devam ettirebilmesi amacıyla gerçekleştirmek zorunda kaldığı göç hareketleridir.

- *Birey, Grup veya Kitleler Tarafından Yapılması:* Göçe sebep olan etkenlerde meydana gelen değişiklikler kuvvetlendikçe göçün kapsamını ve göçün etkilediği alanını genişletmektedir. Bu nedenle göç hareketleri, birey, grup büyüklüğünden kitleler halinde gerçekleşen hareketlere dönüşmüştür.

- *Yasal veya Yasadışı Olması:* Uluslararası göçün yasal boyutu, kaynak ülke ve hedef ülkedeki politikalarına uygun bir şekilde gerçekleşmesi, yasa dışı olması ise yasalara uymadan kaynak ülkeden çıkma, hedef ülkeye giriş yapma durumudur.

2.2.2. Gönüllü Göç- Zorunlu Göç

Birçok sınıflandırma durumu olsa da Faist (2003: 48)'e göre, göçün temel olarak bireyin kendi isteğiyle gerçekleştirdiği gönüllü göç ile ve bireyin kendi isteği dışında göç etmeye zorlanması sonucu oluşan göç arasında olduğudur. Bu ayrımın oluşumununu temeli ise fiziki anlamda kişiyi göçe yönelik bir zorlamanın olup olmadığıdır.

Göçmenlerin ve ülke içinde yerinden edilmiş insanların çatışmalar yanı sıra doğal veya çevresel felaketler, kimyasal veya nükleer felaketler, kıtlık nedeniyle yerinden edilmiş insanların hareketleri olarak tanımlanmaktadır (IASFM, 2018). Gönüllü göç genellikle ekonomik fırsatları ararken ekonomik çekici ve itici faktörler tarafından motive edilmektedir. Zorunlu göç, aksine fiziksel refahlarını beklenen bir tehditten korumak için evlerinden kaçan insanların fiziksel güvenlikleri için hareket etmelerini ifade eder (Van Hear, 1998; akt.Assida, 2016: 12).

Gönüllü olarak gerçekleştirilen göç izle zorunlu olarak göç edilmeye zorlanma durumu göçü sınıflandırma noktasında kavramsal olarak da farklılığa yol açmaktadır. Bu durumlar mültecilik ile göçmenlik kavramlarının oluşmasına neden olmakta ve iki kavram arasnıdaki farklılaşmanın nedenini oluşturmaktadır.

> "*Bu farklar sebep, maksat, vasıta/olanak gibi unsurlar çerçevesinde şekillenmektedir. Sebep açısından mülteciler mal varlıklarını geride bırakarak, korku ve yaşama hakkına gelebilecek bir zarar neticesinde güvenli bir ülkeye iltica etmekte iken; göçmenler ise, ekonomik anlamda daha rahat yaşamak amacı ile göç etmektedirler. Niyet açısından mülteciler korku, baskı gibi zorlayıcı sebepler neticesinde zorunlu olarak ülkelerinden göç ederken; göçmenler daha iyi yaşama koşulları için gönüllü olarak göç etmektedirler. Vasıta/olanak bakımından mülteciler zorlayıcı koşullar nedeniyle ani yer değişikliği yapmak durumunda oldukları için zorlu şartlarda yolculuk yaparlar; göçmenleri ise göç etmelerine ilişkin olanaklar daha fazladır"* (Ziya, 2012: 232-233).

2.3. Göç Tipolojileri

İnsanların ülkelerini terk ederek başka bir ülkede yaşamaya karar vermelerini etkileyen birçok faktörün olmasından dolayı hiçbir neden tek başına bu durumu açıklamak için yeterli olmayacaktır. Göç sürecini bütüncül bir şekilde ele alabilmek ve boyutlarını anlayabilmek adına aşağıdaki soruların sorulması gerekmektedir (Castles & Miller, 2008: 39/40):

> *"1. Ekonomik, sosyal, demografik, çevresel ve siyasal faktörler ne boyutlarda değişiyor ki insanlar doğdukları yerlerden ayrılma gereksinimi duyuyorlar?*
>
> *2. Göç edilen yerdeki hangi faktörler göçmenlere fırsatlar sağlıyorlar?*
>
> *3. İki ülke arasında – muhtemelen göçmenlere yolculuk araçları, giriş ihtimali ve bilgi sağlayan- sosyal ağlar ve diğer bağlantılar nasıl gelişiyor?*
>
> *4. Göç ve yerleşmeyi düzenlemek için mevcut ya da oluşturulan siyasal, ekonomik, sosyal yapılar ve uygulamalar nelerdir?*
>
> *5. Göçmenler nasıl yerleşimci oluyor ve bu, neden bazı durumlarda ayrımcılığa, çatışmaya ve ırkçılığa bazı durumlarda ise çoğulcu ve çokkültürlü bir toplumun oluşumuna yol açıyor?*
>
> *6. Yerleşmenin göç alan toplumların ulusal kimliği, kültürü ve sosyal yapısı üzerindeki etkileri nelerdir?*
>
> *7. Yaşanan göç, göç veren bölgeyi nasıl değiştiriyor?*
>
> *8. Göçler göç alan ve göç veren toplumlar arasında hangi boyutlarda yeni bağlantılara sebep oluyor?"*

Bu maddeleri ele aldığımız zaman göç olgusundaki göçe sebep olan durumların neler olabileceği, göçün devamını sağlayıcı etkenler ve göçün sonuçları noktasında genel olarak bilgi edinilmesini sağlayacaktır. Bu durumlar göç tipolojileri noktasında farklı yaklaşımların ortaya koyulmasında etkin bir süreç olarak karşımıza çıkacaktır. Göç kuramlarının amacı ise göçleri anlamaya ve açıklamaya yardımcı olmaktır.

Göç kuramlarının, kaynak yer ile hedef yer arasındaki uzaklık, hedef yerde kalma süresi, ekonomik koşulları, idari yapısı; hedef yere daha önceden göç eden kişilerle akrabalık durumu ve sosyal ilişkileri, göç eyleminde bulunan kişinin kişisel

özellikleri, etnik kimliği, cinsiyeti gibi unsurlar baz olarak birçok hipotez oluşması sağlanmış olup bu hipotezlerden de birçok yaklaşımın ortaya çıktığı görülmektedir (Ela Özcan, 2017: 187).

2.3.1. İtme Çekme Kuramı

İtme Çekme Kuramı, Everett Lee tarafından 1966 yılında ortaya koyularak temelleri atılmıştır. Daha sonradan bu kurama birçok kişi tarafından katkı yapılarak kuramın zenginleşip gelişmesi sağlanmıştır. Bu gelişmelere rağmen Lee'nin ortaya koymuş olduğu 4 temel faktör korunmuştur (Çağlayan, 2006: 72; Çağlayan, 2013: 93).

Lee (1969: 285)'ye göre göç alma ve göç sürecinde etkili olan 4 temel faktör vardır. Bunlar:

- Kaynak yerle ilişkili faktörler,
- Hedef yerle ilişkili faktörler,
- Araya giren engeller,
- Kişisel faktörlerdir (akt. Yalçın, 2004: 30).

Kuram, bireyleri göç etmeleri için etki yapan faktörleri "*pozitif"*, "*negatif"* ve "*nötr"* olmak üzere 3 kategori üzerinden değerlendirmektedir. Bireylerin kaynak noktasında yaşamlarını devam ettirmeleri için olumlu etki yapan faktörler pozitif (+), bireylerin kaynak noktasında memnun olmadıkları ve bireylerin yaşantılarını olumsuz etkileyip göç etmelerine neden olan faktörler negatif (-) ve bireylerin göç kararını almasında etkisi olmadığı düşünülen faktörler de nötr (o) faktörler olarak tanımlanmaktadır. Kaynak noktası için geçerli olan bu durum hedef noktaları için de benzer şekilde geçerlidir (Ela Özcan, 2017: 192). İtici ve çekici olarak ele alınacak faktörlerin göç eğilimindeki kişi tarafından hesaplama sonucunda ortaya çıkacağı (Yalçın, 2004: 30), kaynak yer ve hedef yer ile ilgili hesaplamalar yapılırken kişisel faktörlerin de etkili olduğu, bu nedenden dolayı göçmen ya da göç etme eğiliminde bulunan kişinin pozitif ve negatif olarak adlandırılan bu faktörleri farklı olarak tanımlayabileceği gibi, bazı faktörlerin bireyleri aynı yönde etkilerken bazı faktörler ise diğer yönde etkilemektedir (Ela Özcan, 2017: 192-193). Bir diğer belirleyici etkene sahip olacak unsurlar ise kaynak yer ile hedef yer arasında bulunan göç mesafesi, ulaşım imkanları, göç kanunları, göç sistemleri vb. engelleyici koşullar olup bu unsurların göç analizinin içine çekilmesi gerekmektedir (Çağlayan, 2006: 74).

2.3.2. Merkez Çevre Kuramı

Sanayi devrimi ve küreselleşme sonucunda birçok ülke dünya pazarında genişlemeye başlayarak hammadde ve üretilen mamül ürünlerin pazarlaması için diğer ülkelere yönelik kapitalist sistemde sömürgecilik faaliyetlerine başlamıştır. Küresel kapitalizmin genişlemesi ekonomik ve sosyal haklar noktasında var olan eşitsizliklerin daha da derinleşmesine neden olmaktadır. Kapitalist ekonomik ağların, kapitalist olmayan toplumunun ekonomisi üzerinde etken olmaya çalışması sonucu olarak toplumdaki nüfusun göç etmesine neden olmaktadır (Abadan-Unat, 2002: 15; Hajiagha, 2007: 91). Bu durum Merkez Çevre Kuramı, diğer adıyla Dünya Sistemleri Kuramı'nın ortaya çıkmasına neden olmuştur. İlk başlarda iç göç olarak değerledirilip kırdan kente var olan göç için yorumlanırken daha sonradan küreselleşme sonucu ülkelerin ekonomi sınırlarının iş gücü, sermaye, hammadde gibi unsurların hareketliğinin kolaylaştırması sonucunda uluslararası göç bağlamında ele alınmıştır.

Merkez Çevre Kuramı'na göre merkez olarak hedef gösterilen ülkeler, kapitalist sistemi benimsemiş, ekonomi yanı sıra sosyal olarak da gelişerek refah seviyesinin yüksek olduğu ülkeler; çevre olarak adlandırılan ülkeler ise kapitalist ekonomik ağ ilişkileri sonunda merkez ülkeye bağımlı hale gelen ülkeler olarak ele alınabilmektedir. Her ne kadar tek taraflı bir bağımlılık söz konusu gibi gözükse de iki tarafta birbirine bağımlıdır. Merkez ülkeler, çevre ülkelerden hammadde, iş güçü, pazar noktasında bağımlı iken çevre ülkeler ise kapitalist ekonomi sistemi içerisinde ekonomisinin evrilmesi ve refah seviyesinin yükselmesi için ilişki sistemine dahil olmaktadır (Çağlayan, 2006: 73-80).

2.3.3. Göç Sistemleri Kuramı

Göç sistemleri kuramı uluslararası göç boyutuyla, iki ya da daha fazla ülkenin ekonomik ve politik temeller çerçevesinde karşılıklı olarak göçmen değişimi ile ortaya çıkan bir sistem ve uluslararası ilişkiler zinciridir. Bu kurulan uluslararası ilişki yakın ülkeler arasında gelişebilecği gibi, birbirinden mesafe olarak uzak olmasına rağmen benzer ekonomik ve politik çıkarlar sergileyen ülkeler ve bölgeler arasında da gerçekleştirilebilir (Çağlayan, 2006: 82; Çağlayan, 2013: 101).

Mabogunje (1970)'nin geliştirmiş olduğu bu teorinin temeli, hem kaynak noktasında hem de hedef noktasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarının değiştiği, bu değişiklikten kaynaklanan özgün bir gelişim alanının ortaya çıkmasıdır.

Uluslararası ilişkilere ve ekonomik, kültürel ve sosyal boyutlara önem atfettiği için bölgesel göç hareketlerinin analiz edilebilmesinde kullanılmaktadır (Ela Özcan, 2017: 201).

Kuramın temel yaklaşımı, bir göç hareketinde dünya piyasasının ekonomi politiği, devletler arası ilişkileri, göç veren/alan ülkeler tarafından göç yerleşimini kontrol etmek amacıyla düzenlenen kanunları, yapıları ve uygulamaları içeren makro yapılar ile göçmenlerin göç sırasında ve sonrasında yaşanılan sorunlarla başa çıkabilmek adına kendileri tarafından gerçekleştirilen formel olmayan toplumsal ağları içeren mikro yapılarının etkileşiminin bir sonucu olarak görülmesidir (Castles & Miller, 2008: 36-37).

Faist (2003: 82-84)'e göre, göç sistemler kuramı 3 temel niteliğe sahiptir:

- Göç sistemleri kuramında, göçmenlerden daha çok ülkeler arasındaki ilişkiler vurgulanmaktadır. Bu ülkeler arasındaki ilişkiler, göç zinciri oluşmadan önce mevcuttur. Göç zinciri ise bu ilişkiler sonucu olarak kurulmuştur.
- Kuram, göç süreçleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Göç hareketleri tek seferlik bir olay olarak ele alınmamalıdır. İlk göç eden grupların oluşturmuş olduğu ağlar, daha sonradan gelecek göç grupları için iş bulma, göç sırasındaki maliyetlerin azaltılması, sosyal uyum noktasında yaşanan psikolojik sorunların etkilerinin daha da azaltılmasına neden olmaktadır.
- Göç eden bireylerin, bulundukları ülkedeki eşitsizlikler, toplumsal kabul politikaları vb. durumlarla başa çıkabilmek için bireysel ya da kolektif ilişkileri ile oluşturulan toplumsal ağlar ile strateji geliştirir.

2.3.4. Göçmen İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

Göçmen ilişkiler ağı kavramı, bireylerin terk edilen kaynak ülkeleri ile yerleştikleri hedef ülkelerde kendilerinden önce göç edenleri, kendilerinden sonra göç edenleri ve göç hareketinde bulunmayan kişiler ile arasındanki "*ortak köken"*, "*soydaşlık"* ve "*dostluk"* bağlarından oluşan kişiler arasında oluşan bağlantıları ifade etmektedir (Abadan-Unat, 2002: 18; Güllüpınar, 2012: 73).

Wilpert (1992: 178)'e göre, göçmen ilişkiler ağı teorisinin işleyişi şu şekildedir:

> *"Öncü göçmenler öncelikle göç veren ve alan toplumları birbirine bağlayan bir altyapı oluştururlar ve bu bağlantı göç veren toplumdaki diğer bireylere göçme olanağı sağlar. Yeni göç dalgaları, kurulmuş bu ağı harekete geçirir ve sonrdan göç edenler ilk gelenlerin tecrübelerinden yararlanırlar. Zamanla göç kendi kendini devam ettiren bir hal alır."* (akt. Yalçın, 2004: 50).

Göç sistemleri kuramında olduğu gibi göçmen ilişkiler ağı kuramında da göçün sürekliliği söz konusudur. İlk göç akımı ile gelen kişilerin hedef ülkede yaşamış olduğu sorunlardan dolayı oluşturulmuş bir dayanışma sosyal ağı, daha sonra göç zincirinde göç talebinde bulunan kişilerin sayısında artmaya sebep olmasının yanı sıra göç sonrasında yaşanan sosyal sorunların etkilerinin azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

İlişkiler ağının yeni gelen göçmenlerin uyumları için etkilerine bakıldığında, genel anlamıyla uyumlarını kolaylaştırdığı ve geçiş evresini daha kısa sürede atlatmalarına olanak sağladığı için olumlu yanlarının olduğu görülmektedir. Fakat spesifik anlamda sosyal uyum noktasında gettolaşma gibi örnekler ile kolaylaştırma unsurunun tam tersinin de mümkün olduğu görülmektedir (Çağlayan, 2006: 86).

Bu kuramın dayandığı varsayımlar şunlardır:

- *"Göçmen ilişkiler ağları, göç hareketini özendirmek suretiyle göç etme isteğini sürekli olarak yaygınlaştırmaktadır.*
- *Ücret farklılığı önemini kaybetmekte, çünkü göçmen ilişkiler ağları göçün yol açtığı masrafları ve içerdiği rizikoları azaltmaktadır.*
- *Göçmen ilişkiler ağları, kurulduktan sonra, kabul eden ülkelerin hükümetleri bu akımı denetlemekte büyük zorluk çekmektedir. Benimsenen göç politikaları ne olursa olsun, göçmen örüntüler oluşmakta devam etmektedir.*
- *Göçmenlerle ailelerin birleşmesini hedefleyen politikalar göçmen ilişkiler ağlarını güçlendirmekte, zira belli bir ilişkiler ağına mensup olan üyelerinin aile bireylerine özel giriş hakkı tanımaktadır*" (Abadan-Unat, 2002: 19-20).

2.4. Uluslararası Göçün Niteliği ve Kavramları

Göçmenler, ekonomik nedenlerle yaşam standarlarını arttrmak için ülkelerini terk etmekte; mülteciler ise ülkelerini terk etmeyi kendileri seçmezler bunu yapmaya bir anlamda mecbur kalırlar. Bu nedenden dolayı göçmenlerin ülkelerinin kendilerine sağladığı devlet korumasından faydalanabiliyorken mülteciler ise kendi ülkelerinin korumasından söz etmek mümkün değildir. Uluslararası koruma boyutunda ise göçmenler mülteci statüsü için gerekli olan ölçütlere uygun olmadıklarından, mülteciler için geçerli olan uluslararası korumadan yararlanamazlar (BMMYK, 2001: 37).

Göçmen ve mülteci ayrımından sonra üzerinde durulması gereken durum, kendi isteği dışında ülkesini terk etmek zorunda kalan insanlar için genel olarak mülteci kavramının kullanılmasıdır. Mülteci statüsü ilticanın uluslararası hukuk noktasında bir türü olmaktadır. Genel anlamıyla kendi ülkesini terketmek zorunda kalıp başka bir ülkeye koruma için talepte bulunma durumu uluslararası koruma olarak ele alınmaktadır. Uluslararası korumanın altında mülteci, sığınmacı veya şartlı mülteci, ikincil koruma, geçici koruma şeklinde statüler yer almaktadır. Mülteci kavramı ise ulusal ve uluslararası hukuk sisteminde uluslararası korumanın altında yer almaktadır (Ekşi, 2017: 39).

Ülkemizdeki göç yazınlarına bakıldığında kavramsal karmaşıklığın burada da açık bir şekilde olduğu görülmektedir. Bu karmaşıklığın var olmasında yatan sebepler, Türkiye'de uluslararası göç olgusunun 2011 sonrasında gelişen Suriye Krizinden sonra yaygın bir şekilde gündeme gelmesi ve Suriye vatadaşlarının Türkiye'ye geldiklerinde ilk başlarda misafir olarak adlandırılmaları olarak gösterilebilir.

Tarihsel sürece bakılacak olursa iltica hakkı 1948'te İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde *"Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olaraklarından yararlanma hakkı vardır."* (Madde 14/1) şeklinde temel bir insan hakkı olarak düzenlenmiştir. II. Dünya Savaşı'nda yerinden edilmiş insanlara yardım edebilmek amacıyla BM bünyesinde Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği-BMMYK kuruldu. BMMYK'nın genel anlamıyla iltica alanında uluslararası bir anlaşmanın olmamasından kaynaklı olarak ülkeler arasında haklara erişim ve farklı muameleler yaşanması sonucu olarak sığınma talebinde bulunan insanların temel haklardan yararlanabilmesi ve statülerinin belirlenebilmesi için 1951 yılında Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi oluşturulmuştur (Ekşi, 2017: 40). Cenevre Sözleşmesi'nde 1951 öncesinde Avrupa'da meydana gelen olaylar sonucunda iltica sürecinde bulunanları kapsarken Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'nde bu sınırlandırılmalara bakılmaksızın sözleşmedeki tanıma giren iltica talebinde bulunan kişilerin eşit haklardan yararlandırılması şeklinde değişikliğe gidilmiştir(BMMYK, 1998).

> *"1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi, mülteciler açısından bir "karma haklar statüsü" niteliği taşımaktadır. Sözleşmede, taraf devletlerini mültecilere; mükiyet edinme (md.13), çalışma (md. 17) ve işyeri açma (md.18), hakları açısından yabancılara tanıdıkları haklardan farklı muamelede bulunamayacakları; eğitim (md.22), hukuk mahkemelerine*

> *müracaat, adli (md.16) ve sosyal yardım ile iaşe konusunda (md.23) ise vatandaşlarına sağladıkları hakların aynısı ile muamlede bulunmakla yükümlü oldukları belirtilmiştir"* (Koyuncu, 2014: 23).

Türkiye, Cenevre Sözleşmesi'ni 1951 tarihinde imzalamış ve 1961 yılında yürürlüğe sokmuştur. Türkiye bu sözleşmeyi iki çekince ile onaylamıştır. Bunlardan en önemlisi "*coğrafi sınırlama*" olup ikincisi bu sözleşmede yer alan hükümlerinin hiçbiri Türkiye vatandaşlarına sağlanan haklardan fazla olarak yorumlanamayacağı şeklindedir. 1968 yılında 1967 Protkolü'nü onaylamış, fakat çekince olarak aldığı coğrafi kısıtlamayı devam ettirmiştir (Erdoğan, 2018a: 45) .

Bu süreç içerisinde Türkiye'de ulusal anlamda birçok düzenleme yapılmıştır. Fakat bu düzenlemelerden en önemlisi 2013 tarihli 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu-YUKK'dur. Bu kanun ile göç yönetimi, uluslararası standartlar çercevesinde kendisini güncelleyerek insan hakları odaklı hale gelmiştir (http://www.goc.gov.tr/icerik/hakkimizda_308_309). YUKK hakkında daha kapsamlı bilgi ilerleyen bölümlerde verilecektir.

2.4.1. Mülteci

Mülteci Kavramı, 1951 Cenevre Anlaşması ile uluslararası bir geçerlilik hali bulmuş olup 1967 Protokülü ile genişletilmiştir. Bu düzenlemeler sonucunda mülteci kavramı 1967 Protokülü'nde şu şekilde tanımlanmaktadır:

> *"Irkı, dini, tabiiyesi, bellir bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korunmasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs."*

6458 sayılı YUKK'nın 61. maddesinde ise mülteci tanımı şu şekilde yapılmaktadır (GİGM, 2013: 27):

> *"Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişi."*

Uluslararası sözlemeşmeye ve Türkiye'de yer alan ulusal bir kanuna bakıldığında küçük bir farklılığın olduğu görülmektedir. Ulusal anlamda var olan

düzenlemede kişinin mülteci statüsünde sayılabilmesi için Avrupa'dan gelmesi gerekliliği bulunmaktadır. Bunun nedeni Türkiye'nin yaşamış olduğu coğrafi konumundan kaynaklı olarak 1951 Cenevre Anlaşması ve 1967 Protokolünün onaylarken "*coğrafi kısıtlama"* çekincesine yer vermesidir. İki düzenlemeye de bakıldığı zaman ortak olarak kişinin mülteci statüsünden yararlanabilmesi için "*ırk*", "*din*", "*siyasi düşünce*", " *vatandaşlık*" veya "*belirli bir gruba mensup olma*" şeklindeki 5 kriterden 1 tanesinin var olması sonucunda zulme uğrama gerçekliğiyle ülkesini terk ederek başka bir ülkeye gitmesi gerekmektedir (Ekşi, 2017: 41).

Türkiye, onaylamış olduğu coğrafi kısıtlama sonucunda *"şimdiye kadar (60 yıl içinde) 27'si Yunanistan, 6'sı Bulgaristan, 6'sı Sırbistan-Karadağ, 3'ü Azerbeycan ve 1 de Arnavutluk vatandaşı olan toplam 43 kişiyi mülteci olarak kabul etti."* Avrupa dışından ise iltica talebinde bulunan ve 1951 Cenevre Sözleşmesine göre mülteci kabul edilen fakat coğrafi kısıtlama nedeniyle Türkiye'de mülteci statüsüne giremedikleri görülmektedir. Buna rağmen İHEB'ye taraf bir ülke olmasından dolayı sığınma talebinde bulunan kişileri kabul etme zorunluluğunun ve geri göndermeme yükümlüğünün olduğu görülmektedir (Erdoğan, 2018a: 45).

2.4.2. Şartlı Mülteci veya Sığınmacı

YUKK ile birlikte daha önceden sığınmacı statüsü kavramı, şartlı mülteci statüsü kavramı olarak değişikliğe uğrayarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavramsal değişiklikte içerik olarak korunmuş sadece isimde değişiklik yapılmıştır (Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1034; Ekşi, 2016: 51).

YUKK'da şartlı mülteci statüsüne sahip olabilecek iltica talebinde bulunabileceği şu şekilde düzenlenmektedir:

> *"Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesinden dolayu zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişi."*

Mülteci ve şartlı mülteci arasında üç farktan söz edilebilir. Bunlardan ilki mülteci statüsü, Türkiye tarafından Avrupa ülkesi olarak tanımlanan ülkelerde meydana gelen eden olaylar söz konusu iken şartlı mülteci statüsünde bu tanımlama dışında kalan ülkelerde meydana gelen olanlar nedeniyle sağlanmaktadır. İkincisi, şartlı mültecilerin

güvenli üçüncü bir ülkeye yerleştirilecek olmalarıdır. Üçüncüsü, şartlı mülteci statüsündekilerin güvenli üçüncü ülkeye yerleşim işlemlerinin tamamlanma süresine kadar Türkiye'de geçici ikamet izni alarak kalabilmeleridir (Ekşi, 2016: 52).

2.4.3. İkincil Koruma

Dünyanın farklı bölgelerinde ekonomik ve sosyal adaletsizlikler kaçınılmaz olarak varlığını sürdürmektedir. İnsanlar, hastalık, suç, şiddet, yargılama, savaş gibi çeşitli nedenlerden oluşan korku bir bakıma sosyal baskı yaşamaktadırlar. Kişiler, bu yaşamış oldukları bu sosyal baskıdan dolayı ülkelerini terk etmek zorunda kalabilmektedir (Steinbock, 1998: 738; akt. Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1023).

Uluslararası korumada, iltica talebinde bulunan kişiyi ülkesini terk etmeye zorlayan nedenleri ve menşei ülke koşullarının mantıklı ve makul gerekçelere dayanması şartıyla, ilgili kişiye uluslararası koruma sağlanması ve bu durumun, kendi isteğiyle menşei ülkesine dönme durumu ya da yeni bir vatandaşlık elde ederek ulusal koruma hakkını elde etmesine kadar devam edecektir (Odman, 1995: 155).

İkincil korumayı 6358 sayılı YUKK'dan tanımlamak gerekirse; mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirecek kriterlere sahip olmayan, fakat ülkesine geri gönderildiğinde;

- *"Ölüm cezasına mahkum olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,*
- *İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,*
- *Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayrım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılanacak,"*

sebeplerden dolayı kendi ülkesine geri dönmeyen ve ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit korkusuyla yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişilerdir (Madde 63).

YUKK'da bulunan bu ikincil koruma statüsü uluslararası hukuk literatüründe kullanılan tamamlayıcı koruma kavramının bir benzeridir (Çiçekli, 2016: 244). Tamamlayıcı koruma, geri göndermeme ilkesinin genişletilmiş kapsamını ifade etmek için kullanılan bir terimdir (Mandal, 2005: 6; akt. Çiçekli, 2016: 286).

2.4.4. Geçici Koruma

Geçici koruma kavramı, tahmin edilemeyen ve acil can güvenliğinin tehlikede olduğu bir durum sebebiyle baş gösteren kitlesel akınlar sonucunda ülkelerini terketmek

zorunda kalan kişilerin korunmasını sağlamak üzere geliştirilmiştir (Kaya ve Yılmaz Eren, 2015: 33). Bu korunma talebinde bulunan kişilerin yaşamış olduğu sorunlara geçici olarak acil çözümlerin bulunmasıdır. Bu kapsama sadece kitlesel akınlarla gelenler değil, kitlesel akına sebebiyet veren olay sonucunda bireysel olarak gelenler de dahildir (Ekşi, 2016: 165).

Evrensel anlamda kabul edilmiş standart olan bir geçici koruma rejiminin olmaması, ülkelerin kitlesel akın olarak gerçekleşen sığınma olayları ile karşılaştıkları her yeni bir durumda geçici korumanın uygulamasını ve kapsamını hukuksal bir rejime göre değil; ülkenin durumu ve uluslararası toplumlardan gelen baskıya göre şekillendirmektedir. (Fitzpatrick, 2000: 281; akt. Çiçekli, 2016: 306). Kitlesel akın, sayıya göre değil, hedef ülkenin kaldırabileceğinden fazla iltica talebinde bulunan toplulukla karşı karşıya kalma durumudur (Ekşi, 2016, 164).

Türkiye'de kitlesel akın olarak gerçekleşen sığınma taleplerine ve geçici korumaya yönelik ilk düzenlemeler 1994 Yönetmeliği[1]'nde Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra Türkiye'ye kitlesel olarak sığınan Iraklılar'a yönelik düzenlenmiştir (Yılmaz Eren, 2018: 170). Benzer bir düzenleme 2011 yılında başlayan Suriye krizinden sonra Türkiye'ye kitlesel olarak sığınma talebinde bulunan Suriyeliler için uygulanmıştır. YUKK'da 91. Maddesi ve 2014 yılında Resmi Gazete'de yayımlanmış olan Geçici Koruma Yönetmeliği ile düzenlenmektedir (İneli Ciğer, 2016: 66).

YUKK'un 91. Maddesinde geçici koruma, *"ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılar"* olarak tanımlanmaktadır. Geçici Koruma Yönetmeliği'ne göre ise geçici koruma 3. Maddede şu şekilde yer almaktadır:

> "*Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslarası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır."*

[1] Türkiyeye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiyeden İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Geçici koruma kavramı, tamamlayıcı koruma ile karıştırılmamalıdır. İki kavram da geri göndermeme ilkesine dayalı olsa da birbirinden farklı statülerdir (UNHCR, 2003: 3-4). Tamamlayıcı koruma, bireysel olarak kişinin menşei ülkesinden başka bir ülkeye iltica talebinde bulunmasının nedenleri ve korumaya ihtiyaç duyma durumlarının kişi bazlı olarak ele alarak değelendirildiği, geçerli nedenlerin kabulünden sonra ihtiyaçların niteliklendirildikten sonra hak kazanılmaktadır (Kaya, Yılmaz Eren, 2018: 33). Geçici koruma, uluslararası koruma düzenlemelerinin yetersiz kaldığı acil durumlarda pragmatik olarak kolaylaştırıcı özellik gösteren bir araçtır. Kitlesel akınlarda uluslararası koruma prosedürlerinin uygulanması ve boşlukların doldurulması zaman alabilmektedir. Bu durumlarda ulusal hukuk bağlamında geçici koruma düzenlemeleri ile bu boşluklar ortadan kaldırılabilmektedir (http://www.unhcr.org/protection/expert/5304b71c9/guidelines-temporary-protection-stay-arrangements.html[2]). Geçici koruma statüsü, bireysel uluslararası koruma prosedürünün işlemesinin zor ya da olanaksız olduğu durumlarda, esnek bir çözüm olarak karşımıza çıkmakta ve bu niteliği nedeniyle belirli bir süre için uygulanması gerekmektedir. Hatta geçici koruma için öngörülen süre bitiminden sonra geçici korumadan yararlanan kişilerin kalıcı uluslararası koruma statüsüne kavuşmaları gerektiği belirtilmektedir (Elçin, 2016: 36).

Geçici koruma statüsünün sonlanması ya da kalıcı çözüm haline gelmesi için UNHCR tarafından 4 seçenek sunulmaktadır. Bunlardan ilki yerinden edilmeye neden olan durumun sona ermesi ve gönüllü menşei ülkeye dönüş fakat bu dönüşte kişinin kendi isteğinin olması, güvenlik ve onur kıstasında gerçekleşebilir; ikincisi üçüncü bir ülkeye yerleşerek mülteci veya başka bir uluslararası koruma statüsü hak edebilir; üçüncüsü geçici koruma altında olduğu ülkede diğer alternatif uluslararası koruma statüsüne geçiş: son olarak ikamet izni veya çalışma izni verilerek geçici koruma statüsünde bulunduğu ülkeye yeniden yerleşim hakkı elde edebilir (http://www.unhcr.org/protection/expert/5304b71c9/guidelines-temporary-protection-stay-arrangements.html[3]).

[2] Madde 3

[3] Madde 21

2.5. Sosyal Uyum

Uyumun sözlük karşılığına bakıldığında "*bireyin üyesi olduğu, toplumun toplumsal değer yargılarına göre hareket etmesi, çevresindeki yeniliklere uygun davranışlarda bulunması*" şeklinde tanımlanmaktadır (Kızılçelik ve Erjem, 1994: 432). Uyum, göç eyleminde bulunan birey veya grupların göç sonrası hedef yerin beklentileri açısından yaşamlarınının tekrardan düzenlenmesi ve daha sonra tatmin edici hayat kurma olarak tanımlanabilir. Uyum kavramını bireysel bir düzeyde ele alınması genellikle azınlıkta olan toplum üyelerinin uyum sürecinde yaşadıkları, psikososyal deneyimler olarak değerlendirilmektedir (Saygın ve Hasta, 2018: 309).

Sosyal uyum kavramı kültürlenme kavramı ile karıştırılmamalıdır. Bu iki kavram birbirlerinden farklı birer kavram olup, sosyal uyum olgusu kültürlenme sürecinin sonucudur. Göç eyleminde bulunan birey veya grupların hedef ülkeye ulaştıktan sonra kültürlenme süreci başlamaktadır. Bu kültürlenme sürecini etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bu etkileşim sonucunda kültürlenme sonucunda bireyler kültürlenme stratejilerinden birini benimseyebilmektedirler.

2.5.1. Kültürlenme Stratejileri

Genel anlamıyla kültürlenme, kültürel bir grubun ya da kişilerin başka bir kültürel grup ile teması sonucundaki kültürel değişiklikleri ifade eder. Kültürel içeriğinin değişimine mağruz kalan bireylerin tepkilerini verdiği psikolojik ve davranışsal süreçtir (Berry ve Sam , 2006: 27; Berry, Poortinga, Breugelmans, Chasiotis ve Sam, 2015: 308). Göçün bir sonucu olarak toplumlar farklı kültürel kökenden insanların bir arada yaşamasına neden olduğu için toplumlar kültürel olarak çoğul hale gelmeye başladı. Çoğu durumda, sayısal, ekonomik veya politik nedenlerden dolayı iktidara eşit olmayan baskın (ana akım) ve baskın olmayan (azınlıklar veya etnik gruplar) kültürel grupların oluşmasına neden olabiliyorken her zaman bu durum ortaya çıkmaz ve bazı durumlarda baskın ve baskın olmayan grupların direnmesi sonucu olarak kültürel çeşitliliğe yol açabilmektedir (Berry, 1997: 8).

Berry'e (1997: 18-20; Berry ve Sam 2006: 46-48) göre, kültürlenme süreci beş aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama, iki kültürün yaşamsal olayların başlangıcı ile başa çıkma sonucunda birbirleriyle temasın yaşanmasıdır. İkinci aşama, karşılaşan kültürlerin temasından sonra kültürlerin yaşamış olduğu deneyimlerin değerlendirilmesidir. Bireyler bu yaşanılan deneyimleri gözden geçirir bunun sonucu

olarak zorluk kaynağı veya bazen fırsat olarak değerlendirilir. Üçüncü aşamada bireylerin karşılaştıkları problematik olarak değer biçilen deneyimlere anlam verilir ve kültürlenme stratejisi olan bütünleşme, ayrışma, asimilasyon ve marjinalleşme yöntemleri kullanılır. Dördüncü aşamada, yaşanılan stresin psikolojik ve duygusal tepkileri de kapsayan karmaşık ani tepkilerden oluşmasıdır. Ortaya çıkan kültürlenme problemi ile başarılı bir şekilde başa çıkıldığında stresin düşük olacağı ve ani tepkilerin ise pozitif olacağıdır. Deneyime yüklenen anlama göre stres düzeyi de değişmektedir. Diğer bir durumda ise stresin yüksek olması ve ani tepkilerin negatif olması beklenmektedir. Kültürlenmenin beş aşamasının sonucusu olarak ise uzun vadeli uyumdur. Bu uyum sadece içinde yaşanılan kültüre uyum sağlama ile sınırlı değildir. Uyum süreci toplumdan uzaklaşma ve direnme davranışını benimseme şeklinde de olabilir.

Grupların ve bireylerin kültürler arası ilişkilerine girmenin yolları çoğul toplumlarda karşılaşılan iki temel sorundan kaynaklanmaktadır. Bu sorular grupların veya bireylerin kendi gruplarına yönelik tutumları ile diğer gruplara yönelik tutumları arasındaki ayrımı temel almaktadır (Berry, 1974, 1980; akt. Berry, 2013: 1127). Bireylerin kültürleşme sürecinde göstermiş oldukları tutumları (i) kendi kültürel kimliğim sahip olmaya değer mi? (ii) Temasta olunan baskın grubun kültürüyle olan ilişkiler gerekli mi? sorularının yanıtı etkilidir. Baskın olmayan grupların ve bireylerin sorulara vermiş oldukları yanıtlara göre (Berry, 1997: 9)[4]:

- *"Asimilasyon stratejisi: Bireyler kendi kültürel kimliklerini sürdürmek yerine baskın grubun kültürüyle ilişki kurmayı tercih ederse,*
- *Ayrılma stratejisi: Bireyler kendi kültürel kimliklerini sürdürmeye önem verirken baskın grubun kültürüyle etkileşime geçmekten kaçınıyorsa,*
- *Bütünleşme stratejisi: Bireyler hem kendi kültürel kimliklerini sürdürmek hem de baskın grubun kültürüyle etkileşime geçmek aynı öneme sahipse,*
- *Marjinalleşme stratejisi: Bireyler hem kendi kültürel kimliğini devam ettirmeye yönelik hem de baskın grubun kültürüyle etkileşime geçmeye yönelik isteklik düzeyinin düşük olması şeklinde tanımlanır."*

Yukarıdaki bu stratejiler baskın olmayan grupların ve bu gruptaki bireylerin özgür olarak hangisini seçmek istedikleri kadar diğer bir önemli olan konusu ise kültürlenme

[4] Berry'in burada bahsetmiş olduğu kültürlenme stratejileri, baskın olmayan gruplar tarafından kendi istekleri ile seçtikleri ve benimsedikleri tercihleridir. Baskın olan grupların tutumlarına göre oluşan stratejiler diğer sayfada yer verilmiştir.

sürecinde baskın olmayan gruplar kadar baskın olan gruplarının davranış ve tutumlarının ne yönde olduğu ile ilgilidir. Baskın olan grupların tutumları baskın olmayan grupların ve bireylerin kültürlenme tutumları noktasında önemli bir etkiye sahip olabilmekte ve baskın olmayan grupların kültürlenme şekillerinden birini seçme noktasında zorlayıcı olabilmektedir. Asimilasyon, baskın grup tarafından istediğinde ve güçlü bir şekilde zorlandığında bu süreç "*erime potası"* olarak adlandırılır. Ayrışma baskın grup tarafından talep edilmekte ve baskın olmayan gruba zorlanılırsa bu durum "*ayrılma"* olarak adlandırılır. Marjinalleşme dayatılıyorsa "*dışlama"* ve son olarak bütünleşme, tüm toplum tarafından oluşan bu kültürel çeşitliliğin kabul edilmesine ise "*çok kültürlülük"* olarak adlandırılmaktadır (Berry, 1997: 9-10; Berry ve Sam 2006: 36; Berry, 2013: 1128-1129).

2.5.2. Kültürlenmenin Temel Yapı Taşları

Kültürlenmenin kavramsal çerçevesi içerisinde değinilmesi gereken alt ögeler bulunmaktadır. Sam (2006: 14-16) çalışmasında bu kavramsal alt ögeler sunulmaktadır (akt. Karakuş, 2014: 35-36):

"***Temas****: Kültürlenmenin en temel önkoşulu, en az iki kültürel grubun ya da farklı kültürel gruplara ait bireylerin ilk elden dolaysız bir biçimde karşılaşması sonucunda birbirlerine süreğen şekilde temas etmeleri, birbiriyle ilişki kurmalarıdır. Modern toplumlarda çok sayıda farklı temas etme biçimi (örneğin aynı apartmanda yan yana dairelerde yaşamak, internet iletişimi ya da kitle-iletişim araçları) bulunmakla birlikte, burada ayırt edici olan iki nokta temasın "süreğen ve ilk elden" olmasıdır. Bu noktada kültürlenmenin, birey ya da grupların, aynı zaman ve mekanda birbirleriyle etkileşime geçmesini gerektirdiği söylenebilir. Ayrıca, bu etkileşimin belirli bir zaman dilimini kapsaması gerekir. Burada sorulması gereken sorular, kültürlenmenin oluşabilmesi için ne kadar bir süreye ihtiyaç olduğu ve süreğen ilişkinin bir değişimle sonuçlanıp sonuçlanmadığıdır.*

Karşılıklı etki: *Redfield ve arkadaşlarının kültürlenme tanımındaki 'bir grubun ya da her iki grubun da kendi kültürel örüntülerinde yaşadıkları değişim' ifadesi gruplar arasında karşılıklı bir etkiyi gerekli kılmaktadır. Kuşkusuz, gruplar arasındaki güç farklılıkları (ekonomik güç, askeri güç) bir grubun diğeri üzerindeki etkisini arttırabilir. Ancak, örneğin bir grup (örneğin başat grup) diğeri (örneğin azınlık/göçmen grup) üzerinde daha fazla etkide bulunduğunda yalnızca azınlık grubun değişim yaşayan grup olduğunun düşünülmesi hatalı bir bakış açısıdır.*

Değişim: *Dinamik bir süreci ve bu süreç sonucunda ortaya çıkan, kalıcı bir çıktıyı ya da sonucu içeren değişim, bir anlamda kültürlenme araştırmasında hem sürecin kendisine (örneğin değişimin nasıl ortaya çıktığı) hem de değişenlerin neler olduğuna odaklanmayı gerektirir."*

2.5.3. Göç ve Sosyal Uyum

Yerel uyum, mültecilik sorunun kalıcı olarak çözümünde var olan seçeneklerden birini oluşturmaktadır. Etkili bir yerel uyumun gerçekleşebilmesi için 3 süreçten bahsedilebilir. Bunlardan birinci, hukuki süreç, uluslararası anlamda ve yerel halkın sahip olmuş olduğu haklara sahip olabilme durumudur. İkincisi, ekonomik süreç, bireylerin sürdürebilir geçim kaynaklarına ulaşarak temel geçim standartlarını yakalaması sonucu devlet yardımı ve insani yardım noktasında giderek daha az bağımlı hale gelme durumudur. Son olarak ise sosyal süreçtir. Sosyal süreçte, bireylerin ayrımcılık korkusu olmadan, yerel halk tarafından istismar ve birtakım sömürülere maruz kalmadan, yerel halk ile karşılıklı olarak sosyal ve kültürel bir bağ kurulmasıdır (Crisp, 2004: 1-2).

Mülteciler, hedef ülkelere geldiklerinde yerel halka kendilerinin kabul ettirmeye çalışıp toplumun bir parçası olmaya çalışmaktadırlar. Bu etkileşim sonucunda yerel halk tarafından bu isteğe tepki ya kabul edilme ya da dışlanma olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki topluluk arasındaki ilişkide uyum sürecini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Mülteciler ile yerel halkın dini, ekonomik, siyasi ve kültürel özelliklerindeki benzerlikler ve farklılıklar uyum sürecinin hızlanmasını sağlaması gibi, bu özellikler uyumun gerçekleşmesinin zorlaşmasına da neden olabilmektedir (Akman ve Balaban, 2017: 6).

Uyuma dair ilk işaretleri, mültecilerin hedef ülkeye geldikleri ilk zamandan itibaren izlemek mümkündür. Bir devletin mülteciye yönelik yasa ve kurumlarının yaklaşımı, sığınma talebinde bulunan kişinin ileriye yönelik ülkede kalma planı yapmasına ya da üçüncü güvenli bir ülkeye yerleşmek için girişimde bulunması noktasında ipucu vermektedir. Bu nedenle, mültecilerin sosyal uyumundan bahsedebilmek için öncelikle Türkiye'de mevcut yasal statü tanımlamalarında, bu statülere tanınan haklara ve statü sahiplerinin erişebildikleri hizmetlere kadar geniş bir alana odaklanılması gerekmektedir (Karaca, 2017:29).

Birçok ülkede hukuki süreç olarak var olan mültecilerin ülkeye girişi, ikamet izini, oturma, çalışma vb. vize politikası, vatandaşlık verme süreçleri merkezi yönetim tarafından kontrol edilir fakat bireyin sosyal ve kültürel uyumunun gerçekleşebilmesi için gerekli olan dil kursu, meslek edindirme, beceri kursları, danışma meclisleri yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilir. Türkiye'de yerel yönetimlerin politikalarında

yabancılarla ilgili bu tarz çalışmaların yapılabilmesi için gerekli olan yetki yok ya da çok sınırlıdır (Daudov,2013: 26). Göçmen grupların uyum noktasında yaşamış olduğu sorunların çözümünde, yerel halktan farklı olarak özel ihtiyaçlara sahip olabilecekleri ve bu özel ihtiyaçlar göz önünde bulundurarak sosyal politika içerisinde kabul edilmelidir (Koçak ve Gündüz, 2016: 72). Bu özel ihtiyaçların belirlenmesi noktasında merkezi yönetimden daha çok yerel yönetimlerin göçmen grupları yerinde gözleme ve hızlı bir şekilde temasa geçmenin ve sosyal uyum üzerindeki bölgesel sorunların çözümünde daha etkin bir rol oynamaları söz konusudur.

Krizin ortaya çıktığı durumlarda acil insani yardım çağrısına daha çok destek verilirken mültecilerin eğitim, istihdam, sağlık problemleri, barınma, psikolojik destek gibi sorunları daha az dikkate alınmaktadır. Bu durum mültecilerin sosyal uyum problemi yaşamalarına neden olmaktadır (Öztürk, 2017; 92). Toplumda bütünleşme ve uyumun sağlanabilmesi için, yerel halka sağlanan temel hakların tüm topluma yaygın bir hâle getirilmesi gerekmektedir. Sağlık, eğitim, barınma, iş sahibi olma gibi kamu faydalarının toplumdaki tüm gruplar için eşit olarak sağlanması; dille ilgili yeterlilikler, kültürel bilgi birikimlerinin yeterli seviyede olması; yine aynı şekilde, güvenlik ve durağanlık ihtiyacının tüm gruplar için sağlanması gerekmektedir.

Genel olarak sosyal uyuma etki yapan konulara bakılacak olursa uyuma etki yapabilecek dokuz konu bulunmaktadır. "*Devletin politikası, istekliliği, istihdam, eğitim, ev, sağlık, barınma, sosyal kabul, katılım, yasal bütünleşme ve haklar"* göz önünde bulundurarak sosyal uyum değerlendirilmesi gerekmektedir (Şeker, 2013: 30). Şekil 2-4'e bakıldığında başarılı bir uyumun gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan temel konular daha sistematik bir şekilde gösterilmektedir.

Şekil 2-1: Uyumun temel alanlarını tanımlayan kavramsal bir çerçeve

Kaynak: Ager, A. ve Strang A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework, *Journal of Refugee Studies*, 21(2), s. 170.

Göç edilen ülkedeki yerel halk, sosyal politikalar yanı sıra, hazırlıksız göç etmek zorunda kalan insanların göç edilen yerin dilini bilmeme ve kültürüne olan yabancılık ve ekonomik olarak beklentilerini karşılayamama gibi olumsuz etkenler sosyal uyum sorununun yaşanmasına neden olmaktadır (Baritci, 2017: 232).

Ülkelerin mültecilere yönelik politikaları ne yönde olursa olsun, göç yerel halkın bir kısmının tepkisini çeker. Göç genel olarak birden çok boyutun söz konusu olduğu toplumsal değişimdir ve bunun yanında ekonomik yapılanma olarak da kendini gösterir. Göç sonucunda göç edenlerin yanı sıra yerel halktan bireylerin de hayat koşulları değişmekte bu nedenle göç ile yeni gelenleri güvensizlik olarak algılanabilmektedir. Gelişmiş ülkelerde yaygın olan algılardan birisi, kitlesel akın sonucunda göç eden insanların kendi mesleklerini aldıkları, barınma noktasında konut fiyatlarını arttırdıkları ve sosyal hizmetlere yük getirdikleri şeklindedir (Castles & Miller, 2008: 20). Göç alan toplum, toplumsal kabul olarak mültecilere yönelik yukarıda geçen algılardan dolayı kültürel tavır koyabilmekte (Tunç, 2015: 43), yerel topluluk tarafından koyulan bu tavır sosyal uyumu olumsuz etkilemekte ve bütünleşme dışındaki diğer kültürlenme stratijeleri meydana gelmektedir.

2.6. Türkiye'nin Yakın Göç Tarihi

2.6.1. Türkiye'nin Coğrafi Yapısı ve Genel Özellikleri

Türkiye'nin coğrafi konumu itibariyle Avrupa ile Asya arasında bulunması ve üç tarafının denizlerle çevrili olması sebebiyle iki kıta arasında deniz yoluyla geçiş sağlamaktadır. Ayrıca Filistin, Suriye, İran, Irak, Afganistan gibi göç hareketinin yoğun olduğu bölgelere yakın olması, Türkiye'ye yönelik sığınma taleplerinin artmasına neden olduğu gibi üçüncü bir ülkeye geçiş noktasında Türkiye'nin bir geçiş ülkesi olarak kullanılmasına neden olmaktadır (Ümit, 2001: 36; akt. Güner, 2007: 83). Kaynak ülkeler ile hedef ülkeler arasında köprü konumunda olan Türkiye'nin uluslararası göç tarihinde, yaşanılan göç hareketlerinde nitel ve nicel anlamda güncel olaylar doğrultusunda değişen eğilimler görülmektedir (Kirişci, 2000; İçduygu vd., 2008: akt.İçduygu, 2015: 279).

2.6.2. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçler

Türkiye'nin coğrafi konumu, tarihi nedenler, komşu ülkelerdeki ekonomik ve siyasi sorunlar vb. durumlardan kaynaklı olarak Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren göç almıştır. 2011 Suriye Krizine kadar kitlesel Türkiye'ye sığınma hareketleri şu şekildedir:

- *1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişinin,*
- *1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişinin,*
- *1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişinin,*
- *1988 yılında Irak'tan 51.542 kişinin,*
- *1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişinin,*
- *1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişinin,*
- *1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişinin,*
- *1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişinin,*
- *2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişinin,*

(http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380).

Bu kitlesel göç hareketlerinden yakın tarihe bakıldığında, 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişinin ve 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467 bin kişinin kitlesel bir akın olarak sığınma talebinde bulunduğu görülmektedir. Bu iki büyük çapta var olan kiltlesel akıma 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonrasında Türkiye'ye yeni bir kitlesel akın yaşanmıştır.

Türk toplumu, bu üç büyük kitlesel akının mağdurlarına yönelik empati duygusu doğrultusunda insani yardım ile yaklaşmıştır. Fakat Türk hükümetinin bu kitlesel akınların yaratmış olduğu durumu çözmek için oluşturdukları yaklaşımları bakıldığında farklı bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir:

> *"1989 yılında Bulgaristan'da komünizmin en önce göce zorlanan insanlar için Türkiye, sınırlarını açmış ve onların Türk toplumuna uyumlarının desteklemek için politikalar üretmiştir. Söz konusu bu mülteciler, etnik bakımdan soydaş olarak görüldüler ve Türk vatandaşlığı elde edebilmeleri için gereken yasal mevzuat hızlı bir biçimde hazırlandı. 1991'de Saddam Hüseyin'in zulmünden çoğunluğu Kürt olan Iraklının kitlesel akında hükümet tarafından ulusal kimlik ve güvenliğe yönelik bir tehdit olarak algılandı. Türkiye koruma sağlamayı reddetiği için uluslarası camiadan çok eleştiri aldı. Irak'ın kuzey kuzeyinde "güvenli bölge" oluşturuldu. 2011 yılında Beşar Esad'ın kendisine muhalefet edenlere yönelik baskıyı arttırması neticesinde Suriyeliler küçük gruplar halinde Türkiye'ye gelmeye başladı. Türkiye hükümetinin Suriye rejiminin kısa sürede çökeceği düşüncesiyle Suriyeli vatandaşlara yönelik "açık kapı" politkası izledi ve insani yardım sağlamanın yanı sıra "geçici koruma" sağladı."* (Kirişci ve Karaca, 2015: 297-299).

Kitlesel göç hareketleri yanı sıra Türkiye, bireysel sığınma talepleri noktasında 2014 yılında 34.112, 2015 yılında %64 oranında bir artış göstererek 64.232, 2016 yılında ise %3 oranında bir artış göstererek Almanya, İtalya ve Fransa'dan sonra 66.167 bireysel sığınma başvurusu alan bireysel sığınmacıların dördüncü en büyük ülkesidir. 2016 yılında gerçekleştirilen bu uluslararası koruma taleplerinden 23.886 kişi uluslararası koruma altında bulunan statülerden yararlanmaya hak kazandığı, 6.494 kişinin ise uluslararası koruma talebinin gerekçelerinin kriterlere uymaması ve uluslararası korumadan yararlanamayacak bireyler olması nedeniyle reddedildi. 2011'den bu yana Türkiye, çoğunlukla Irak, Afgan ve İranlı vatandaşlardan toplam 242.425 bireysel sığınma başvurusu almıştır (GİGM, 2017: 72-75). 2011 yılından önce ise ortalama 6.000-7.000 sığınma başvurusu yapıldığı görülmektedir. Türkiye'ye yönelik iltica talebi artarken güvenli üçüncü ülkeye yönelik yeniden yerleşim oranında azalma görülmektedir. 2011'den beri BMMYK, yaklaşık 10.000 Suriyelinin de dahil olduğu yaklaşık 50.000'in altında gerçekleşen yaklaşık 88.000 başvuru sunmuştur (Kemal, 2017: https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/06/22/dont-forget-non-syrian-refugees-in-turkey/).

2.6.3. Suriyelilerin Genel Durumu

2010 yılında Tunus'ta başlayan iktidara karşı halk hareketi, Tunus'un yanı sıra Libya, Mısır, Kuveyt, Yemen, Umman, Ürdün, Cezayir, Suriye gibi birçok Arap ülkesini etkilemiştir. Bu halk ayaklanması, ülkelerde farklı şekilde sonuçlanmıştır. Bazı ülkelerde halk protestosunun bastırılması ile sınırlandığı, bazı ülkelerde mevcut iktidarın değişiminin olmasına, bazı ülkelerde ise iç savaşın çıkmasına yol açmıştır. "Arap Baharı" olarak adlandırılan bu sürece 15 Mart 2011 tarihinde Suriye de dâhil olmuştur (Ayhan İzmirli, 2017: 45).

Diğer Arap ülkelerinin yaşamış olduğu halk hareketleri sırasında Suriye hükümeti, Suriye'de benzer bir halk ayaklanmasının olmasını önlemek için demokratik bir düzene geçiş için hiçbir olumlu eyleminin olmaması sonucu olarak Mart 2011'de ilk ayaklanma hareketi ile karşılaştı. Suriye hükümetinin ayaklanmanın başladığı ilk aylarda ayaklanmayı başlatan muhaliflere yönelik kullanmış olduğu şiddetin dozunu artırmaya başladı (Güçtürk, 2014: 29-32). Uluslararası Af Örgütü'nün 2011 yılında yayınladığı raporunda, Suriye hükümetinin gerçekleştirmiş olduğu bu suçlar arasında cinayet, keyfi gözaltı, diğer ciddi özgürlüklerden mahrumiyet ve kasıtlı olarak büyük acılara sebebiyet vererek zihinsel veya fiziksel sağlığa zarar verme olduğu ifade edilmiştir.

Suriye hükümetinin protesto gösteren kesime karşı göstermiş olduğu şiddetin artmasıyla muhalif kesminde bir grubun silahlı mücadeleye yönelmesine yol açtı (Güçtürk, 2014: 37). Halk hareketinin din, mezhepsel ve etnik farklılıklar dinamiğinde ülke içerisinde bölgesel yeni çatışma alanları ortaya çıkarken uluslararası dinamikler açısından ise "*Rusya'nın Akdeniz üzerindeki tek üssünün Suriye'de olması, İran'ın ise Arap dünyasındaki tek müttefikinin Suriye olması"* dış aktörler olarak diğer ülkelerde var olan ayaklanmanın yeni boyut kazanmasına neden olmuştur (Sandıklı ve Semin, 2012: 194). Dış dinamiklerin etkisiyle beraber ulusal çatışmanın bölgesel ve küresel bir anlaşmazlık haline dönüştüğü Suriye krizi üç düzeyde değerlendirilebilir:

> *"Ulusal düzeyde otoriter Baas yönetimiyle ayaklanan ve silahlanan halk arasında iç savaşa dönüşen bir çatışma vardır. Bölgesel düzeyde, ayaklanan halk lehinde tutum geliştiren ülkelerle Şam'da yönetim değişikliğine karşı çıkarak Esad Rejimini destekleyen İran arasında nüfuz mücadelesi söz konusur. Türkiye ve genel olarak Arap dünyası, Suriye halkının demokratik ve ekonomik hak ve özgürlük taleplerini desteklemekte, Baas iktidarı tekelinin son bulması gerektiğini beyan*

> *etmektedir. İran, Suriye'deki Esed iktidarı çözülürse kendi rejiminin tehlikeye gireceğini, bölgedeki rejim değişikliği dalgasında sıranın kendisine gelebileceğini değerlendirmektedir. Küresel düzeyde ise demokratikleşme hareketlerini destekleyen aktörlerle otoriter yönetimleri destekleyen aktörler arasında bir mücadeleden bahsedilebilir"* (Sandıklı ve Semin, 2012: 198-199).

Bölgesel ve küresel aktörlerin de Suriye'de yer alan bu iç savaşa dâhil olmaları, tarafların daha da güçlenmesine bunun sonucu olarak iç savaşın devam etmesine ve savaşın daha büyük bir çapta sivil halkı etkilesine neden olmuştur. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi tarafından yayınlanan verilere göre, 2011'de başlayan Suriye savaşında Suriye krizinde 353 bin 935 kişi hayatını kaybettiği, bu kişilerin 106 bin 390'ı sivil halk olduğu ve bu sivillerin de 19 bin 811'i çocuk ve 12 bin 513'ü kadındır. Handicap International verilerine göre Suriye krizinde toplam 3 milyon kişinin yaralandığı, 1 buçuk milyon kişinin savaş nedeniyle kalıcı olarak sakatlanmıştır. Uluslararası Af Örgütü'nün 2017 verilene göre, Şam yakınlarındaki Saydnaya cezaevinde 2011 ile 2015 yılları arasında yaklaşık 13 bin kişinin asıldığını toplamda ise 17 bin 700 kişinin kriz başladığından beri gözaltında hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi de 2011'den beri en az 60 bin kişinin işkence ya da kötü şartlardan dolayı hayatını kaybettiğini belirtmektedir (https://www.dw.com/tr/yedi-yılda-bir-ülkenin-çöküşü-suriye/a-42979799). Bunun yanında bu tarz suç unsuru olayların olmasından dolayı 6 milyonun üzerindeki insanın ise ülkesini terk etmek zorunda kaldığı, bu kişilerin çoğunluğunun ise Suriye'nin sınırı olan ülkelere sığınma talebinde bulundukları Tablo 2-1'e bakıldığında görülmektedir.

Tablo 2-1: 2011 sonrası ülkesinden ayrılmış Suriyeliler

Ülke	Suriyeli Sayısı	Yüzde (%)
Türkiye	3,554,072	63.3
Lübnan	976,065	17.4
Ürdün	666,596	11.9
Irak	251,157	4.5
Mısır	129,737	2.3
Diğer	33,545	0.6

Kaynak: UNHCR, Erişim tarihi: 16.07.2018 https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.126560717.1369297820.1531743932-1024049671.1530274996

Türkiye başta olmak üzere Lübnan ve Ürdün'ün dünyadaki toplam iltica talebinde bulunan Suriyelilerin birçoğuna ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak bu ülkelerin sınır komşusu olması ve Suriye krizi sonrasında açık kapı sistemini uygulamalarıdır. Bu ülkeler dışında 2017 verilerine göre Avrupa ülkelerinde Almanya'da 514.995, İsveç'te 114.281 geri kalan Avrupa ülkelerinde ise 311 bin civarında Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. ABD ve Kanada'da ise toplam 50 bin civarında Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır (Erdoğan, 2018b: 4).

2.6.4. Türkiye'deki Suriyeliler

Türkiye'nin Suriye ile olan sınırı 910 km'dir ve bu sınır Türkiye'nin en uzun kara sınırıdır. Coğrafi yakınlık ve iki ülke arasındaki bu sınır uzunluğu nedeniyle ekonomik ve güvenlik gibi alanlarda karşılıklı bağımlılık söz konusudur. Suriye ayrıca Türkiye'nin Lübnan, Ürdün ve diğer Arap ülkeleri ile bağlantı kurabilme adına bir köprü görevi görmektedir (Sandıklı ve Semin, 2012: 231). Türkiye'nin, Suriye krizinde en fazla etkilenen ülkelerden olmasının nedenleri altında coğrafi yakınlık ve uzun bir sınırdan söz edilebilir, ayrıca kriz öncesi ülkeler arasındaki antlaşmalar ve vizesiz sınır geçiş izinlerinin bulunması, dini açıdan ülkelerde yaşayan insanların kültürel benzerlikleri şeklinde söylenebilinir.

Suriye'deki iç olayların başlaması sonucunda insanların can güvenliklerini korumak için Türkiye'ye yönelik ilk girişleri 29 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşının sınır kapısından geçmesiyle başlamıştır (Erdoğan, 2018b: 12).

2011 yılından beri Türkiye'nin sığınma talebinde bulunan Suriyelilere yönelik kapsamlı bir sosyal politika geliştirilemesinde de üç başlığın temel alındığı söylenebilir (Erdoğan, 2018b: 16) :

- *Açık kapı politikası,*
- *Acil durum yönetimi,*
- *Geçici koruma statüsü,*

Suriye'de yaşanan iç savaşta zarar gören ve can güvenliği nedeniyle Türkiye'ye sığınabilme amacıyla sınıra gelen insanlara yönelik "*açık kapı*" politikası uygulanmıştır. Bu süreçte sığınma talebinde bulunan insan sayısının fazla olması nedeniyle kayıt altına alma probleminin ortaya çıktığı görülmektedir (Koyuncu, 2014: 31). Türkiye'nin bu tarz bir politikayı izlemesinin en büyük nedenlerinden birisi olarak Suriye'de yaşanan krizin, var olan rejimin birkaç ay içerisinde devrileceği şeklinde bir düşüncenin olmasından kaynaklanmaktadır. Sığınma talebinde bulunan kişiler için sınır bölgesine yakın şehirlerde kamplar kurularak, sığınma talebinde bulunan Suriyelilerin kontrol altına alınabilmesi ve temel insani ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amaçlanmıştır. Sığınma talebinde bulunan kişi sayısının artması ve kamp dışında yaşayan kişi sayısının fazla olması ve bu kişilerin kayıt altında olmamaları bir çok sosyal sorunu da beraberinde getirmiş olup Türkiye bu noktada 2013'te çıkan YUKK ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 2014 yılında ise Geçici Koruma Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin 61. Maddesinine göre:

> *"28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Cumhuriyeti'nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslarası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınırlar. Geçici kourmanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslarası koruma başvuruları işleme konulmaz."*

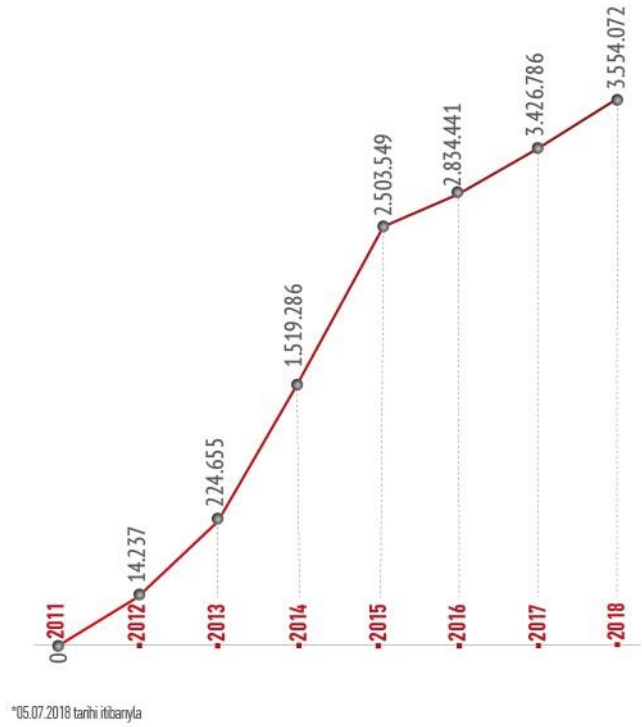
Şeklinde düzenlenmiştir. 2014 yılından itibaten 2011 Suriye krizinden itibaren var olan kitlesel göçün sonucunda Türkiye'de sığınma talebinde bulunan Suriye vatandaşlarının

statülerinin belirlenmiş olmaktadır. Kamplarda kalan kişilerin kayıtlarının AFAD tarafından[5] alınırken kamp dışındaki kişilerin kayıtları GİGM tarafından yapılmaktadır.

2016 yılına kadar birtakım güvenlik problemleri yaşanmış olsa da Türkiye açık kapı politikasını devam ettirmiştir. 2016 yılından itibaren Türkiye'ye sınır olduğu Suriye'nin kuzey bölgesindeki durumun değişmesi, bu durumun Türkiye için tehditler oluşturması ile açık kapı politikası durdurulmuştur (Erdoğan, 2018b: 16).

İnsani Geliştirme Vakfının (İGEV) 2017 yılında 10 ilde gerçekleştirmiş olduğu saha araştırmasında katılımcıların %70'inin 2013-2015 yılları arasında Türkiye'ye geldikleri tespit edilmiştir. Türkiye'ye geliş tarihlerine göre yapılan saptamada üç dönem ortaya koyulmuştur: *(i) Büyük dalga öncesi (2013 öncesi dönem, (ii) Büyük dalga (2013-2015), (iii) Büyük dalga sonrası (2016 ve sonrası)* olarak ayrılmıştır (Sunata, 2017: 2). Şekil 2-1'e bakıldığında, Temmuz 2018 tarihi itibariyle geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyeli sayısının 3.554.072 olduğu görelmektedir. Üç dönem noktasında incelendiğinde büyük dalga öncesi dönemde 224.655 kişinin kayıt altına alındığı, büyük dalga döneminde 2.609.786 kişinin kayıt altına alındığı, büyük dalga sonrasında ise 719.631 kişinin kayıt altına alındığı görülmektedir.

[5] 2018/11208 sayılı karar ile "Geçici Koruma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliği göre birçok kurumda yetki değişikliğe ve verilen hizmetler de kapsam değişikliğine gidilmiştir. Kampların yönetiminde ve işleyişinden sorumlu olan AFAD bütün yetkilerini Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne devretmiştir.

Şekil 2-2 : Yıllara göre geçici koruma altındaki Suriyeliler

Kaynak: GİGM, Erişim Tarihi: 16.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Buradaki sayısal verilerin geçici koruma statüsüne geçme dönemlerinin olduğu unutulmamalıdır. Çünkü kayıt altına alma işlemlerinin 2014 yılından itibaren başladığı ve 2017 yılına kadar geçici koruma kaydının gerçekleme sürecinde "ön kayıt işleminin bulunması ve kişilerin güvenlik soruşturmalarının yapılması nedeniyle bir süre beklemeleri gerekmekteydi. Bu gibi nedenlerden dolayı Türkiye'ye gelme süresinin daha erken olabileceği ve kayıt işlemlerinin ise daha geç bir yılda gerçekleşmiş olma olasılığı unutlmamalıdır. 2013-2015 yılları arasında Türkiye'ye yönelik göç dalgasının büyük olmasının sebebi, 2011 yılında başlayan Suriye krizinin bölgesel ve uluslararası bir boyut alarak ülke içerisinde bir çok silahlı grubun yer alması ve halka yönelik şiddetin artış göstermesidir.

Tablo 2-2: Geçici koruma altındaki Suriyelilerin illere göre dağılımı

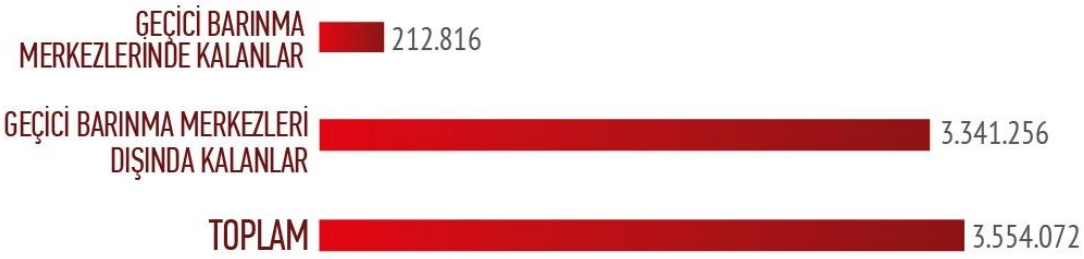
İL SIRA	ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİNDAĞILIMI 05.07.2018 (ALFABETİK)								
	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
	TOPLAM	3.554.072	80.810.525	4,40%		TOPLAM	3.554.072	80.810.525	4,40%
1	ADANA	217.403	2.216.475	9,81%	42	KAHRAMANMARAŞ	86.925	1.127.623	7,71%
2	ADIYAMAN	29.594	615.076	4,81%	43	KARABÜK	596	244.453	0,24%
3	AFYONKARAHİSAR	3.927	715.693	0,55%	44	KARAMAN	517	246.672	0,21%
4	AĞRI	799	536.285	0,15%	45	KARS	151	287.654	0,05%
5	AKSARAY	2.062	402.404	0,51%	46	KASTAMONU	1.005	372.373	0,27%
6	AMASYA	466	329.888	0,14%	47	KAYSERİ	75.073	1.376.722	5,45%
7	ANKARA	84.829	5.445.026	1,56%	48	KIRIKKALE	1.112	278.749	0,40%
8	ANTALYA	990	2.364.396	0,04%	49	KIRKLARELİ	2.457	356.050	0,69%
9	ARDAHAN	107	97.096	0,11%	50	KIRŞEHİR	995	234.529	0,42%
10	ARTVİN	36	166.143	0,02%	51	KİLİS	131.041	136.319	96,13%
11	AYDIN	11.440	1.080.839	1,06%	52	KOCAELİ	46.907	1.883.270	2,49%
12	BALIKESİR	3.507	1.204.824	0,29%	53	KONYA	94.377	2.180.149	4,33%
13	BARTIN	85	193.577	0,04%	54	KÜTAHYA	649	572.256	0,11%
14	BATMAN	21.396	585.252	3,66%	55	MALATYA	26.489	786.676	3,37%
15	BAYBURT	29	80.417	0,04%	56	MANİSA	12.247	1.413.041	0,87%
16	BİLECİK	494	221.693	0,22%	57	MARDİN	92.196	809.719	11,39%
17	BİNGÖL	873	273.354	0,32%	58	MERSİN	209.420	1.793.931	11,67%
18	BİTLİS	612	341.474	0,18%	59	MUĞLA	13.462	938.751	1,43%
19	BOLU	1.672	303.184	0,55%	60	MUŞ	1.209	404.544	0,30%
20	BURDUR	8.747	264.779	3,30%	61	NEVŞEHİR	8.916	292.365	3,05%
21	BURSA	150.837	2.936.803	5,14%	62	NİĞDE	3.767	352.727	1,07%
22	ÇANAKKALE	3.140	530.417	0,59%	63	ORDU	602	742.341	0,08%
23	ÇANKIRI	410	186.074	0,22%	64	OSMANİYE	50.081	527.724	9,49%
24	ÇORUM	2.124	528.422	0,40%	65	RİZE	766	331.041	0,23%
25	DENİZLİ	12.163	1.018.735	1,19%	66	SAKARYA	14.060	990.214	1,42%
26	DİYARBAKIR	32.909	1.699.901	1,94%	67	SAMSUN	3.705	1.312.990	0,28%
27	DÜZCE	1.275	377.610	0,34%	68	SİİRT	3.742	324.394	1,15%
28	EDİRNE	892	406.855	0,22%	69	SİNOP	105	207.427	0,05%
29	ELAZIĞ	11.697	583.671	2,00%	70	SİVAS	3.472	621.301	0,56%
30	ERZİNCAN	101	231.511	0,04%	71	ŞANLIURFA	473.497	1.985.753	23,84%
31	ERZURUM	935	760.476	0,12%	72	ŞIRNAK	14.934	503.236	2,97%
32	ESKİŞEHİR	3.235	860.620	0,38%	73	TEKİRDAĞ	10.592	1.005.463	1,05%
33	GAZİANTEP	389.021	2.005.515	19,40%	74	TOKAT	930	602.086	0,15%
34	GİRESUN	133	437.393	0,03%	75	TRABZON	2.580	786.326	0,33%
35	GÜMÜŞHANE	70	170.173	0,04%	76	TUNCELİ	42	82.498	0,05%
36	HAKKARİ	5.743	275.761	2,08%	77	UŞAK	2.105	364.971	0,58%
37	HATAY	442.966	1.575.226	28,12%	78	VAN	1.763	1.106.891	0,16%
38	IĞDIR	88	194.775	0,05%	79	YALOVA	2.859	251.203	1,14%
39	ISPARTA	7.184	433.830	1,66%	80	YOZGAT	3.009	418.650	0,72%
40	İSTANBUL	563.461	15.029.231	3,75%	81	ZONGULDAK	328	596.892	0,05%
41	İZMİR	137.937	4.279.677	3,22%					

Kaynak: GİGM, Erişim Tarihi: 16.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Genel olarak Türkiye'deki Suriyeli nüfusunun Türkiye'nin nüfusuna oranı % 4,4 olarak Tablo 2-2 'de görülmektedir. Türkiye'deki bütün illerde Suriyeli ikamet ettiği görülmektedir. Uluslararası korumada olduğu gibi *"uydu kent"* olarak sayılan illerin var olmadığı görülmektedir. Fakat iller arasında sayısal olarak eşitsizlikler görülmektedir.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerinin nüfusunun en fazla olduğu il 653,461 ile İstanbul iken nüfusun en az olduğu 29 ile Bayburt ili olarak görülmektedir. Yoğunluk açısından yerel halk nüfusuna oranına bakıldığında %96 ile Kilis dikkat çekmektedir. En fazla nüfusun İstanbul olmasına rağmen buradaki yoğunluk %3,75 olarak görülmektedir. Nüfusun büyük çoğunluğunun büyükşehirlerde ve Suriye'ye yakın bölgelerde toplandığı görülmektedir.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu geçici barınma merkezleri dışında kalmaktadır. Şekil 2-3'e bakıldığında toplam 3,554,072 olan nüfusun sadece 212,816'sı barınma merkezlerinde yaşamaktadır. Suriyelilerin geçici barınma merkezleri dışında kent meydanlarında yaşamaya başlaması "kent mültecileri" olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Erdoğan, 2017a: 10). Kent mültecileri durumu görüldüğü gibi bulundukları illerdeki nüfus çokluğu nedeniyle sosyal yapıyı değiştirecek nitelikte olabildiği gibi, ekonomik ve toplumsal açıdan var olabilecek problemlerin doğması noktasında önemli bir durum olarak ele alınmalıdır (Ayhan İzmirli, 2017: 48).

Şekil 2-3: Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında kalan Suriyeliler

Kaynak: GİGM, Erişim Tarihi: 16.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Suriye krizinden sonra ilk kitlesel akın noktasında başta Hatay'da olmak üzere geçici barınma merkezleri kurulmuştur (Erdoğan, 2018a: 33). Bu geçici barınma merkezleri Tablo 2-3'te görüldüğü gibi Hatay dışında 9 ile daha geçici barınma merkezleri kurularak 10 ilde toplam 22 toplum merkezi faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu merkezlerin Suriye sınırına yakın kentlerde kuruldukları görülmektedir. Bu illerde geçici barınma merkezleri olmasına rağmen il içerisinde bulunan toplam Suriyelilerin

çoğunluğunun merkezler dışında yaşadığı görülmektedir. Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli sayısının toplamda 473,497 olduğu fakat bu nüfusun sadece 72,079'u geçici barınma merkezlerinde yaşadığı görülmektedir.

Tablo 2-3: Geçici barınma merkezlerine göre dağılımı

GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ	TOPLAM
ŞANLIURFA	72.079
GAZİANTEP	23.503
KİLİS	22.513
KAHRAMANMARAŞ	16.571
MARDİN	2.580
HATAY	16.981
ADANA	26.379
ADIYAMAN	8.738
OSMANİYE	14.080
MALATYA	9.392
TOPLAM	212.816
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA KALAN SURİYELİ SAYISI	**3.341.256**
ÜLKEMİZDE BULUNAN TOPLAM SURİYELİ SAYISI	**3.554.072**

05.07.2018 itibarıyla

Kaynak: GİGM, Erişim Tarihi: 16.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Geçici barınma merkezlerinin yönetimi ve kordinasyonu 2018 yılına kadar AFAD tararfından sağlanırken 2018/11208 sayılı karar ile GKY değişikliği ile bu yetki Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Geçici barınma merkezlerinde barınma yanı sıra kalan kişilerin yiyecek, sağlık, güvenlik, psiko-sosyal destek, mesleki eğitim kursları, sosyal aktivite, eğitim, ibadet, tercümanlık, haberleşme gibi temel ve sosyal ihtiyaçları karşılanmaktadır (Koyuncu, 2014: 338). Bu tarz hizmetlerin sunulmasına rağmen geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye'de bulundıkları zaman ilerledikçe geçici barınma merkezlerinde kalmak istemedikleri, daha çok bu merkezler dışında ikamet etmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bunun nedeni olarak merkzlerdeki disiplin ve erkeklerin çalışamaması, genç kızları bulunan muhafazakar ailelerin tercih etmemesi olarak görülmektedir (Erdoğan, 2018a: 35).

Tablo 2-4 : Geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımı

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.926.987	1.627.085	3.554.072
0-4	269.773	251.916	521.689
5-9	247.126	231.771	478.897
10-14	192.068	176.529	368.597
15-18	159.300	128.155	287.455
19-24	313.866	222.529	536.395
25-29	196.195	142.065	338.260
30-34	162.814	121.916	284.730
35-39	115.180	90.913	206.093
40-44	77.639	70.326	147.965
45-49	58.619	54.743	113.362
50-54	47.443	45.463	92.906
55-59	31.644	31.624	63.268
60-64	22.798	23.343	46.141
65-69	14.811	14.886	29.697
70-74	8.216	9.114	17.330
75-79	4.716	5.671	10.387
80-84	2.657	3.430	6.087
85-89	1.394	1.741	3.135
90+	728	950	1.678

05.07.2018 itibarıyla

Kaynak: GİGM, Erişim Tarihi: 16.07.2018 http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik

Geçici barınma merkezleri ve kentlerde yaşayan Suriyelilerin GİGM tarafından paylaşılan sosyo-demografik özelliklerine yönelik bilgiler için Tablo 2-4'e bakıldığında erkek sayısının 1.926.987 olduğu, kadın sayısının ise 1.627.085 olduğu görülmektedir. Bu sayılara bakıldığında cinsiyet noktasında erkeklerin sayısının kadın sayısından fazla olmasına rağmen bu farkın genel nüfus içerisinde dengeli olduğu görülmektedir. Yaş grupları içerisinde 60 yaş ve üzeri gruplara bakıldığında kadın sayısının erkek sayısından fazla olduğu, diğer gruplarda ise kadın sayısının erkek sayısından az olduğu görülmektedir. 18 yaşından küçük çocukların sayısı 1,656.638 olarak görülmektedir. Bu durum geçici koruma altındaki Suriyelilerin neredeyse yarısının çocuklardan oluştuğu anlamına gelmektedir. 0-9 yaş aralığında bulunan çocukların 16.07.2018 tarihli AFAD verilerine göre 302.470'nin Türkiye'de dünyaya geldiği görülmektedir

https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/16_07_2018_Suriye_GBM_Bilgi_Notu.pdf). 5-18 yaş aralığında eğitim çağında olan çocuk sayısının ise 1,134,949 olduğu görülmektedir. Aynı AFAD verilerine göre bu eğitim çağında olan çocuklardan yalnız 612.846'sı eğitimine devam edebilmektedir.

Son olarak yaş grupları ve cinsiyete bakıldığında çoğunluğunun çocuk, kadın ve yaşlılardan oluştuğu görülmektedir. Çoğunluğunun bu dezavantajlı gruplar içerisinde olacak bireylerden oluşması kişilerin bulundukları toplum içerisinde daha fazla sorunlarla karşılaşmalarına neden olabilmesine ve daha fazla sosyal hizmet uygulamalarına ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

2.6.5. Türkiye'deki Suriyelilerin Yaşadığı Sorunlar

1951 Cenevre Sözleşmesi ile uluslararası koruma talebinde bulunan mültecilere geri gönderme yasağı yanında hedef ülke vatandaşlarının sahip olduğu pek çok sosyal ve ekonomik hakları da sağlamaktadır. Bu hakların kitlesel akın ile sığınma talebinde bulunan ve geçici koruma altında bulunan kişiler için de sağlanması gerekmektedir. Fakat tahmin edilmesi zor olan kitlesel hareketleri sonucunda sığınma talebinde bulunan kişi sayısının fazla olması ve bu akınların hedef ülkeye kısa bir sürede gerçekleşmesidir. Bu nedenle mülteci statüsünde bulunan kişilere sağlanan haklardan geçici koruma statüsündeki bireylerin yararlanmalarını zorlaştırmakta ve daha uzun bir sürede bu haklara erişim söz konusu olabilmektedir. Bu durum ise sosyal uyumu engellemesinin yanı sıra yeni sosyal sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kaya ve Yılmaz Eren, 2015: 53). GKY'nin 26. Maddesinde ise " *bu yönetmelik kapsamındaki yabancılara; sağlık, eğitim, iş piyasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler*[6] *ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanabilir."* şeklinde yer almaktadır. Bu yönetmelik ile Cenevre Sözleşmesinde yer alan temel hizmetlere erişim Geçici Koruma Kanunu altında bulunan Suriyeliler için de uygulanmaya başlanmıştır. Fakat metinde, "haklar" yerine sunulacak "hizmetler"den bahsedilmesi, bu hizmetlerin zorunlu olarak düzenlenmediğini göstermektedir. Sayının çokluğu dikkate alındığında mutlak hakları sağlamak devlet açısından mümkün olmayabilecektir (Kaya ve Yılmaz Eren, 2015: 5).

---

[6] 2018/11208 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 2.maddesinde 26. Maddenin yer alan "sosyal yardım ve hizmetler" ibaresi "sosyal hizmetler ve yardımlar" şeklinde değiştirilmiştir.

Hayata Destek Derneği'nin 2016 yılında İstanbul'da yapmış olduğu saha araştırmasında Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunların neler olduğu sorulduğunda; %30,4'ünün işsizlikten şikayet ettiği, %17,4'ü Türkçe bilmeme, %13'ü yoksulluk, %12,2'si istismar ve &11.3'ü ayrılıcılı ve %7,8'si sosyal hizmetlere erişimlerinin sınırlı olması olarak görülmektedir (Kaya ve Kıraç, 2016: 23).

2.6.5.1. Statü Sorunu

Türkiye'ye gelen Suriyelilere yönelik, başlangıçta belirsizlik arz eden statüsüzlük problemini çözmek amacıyla tamamlayıcı uluslararası koruma statülerini bir bakıma tamamlayıcı geçici koruma yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Geçici korumanın ülke topraklarına kabul, geri göndermeme ilkesi ve iltica talebinde bulunan kişilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlanarak uluslararası korumanın temel unsurları yerine getirilmiştir (Ayhan İzmirli, 2017: 61-63).

GKY'nin 2014 yılında yürürlüğe girene kadar süreçteki statüsüzlük durumunda yaşanan sorunlar kadar geçici koruma statülerine hak kazandıktan sonraki süreçte de bu sorunlar devam edebilmektedir. Türkiye'ye giriş noktalarında kayıt yaptırmış veya başka bir ilde kayıt yaptırdıktan sonra başka bir ile taşındıkların da yeniden kayıtlarını güncellemenin gerektiği bilinmemekte (Kaya ve Kıraç, 2016: 21) veya bulundukları ildeki Göç İdaresi Müdürlüğünden izin alarak başka bir ile nakil işlemlerinin yapması gerekiği gibi yükümlülükleri bilinmediği için birtakım temel haklarından yararlanamamaktadır. Bu durum şunu ortaya koymaktadır kişiler temel haklarının var olacağı bir statü elde etmiş olsalar da bu hakları ve sorumluluklarını bilmedikleri takdir de yararlanamamaktadırlar.

2.6.5.2. İstihdam Sorunu

İstihdam sorunu, yerinden edilmiş kişiler için ekonomik sorunların başında gelmektedir. Hedef ülkeye gelirken yanlarında birikimlerini getirmelerine rağmen, hedef ülkeye ulaşma süresi, hedef ülkeye ulaştıktan sonra uluslararası korumada haklarına sahip olma süresinin uzaması sonucu olarak var olan birikimlerin hızlı bir şekilde tüketilmesine ve çalışma izni olmadan iş piyasasında olumsuz koşullar altında çalışmalarına neden olmaktadır (Akılotu ve Altundere, 2018: 119). Bu nedenden dolayı bu kişiler menşei ülkelerinde almış oldukları eğitim ve yapmış oldukları meslek kapasitelerinin altındaki işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Ayrıca çalışma izni

olmadan çalışan, kaçak bir şekilde çalışan bu kişiler, kendi günvenliğini sağlayamamakta ve daha düşük ücretlerde çalışmakta, bunun sonucu olarak yerel halklarla eşit haklara sahip olamamaktadır (Buz, 2002: 143). Akşit, Bozok ve Bozok'un (2016: 108) yapmış olduğu saha çalışmasında, geçici koruma altındaki Suriyelilerin güvencesiz çalışma koşulları altında daha çok fiziki güç gerektiren işlerde çalıştıkları görülmektedir. Genel yapılan işlerin ise kadınların otel ve restoranlarda bulaşıkçılık, temzlik gibi işlerde, erkeklerin ise inşaat işçiliği ve hamallık gibi işlerde çalıştığı, yapılan işlerin ortak özelliği ise *dilsiz işler* olmalarıydı.

Uluslararası Koruma statüsünde olan bireyler için 2003 tarihli 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun gereğince, çalışma izinlerini ve çalışma durumlarını belirleyici esaslar yer almaktadır. Bu kanun doğrultusunda kişinin bir yerde işçi olarak çalışması veya kendi adına bir iş yeri açabilmesi için önceden çalışma izni ve ikamet izni alması gerekmektedir (Koyuncu, 2014: 61). Geçici Koruma Statüsüne hak kazanmasına rağmen Suriyelilerin bu kriterlere sahip olamaması durumundan dolayı 2014 yılında "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik" ile bu yaşanan politika sorunun önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda geçici koruma statüsüne hak kazanan bireylerin 6 ay sonra çalışma izin hakları için başvuru hakkı doğabilmektedir. Fakat yönetmelik içerisinde istihdam kotası ve başvurunun iş veren tarafından yapılması gibi esaslar yer almaktadır. Yönetmelikte yer alan bu kriterler iş veren tarafından bir külfet olarak görülebilmektedir ve kaçak olarak çalışmaya devam edebilmektedir.

Hedef ülkedeki sosyal politikalar kadar, hedef ülkeye gelen bireylerin istihdam noktasında yaşamış oldukları sorunların temellerinde bireylerin sosyo ekonomik durumları, demografik ayırt edici özellikleri, menşei ülkelerindeki yaşantıları, meslekleri gibi nedenlerden şekillenebileceği gibi bu özellikleri bu sorunun çözümünde de aktif olarak rol oynayabilmektedir (Koç, Görücü ve Akbıyık, 2015: 87). Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda gelir durumu farklı iki grup söz konusu olabilmektedir. Gelir seviyesi düşük olanlar temel geçimlerini sağlayabilmek adına işler isterken, menşei ülkesiyle ilişkilerini devam ettirirken; gelir seviyesi daha yüksek olan kişiler daha iyi koşullarda yaşamakta ve bir süre sonra üçüncü güvenli bir ülkeye gitme isteği bulunmaktadır (Lordoğlu ve Aslan, 2016: 792).

Çalışma izni alan Suriyeli sayısı 2017 yılı sonu itibariyle 20.970 olmuştur (mülteciler.org.tr). Genel anlamda bakıldığında istihdama katılabilecek yetişkin sayısının çok azını oluşturmaktadır. Bunun sonucunda çalışma izni olmadan istihdama katılan Suriyeliler, yerel halk çalışanlarından daha az miktarlardaki ücretler karşılığı çalışmasına, çalışmasının karşılığı olan tutarların zamanında veya hiç ödenmemesi, sağlıksız ve güvenliksiz ortamlarda çalışma durumlarına neden olmaktadır. Bu koşullarda çalışmanın hanenin temel geçimlerini sağlayamamasından dolayı çocuk işçiliğinin de artmasına neden olmaktadır (İçduygu, 2016: 25). Eğitimini almış olduğu profesyonel mesleğini yapamayan çalışma izni olmadan vasıfsız işlerde çalışan Suriyeliler de ise süre geçtikçe sonra üçüncü güvenli bir ülkeye gitme eğilimi artmaktadır (İçduygu, 2016: 29-30).

Çalışma izni olmadan gerçekleştirilen istihdam beraberinde birçok sosyal sorunu da getirmektedir. Yetersiz beslenme, daha az hijyenli ortamlarda çalışma ve yaşama zorunluluğu sağlık alanında birtakım sorunlara yol açarken, kısıtlı gelirden dolayı eğitim geri plana atılabilmektedir. Genellikle erkek çocuklarının çalışmaları, kız çocuklarının ise erken yaşta evlenmeleri gibi sosyal sorunlara da yol açmaktadır.

2.6.5.3. Sağlık Hizmetlerine Erişim

Bir göçmenin hayatı, barınma, yiyecek ve temiz su gibi temel gereksinim eksikliklerinden dolayı sıklıkla sorunlarla karşı kaşıya gelir. Bu yüzden göçmenler, olağanüstü sıcaklıklara maruz kalmaları, kalabalık ve sağlığa aykırı yaşam koşulları, çevresel hijyen standartlarının düşük olması, güvenilir yiyecek ve temiz suya erişim kısıtlılığı, açlık, sekteye uğramış bağışıklık programları, yerel sağlık hizmetleri uygulamalarında enfeksiyon kontrolü ve önleme çalışmalarındaki eksiklikler, sınırlandırılmış sağlık hizmetlerine erişimler gibi çeşitli nedenlerden dolayı enfeksiyonlara karşı savunmasızlığı daha yüksektir (Doganay ve Demiraslan, 2016: 222).

Suriye'deki iç savaşın başlangıcından beri, Suriye'deki sağlık sistemi hasar görmüş durumdadır. Suriye'nin çatışmanın bulunduğu bölgelerdeki hastaneler ve tıbbi hizmette kullanılan araçlar; uçaklar ve bombalar tarafından hasar görmelerine ve işlevlerini yitirmelerine neden olmuştur. Ayrıca sağlık sektöründe çalışan başta doktor ve hemşireler olmak üzere birçok profesyonel meslek elemanın ölmesine neden olmuştur. Hekimler için İnsan Hakları'nın yayınladığı raporunda savaşın başlangıcından

beri 679 sağlık çalışanın öldürülmüş olduğu belirtilmektedir. Bu yaşanan hastanelerin alt yapı eksikliği ve personel eksikliğinden dolayı, savaşta yaralanan sivil halkın tedavilerinin yapılabilmesi için Türk hastanelerine transfer edilmiştir (Doganay ve Demiraslan, 2016: 221).

AFAD (2017: 101)'ın, yapmış olduğu saha çalışmasında kamplarda kalan insanların %97.20'si sağlık hizmetlerinden yaralandığını beyan ederken, kamp dışında yaşan Suriyelilerin ise %62.90'nın Türkiye'de sunulan sağlık hizmeti haklarından yararlandığı beyan edilmiştir. Kampta yaşayan Suriyelilerin bu hizmetlerden yüksek oranda yararlanmalarında kamplar içinde bu hizmetlerin sunulması ve insanların bu hizmetlere erişimin kolay olmasıdır. Kamp dışında yaşayan Suriyelilerin arasında sağlık hizmetlerini kullanımının düşük olmasının sebepleri arasında kişilerin geçici koruma statüsü veya ikamet izninin bulunmaması, sağlık hizmetleri noktasında yetersiz bilgi, iletişim bariyeri, sağlık hizmeti sunan kurumların yetersizliği olarak bahsedilebilir.

Kamp dışında yaşayan Suriyelilerin sağlık hizmetlerine erişiminin önündeki bir diğer engel ise sağlık hizmet kurumlarında çalışanların göçmenlere yönelik ilgisizliği, olumsuz davranışlarıdır. Sağlık çalışanlarının bu tarz olumsuz davranışlara maruz kalan göçmenler, sağlık hizmetlerini daha az kullandığı ya da hiç kullanmadıkları görülmektedir (Önal, 2015: 60).

Diğer bir konu da bireylerin yaşanan olaylarda fiziksel sağlıkları kadar ruhsal sağlıkları da etkilenmektedir. Ruhsal sağlığı olumsuz etkileyen faktörleri, göç öncesi, göç sırası ve göç sonrasında şeklinde üç evrede ele alınabilinir. Göç öncesi evresinde, ülkedeki ekonomik, siyasi durumlar ve bunların sonuçlarını yanı sıra doğal veya insan kaynaklı afetler sonucunda ortaya çıkan krizler, ölümlerin, yaralanmaların yaşanması ve bu durumlara tanık olunması, göç sırasında ise kişinin şiddete maruz kalması, göç edilen yer ile ilgili olarak belirsizlik ve süreçte yaşanan zorluklar olarak ele alınabilir. Göç sonrasında ise, göç edilen hedef bölgede, statü kaybı nedeniyle birtakım haklardan yararlanamamak, kültüre uyum çabası, dışlayıcı politikalar nedeniyle iş bulmada yaşanılan sorunlar bireylerin ruhsal sağlıklarını olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Ayrıca göç öncesinde ve göç sırasında yaşanılan travma ve kayıp unsurlarını uyandıran olaylar, göç sonrasında psikososyal destek alınmaması durumunda göç sonrası yaşanılan olumsuz durumlar ile karşılaşma durumunda anksiyete, depresyon veya

travma sonrası stres bozukluğunun yeniden ortaya çıkmasına katkıda bulunur (Kirmayer ve ark., 2011).

Suriye krizinden sonra Türkiye'ye sığınma talebinde bulunan birçok insanın göç öncesi, göç sırasında ve göç sonrasında Türkiye'de birtakım sorunlar ile karşı karşıya kalmış durumdadır. Bu yaşanan zorluklar kişilerin ruhsal sağlına olumsuz etki yapmış durumdadır. AFAD (2017: 107-108)'ın yapmış olduğu saha çalışmasında Suriye krizinden dolayı Türkiye'ye sığınma talebinde bulunup Türkiye'ye gelmiş kişilerin psikososyal desteğe ihtiyaçlarının olup olmadığına dair soru sorulduğunda; Kamp dışında yaşayan Suriyelilerin bulunduğu hanede en az 1 yetişkinin psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu hane oranı %84.70, en az 1 çocuğun psikososyal desteğe ihtiyacı olduğu düşünülen hane oranı ise %64.10 olurken; kamplarda yaşayan bireylerde ise en az 1 yetişkinin psikososyal desteğe ihtiyacı olduğunu düşünen hane sayısı %76.40, en az 1 çocuğun psikososyal desteğe ihtiyacı olduğu düşünülen hane oranı ise %59.90 şeklindedir.

Kişilerin ruhsal sağlıklarını koruyabilmeleri için gerekli olan psikososyal desteklerin alınabilmesi çok önemlidir. Fakat uygulama noktasında meslek elemanlarının Arapça bilmemesi ve alanda yetişmiş uzman tercümanların olmaması bu sunulan hizmetleri olumsuz etkilemektedir (Kirmayer ve ark., 2011). Ayrıca kültür noktasında yaşanılan farklılıklar kişileri yaşadıkları sosyal çevre içerisinde ve bu yaşanılan sorunların çözümleri noktasında çıkmazlara neden olabilmektedir. Bu hizmetlerin sunumunda meslek elemanının, yararlanıcının dilini tanıması, yararlanıcının kültürüne bağlı olarak davranışlarının neler olduğu ve bu davranışlarının temelinde yatan nedenleri bilmesi durumunda sunulan hizmetin kalitesi artmış olacaktır ve yararlanıcının yaşamış olduğu sorunların çözümde daha etlili bir yol izlenebilmektedir (Bayık Temel, 2011: 45).

2.6.5.4. Eğitim Hizmetlerine Erişim

Eğitim, bir insan hakkıdır ayrıca diğer haklara erişim noktasında kolaylaştırıcı bir görevi olan bir faktördür. Bu eğitim hakkı, doğal veya insan kaynaklı afetlerin sonunda, eğitim binalarının tahrip edilmesi, kişilerin bulundukları bölgeden göç etmeleri, öğretmenlerin sayısında azalmalar gibi nedenlerden dolayı sekmeye uğrayabilmektedir. Bu nedenlerden dolayı eğitime erişimin önünde bulunan engellerin kaldırılarak, eğitim hakkına tekrar erişim durumu devletlerin görevidir. Devletler

yerinden edilmiş göçmenlerin başlangıçta ülkelerine ne kadar bir zamanda geri dönüp dönmeyeceklerine bakılmaksızın bu eğitim hakkını sağlamalıdır (Sinclair, 2007: 52).

Doğal veya insan kaynaklı afetlerden dolayı yerinden edilme durumu eğitim açısından 5 güncel sorunu ortaya çıkarabilmektedir. Birincisi, eğitime erişimin önündeki bariyerler, yerinden edilmiş çocuk, ailesinin geçim kaynağını kaybetmesi, sosyal normların işlevliğini kaybetmeye başlaması, hareket özgürlüğünün ortadan kaldırılması ve geleceğe yönelik belirsizliğin artması sonucunda göç edilen yerdeki toplumdaki yaşantısından daha büyük bir yoksulluk ile yüzleşmesine neden olabilmektedir. Bu sorunlar arasında eğitime erişim zorlaşmakta ve eğitime bakış ikincil bir plana atılmaktadır. İkincisi, yerinden edilmenin süresinin uzaması, yerinden edilmiş kişinin gönüllü olarak kendi menşei ülkesine dönmesi, bulunduğu göç edilen yerde sosyal uyumunun gerçekleştirilmesi ya da son olarak 3. bir ülkeye yerleşme durumu kalıcı çözümlerdir. Bu çözümlerinden birinin gerçekleşmesi ortalama 5-6 yıl kadar sürebilmektedir. Süreçte aileler kısa bir sürede geri dönme ya da 3.bir ülkeye yerleşme durumu nedeniyle bulundukları bölgede çocuklarını eğitime göndermeyebilmektedir. Sosyal uyum noktasında ise bazı politikaların eksikliği eğitime erişim oranını düşürebilmektedir. Üçüncüsü, şehirde yaşayan insanların yerinden edilmesi ve bu süreçte bireylerin olanakları daha düşük bölgelere veya kırsal alanlara gitmesi sonuncunda çocukların kısıtlı eğitim olanaklarından yararlanmasıdır. Dördüncüsü, sosyal uyum olmadan fiziksel uyum, ev sahibi topluluk ve göçmenler arasında bir sosyal uyum çalışması yapılmadan çocukların okullarda eğitim almaya başlaması, okul çocukları arasında kültürel çatışmalar, kıt kaynakların paylaşılması, güvenlik gibi kaygıların ortaya çıkmasına neden olmakta ve bireysel bir marjinalleşmenin olmasına neden olabilmektedir. Beşincisi, yerinden edilmiş çocukların eğitimleri temin noktasında kalite eksikliği, verilen ders içeriği olarak menşei ülkeden farklı bir müfredat olması, sınıflardaki öğrenci sayısının artıması, eğitimi sunan eğitmenlerin içerik aktarım noktasında sorun yaşamaları verilen eğitimin kalitesini etkilemektedir (Dryden-Peterson, 2011: 2-4).

Suriye'deki iç savaş öncesinde okul çağındaki çocukların okullaşma oranları ilkokul için %99 iken, ortaokul için %82 oranında bir okullaşmanın olduğu, bu okullaşma oranındaki erkek ve kadın cinsiyet oranının ise eşit olduğu görülmekteydi. Fakat savaş sonrasında ülke içinde ve ülke dışında yaklaşık 3 milyona yakın okul

çağındaki çocuğun eğitimden yoksun kaldığı görülmektedir (United Nations Children's Fund [UNICEF], 2015; akt. Çoşkun ve Emin, 2016a: 94).

2012 yılında Suriye krizinden sonra Türkiye'ye gelen çocukların eğitimleri izlenen politikalar, bu krizin kısa sürede son bulacağı ve insanların ülkelerine kısa sürede geri dönecekleri varsayımı üzerinden geliştirilmeye çalışılmış ve bu politikalar sadece kamp içinde bulunan çocukların eğitim haklarından yararlanabilmelerine yönelik hazırlanmış olup geçici eğitim merkezlerinde eğitim politikalarının faaliyet göstermesine rağmen kamp dışında kalan çocukların eğitimleri için bir politika belirlenememiştir (Çoşkun ve Emin, 2016b: 14). 2014 yılından itibaren ise, GKY 28.maddede eğitim hizmetleri, detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Bu hizmetlerin Milli Eğitim Bakanlığı kontrolünde ve sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir. Bu maddeye göre; 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim verilebileceği, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki çocuklara eğitim faaliyetleri verilebileceği ve her yaştan birey için dil kursları, meslek edindirme kurslarının talep edilmesi doğrultusunda sağlanması gerektiği yer almaktadır. "Yabancılara Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri" başlıklı genelge ile Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır (Yavuz ve Mızrak, 2016: 188).

Bu politikalaşma ile birlikte yıllara göre okullaşma oranına bakıldığında 2014-2015 eğitim yılında okullaşmanın %30 olduğu, 2017-2018 eğitim yılında ise bu okullaşma oranın %65'lere çıktığı görülmektedir Ayrıca geçici eğitim merkezleri (GEM) ve devlet okullarında eğitim alan çocukların oranına bakıldığında, 2014-2015 eğitim yılında okullaşan çocukların %82'si GEM'lerde, %17'si ise devlet okullarında eğitim alıyorken 2017-2018 eğitim yılında %41'i GEM'lerde, %58'i ise devlet okullarında eğitimlerine devam edebildikleri görülmektedir (Sağıroğlu, 2017: 64).

Okullaşan Suriyeli sayısına cinsiyet faktöründen bakıldığında; Okul çağında olan Suriyeli kız çocukların %36'sının okullaştığı görülürken, erkek çocukların ise yüzde 32'sinin okullaştığı görülmektedir. Bu durum kız çocuklarının erkek çocuklarına göre okullaşma durumunun nispeten daha yüksek olduğunu göstermektedir (Çoşkun ve Emin, 2016b: 15). Sınıf faktörüne göre okullaşma durumlarına bakıldığında, en çok ilköğretim 1.sınıf düzeyinde, en az ise lise dönemini kapsayan 11.sınıf olduğu görülmektedir. Lise döneminde okullaşmanın az olmasında belirleyici iki faktör vardır: Birincisi düşük sosyo ekonomik seviyeye sahip olan hanedeki erkek çocukların aileye

ekonomik destek sağlamayabilmek için çalışmak zorunda olması; İkincisi ise lise çağına gelen kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesidir (Çoşkun ve Emin, 2016b: 17).

Okula devam noktasında GEM'lere devam oranının devlet okullarına devam noktasında daha iyi olduğu görülmektedir. Bunun altında yatan nedenlere bakıldığında ise devlet okullarında çocukların kendi yaşıtları arasında okuyamaması, dil bariyerinin aşikar bir şekilde kendisini göstermesi ve yerel halktan eğitime devam eden çocuklar tarafından dışlanma ve akran zorbalığına maruz kalma gibi nedenler gösterilebilmektedir (Çoşkun ve Emin, 2016b: 29).

Çocukların eğitime uyum noktasında karşılaşılan en önemli sorun dil öğretimidir. Eğitim veren kurumlarda Türkçe öğretimi noktasında materyal eksikliği, metodoloji eksikliğinden dolayı nitelikli dersler yapılamadığı vurgulanmıştır. Ayrıca bu duruma ek olarak, Türkçe öğretimi için yönlendirilen öğretmenlerin yabancılara Türkçe öğretme konusunda formasyona sahip olmadığı görülmektedir. Bir diğer konu ise veliler, dil bariyeri nedeniyle okul yönetimi ve öğretmenler ile iletişime geçmekte zorlanmakta, ayrıca velinin eğitim sürecine desteği azalmaktadır (Çoşkun ve Emin, 2016b: 26).

Ulaşım konusu, eğitime erişim noktasında sorunların yaşanmasına neden olan bir diğer etkendir. Okula ulaşım konusunda araç kullanımının olduğu bölgelerde maddi durumu yetersiz aileler, araç kullanımı için kaynak ayıramamakta ve bu durumdan dolayı çocuklar eğitimlerine devam edememektedirler. Erişim noktasında bir diğer konu ise Devlet okullarının öğleden sonra GEM'lerin eğitim verebilmesi için kullanması ve derslerin geç saatlerde bitmesi sebebiyle velilerin çocuklarının geç saatte toplu taşıma araçlarına binmesini istememesi sonucu güvenlik tedbiri nedeniyle çocuklarını okula göndermek istememeleridir (Çoşkun ve Emin, 2016b:31).

Suriyeli çocukların Türkiye'deki eğitim sistemine dahil olmalarında karşılaşılan bir diğer zorluk ise, Suriye'de belli bir derecede eğitim alıp ara sınıf öğrencisi olduğu halde Türkiye'de almış olduğu bu eğitim derecesinden itibaren uygun sınıfların olmamasından dolayı eğitimi yarım kalan çocuklardır (Çoşkun ve Emin, 2016b: 36-37). Bu çocukların kayıp nesil niteliği taşıdığı ve uzun sürede okula devam edemeyen ve kaybedilen neslin topluma iyi uyum sağlayamamış olması suça itilme durumlarını arttırmaktadır. Eğitim sürecini başarılı bir şekilde tamamlayamayan çocuklar suç ve terör örgütlerinin potansiyel üyeleri haline dönüşebilir (Adıgüzel, 2017: 42).

Suriye'de eğitimlerini tamamlamayan bu çocuklarında yanı sıra eğitimini tamamlayabileyen çocukların sahip oldukları mezuniyet belgelerinin savaş bölgesinde kalması ve belgesi olan çocukların ise denklik sorunları yaşaması nedeniyle eğitimlerine devam edemeyebilmektedir. Bu durum ise üniversiteye kadar uzanan eğitim sisteminde eğitim seviyesinin artmasıyla okullaşma oranlarının düştüğünü göstermektedir. Bu durumu açık bir şekilde ortaya çıkaracak sayısal veri ise Türk üniversitelerinde yükseköğrenim gören Suriye kökenli öğrencisi sayısı 2017-2018 eğitim yılı itibariyle 15.000 civarında olmasıdır (Sağıroğlu, 2017: 68).

2.6.5.5. Sosyal Uyum Sorunları

Suriye krizinden sonra Türkiye'ye gelen Suriyeliler, belirli illerde kurulan barınma merkezlerinde ve barınma merkezleri dışında yaşamaktadırlar. Barınma merkezinde yaşayanların büyük bir kısmı sağlanan sosyal imkanlar ile barınma merkezinde yaşayamanlardan daha iyi refah ve iyi koşullarda yaşayabilmektedir. Buna karşın Suriyelilerin %85'i barınma merkezleri dışında yaşamaktadırlar. Dolasıyla barınma merkezleri dışında şehirde yaşayan Suriyelilerin sosyal uyumu noktasında sorun yaşanmaktadır (Oytun ve Gündoğar, 2015: 10).

Türkiye'ye gelen Suriyeliler yanlarında getirdikleri sermaye ve bilgi birikimi ile kendi işletmelerini kurarak veya çeşitli sektöklerde çalışarak hayatlarını idame edebilmekte ve bir şekilde ekonomik olarak uyum sağlamaktadır. Fakat, kültürel ve sosyal uyum konusu ekonomik uyum kadar kısa sürede gerçekleşemeyip daha uzun süre hukuki ve ekonomik anlamda uyumlar sağlandıktan sonra gerçekleşebilmektedir (Adıgüzel, 2017: 40).

Geçici Koruma altındaki Suriyelilerin -hukuki anlamda bakıldığında- yasal statülerine çok sonradan hak kazanmaları ve statünün getirmiş olduğu haklardan uzun bir süre yararlanamama süreci sosyal uyum sürecinin ertelenmesine neden olmuştur. Bu durum ise belirsizliğin artması sonucu olarak Suriyeliler ile yerel halk arasında bir geri çekilmeye neden olmuştur. Yerel halkın bir kısmının, Suriyelilerin varlığına yönelik olumsuz tutumları ve daha sonradan bu tutumların eylemlerine yansıtılması, yerel toplumun "*biz"* duygusunu artırırken Suriyelileri "*öteki"* olarak konumlandırılmasına neden olmaktadır (Çetin, 2016:201). Akşit ve diğeleri'nin (2016: 112) yapmış olduğu alan çalışmasında, yerel halkın Suriyelilerin Türkiye'ye geldiğinde ilk olarak konukseverlik ile yaklaştıkları fakat Türkiye'de kalma süreleri uzadıkça, milliyetçilik

vurgulu söylemlerinin de arttığı, kişilerin yaşam tarzlarından, giyim tarzından, kişisel özellikleri vb. gibi unsurlardan eleştirmeye başladıkları görülmektedir. Geçici Koruma Statüsünde bulunan Suriyelilerin Türkiye'de bulunma süresinin uzaması bu tarz olayların yaşanmasında ve yerel halkın kalıcılık yönünde değerlendirmeye başlaması sonucu olarak toplumdaki bu sorunların çözümü için Türkiye Cumhuriyeti'nin sorunların çözümünde geçici statüsünün ötesinde yeni argümanlar ortaya koymalıdır (Çetin, 2016: 201).

Genel anlamıyla Geçici Koruma altındaki Suriyelilerin, sosyal uyumlarını olumlu ve olumsuz bir şekilde etkileyen sosyo ekonomik 5 faktör ele alındığında, ekonomik, sosyal , hak ihlallerinden doğan problemler, sosyal uyumu %36,7 oranında olumsuz etkilemekte, hanede bulunan çocuk sayısındaki artış sosyal uyumu %21,7 oranında azaltmakta, yasal haklarını bilme durmu sosyal uyumu %21,2 arttırmakta, elde edilen hakların sonucunda alınan hizmetlerden memnuniyet arttıkça %21,2 oranında sosyal uyuma etki yapmakta, bireylerin eğitim seviyesi arttıkça sosyal uyum da %18,9 oranında artmaktadır (MDN, 2015: 15). Yerel halkın toplumsal kabul noktasında sosyal uyumu olumlu ve olumsuz olark etkileyen faktörler olarak Suriye krizinden sonra Suriyelilerin yaşamış olduğu duruma empati duyan kişilerde kabullenme %43,6 artmakta, Suriyelilerin istihdama katılması ve ortak alınan hizmetlerden etkilenen kişilerin kabullenmeme oranı %37,3 artmakta, Yerel halktaki bireylerin yaşı her 5 yıl arttığında kabullenme yüzdesi %30 artmakta, Suriyeliler ile sorun yaşamış kişilerde kabullenmeme oranı %11 oranında artmakta, Suriyelilerde iyi yanların bulunması yerel halktaki kişilerin kabullenmeyi %1,2 oranında arttırmaktadır (MDN, 2015: 27).

Sonuç olarak Tunç'un (2015: 59) yapmış olduğu çalışmada, Türkiye'nin Suriye krizi ile birlikte birlikte oluşan göç sonucunda geçici koruma altındaki Suriyelilerin hareketleri ve Türk toplumu arasındaki etkileşimlerinin evrensel mülteci hareketi ve etkileri ile kıyaslandığında benzer oldukları görülmektedir. Evrensel özelliklerden ayrılan iki unsur bulunmaktadır. Bunlar yerel toplumun Suriyelilere yönelik yüksek kabul oranı, Suriyelilerin ise Türkiye'de olmaktan duyduları memnuniyettir. Bu iki unsur, bu krizin yabancı düşmanlığına ve toplumsal çatışma ortamına neden olmaması açısından önemli görülmektedir. Toplumsal kabullülüğün dayanağına bir gösterge olarak Erdoğan'ın (2018a: 126) yapmış olduğu Suriyelilere yönelik kamu algısı çalışmasında %64,6 oranında Suriyelilerin Türkiye'ye kabulünü hiçbir şekilde ayrım

yapmadan insani bir görev olduğunu kabul etmektedir. Diğer bir gösterge ise Suriyelilerin savaş devam etse bile ülkelerine dönmeleri şeklindeki var olan önermeye verilen cevaptır. Bu önermeye destek verenlerin oranın %30,6 olmasına rağmen önermeye karşı çıkanların oranın %57,8 olduğu, toplumsal kabulün ne derece yüksek olduğunu göstermektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın amacı, yöntemi, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri, araştırma yapılan saha, araştırmaya katılan grup, verilerin analizinde kullanılan yöntemler, saha araştırması, araştırmanın etiği ve araştırmanın sınırlılıkları hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin mevcut durumu, nitelikleri ve sorunları belirlenmekte; Türkiye ile Suriye'deki yaşantıları arasındaki farkı ortaya koymanın yanı sıra ortaya koyulan bu sosyo-ekonomik durumları ile sosyal uyum düzeyleri arasındaki ilişki incelenmektedir.

Problemler:

1.Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal uyumları arasında bir ilişki var mıdır?

2. Çifte dezavantajlı gruplar (etnik kökeni, engellilik durumu, savaşta yaralanma, eğitime devam edememe vb.) içerisinde yer alan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyal uyumu diğer bireylere göre farklılaşmakta mıdır?

Alt Problemler:

1. Bireylerin eğitim düzeyleri ile uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Bireylerin yaşları ile uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Bireylerin medeni durumları ile uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Bireylerin Suriye'de yaşadıkları bölge değişkeni ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
5. Bireylerin Türkiye'de bulunma süreleri ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
6. Bireylerin Sultanbeyli'ye geliş yerleri ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?

7. Bireylerin çalışma durumları ile sosyal uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
8. Bireylerin çalışma iznine sahip olmaları ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
9. Bireylerin Türkçe bilme durumları ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
10. Bireylerin ya da beraberinde yaşadıkları bireylerin savaşta yaralanma durumları ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
11. Bireylerin yaşadıkları hanelerindeki çocuk sayısı ile uyumlarının arasında bir ilişki var mıdır?
12. Bireylerin yaşadıkları hanelerdeki birey sayısı ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
13. Bireylerin yaşadıkları hanelerdeki aile sayısı ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
14. Bireylerin kronik sağlık problemine sahip olmaları ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?
15. Bireylerin ya da beraberinde yaşadıkları bireylerin engellilik durumları ile uyumları arasında bir ilişki var mıdır?

Hipotez:

16. Hipotez-1: Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal uyumları arasında anlamı bir ilişki vardır.
17. Hipotez-2: Sosyo ekonomik durum ve sosyal uyum ilişkisi çifte dezavantajlı gruplar içerisindeki yer alan ve yer almayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler arasında farklılaşmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Farklı sosyo ekononmik durumlara sahip Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyal uyum düzeylerinin araştırıldığı bu çalışmada, tarama yöntemi seçilmiştir. Tarama çalışması, evreni oluşturan grubun eğilimi, tutumu ya da görüşlerni bu gruptan seçilen örneklem üzerinde yapılandırılmış mülakat ve anketler kullanarak nicel ya da sayısal olarak veri toplamayı içeren *kesitsel* ve *boylamsal* çalışmalardır (Fowler, 208:

akt. Creswell, 2016: 249). Tarama çalışması sonrasında, araştırmacı örneklemden elde etmiş olduğu veriler sayesinde evren hakkında çıkarsamalarda bulunabilecektir. Kesitsel araştırmalar, evreni temsil eden örneklem üzerinde tek seferlik yapılan çalışmalarken boylamsal çalışmalar zamana bağlı olarak örneklemden verilerin farklı zamanlarda veri toplama şekillerini kullanarak elde edilmesidir (Creswell, 2016: 156-157).

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada, verilen sosyo demografik özelliklerin belirlendiği kişisel bilgi formu ile birlikte Kültürlenme Ölçeği formu kullanılmıştır. Katılımcıların birçoğunun Türkçe bilgisinin formları yanıtlamada yetersiz kalmasından dolayı "sosyo demografik verileri toplama formu" ile Kültürlenme Ölçeği, anadili Arapça olan ve şu an bir kurumda tercüman olarak çalışan iki tercüman tarafından önce Arapça' ya, ardından birbirlerinin çevirilerini Türkçe'ye çevirmeleri sağlanarak karşılaştırma yapılmış ve formların Arapça hali meydana getirilmiştir. Çeviri işlemlerini yapan tercümanlar dışında üç tercümana soru formları uygulanarak geçerliliği test edilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, dil, medeni durum gibi demografik bilgileri yanı sıra göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası sosyo ekonomik durumlarına ulaşabilmek amacıyla kişisel bilgi formu oluşturulmuştur.

3.3.2. Kültürlenme Ölçeği

Katılımcıların kültürlenme stratejilerini değerlendirmek amacıyla Kültürlenme Ölçeği kullanılmıştır. 1989 yılında Berry tarafından geliştirilen bu ölçek; Bütünleşme, Ayrılma, Asimilasyon ve Marjinalleşme stratejilerinden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan her bir strateji için 11 madde bulunmaktadır; maddelerin içinde rastgele sıralandığı ölçek, toplamda 44 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin her biri 5' li likert tarzında düzenlenmiştir; bu yöntem, katılımcıların kendilerini her bir madde için 1 "kesinlike bana uygun değil ve 5 "kesinlikle bana uygun" aralığında değerlendirmelerini sağlamaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Şeker tarafından yapılmıştır. Şeker tarafından 4 soru çıkarılarak yapılan uyarlama sonucunda Croncbach Alpha katsayıları; marjinalleşme stratejisi için .74; bütünleşme stratejisi için .78; ayrılma stratejisi için .80; asimilasyon stratejisi için .80 olarak bulunmuştur (Şeker 2005: 79; Şeker ve Boysan, 2013: 24). Yapılan çalışmada, faktör analizinde 8 maddenin iki faktöre birden

yüklenmesi nedeniyle faktör analizinden çıkarıldığı ve 3 maddenin hiçbir faktöre yüklemediğinden dolayı analizden çıkartılarak tekrar analiz yapılmıştır. KMO değerinin .75 olarak bulunduğu ve bu sonucun faktör analizinin gerçeklemesi için yeterli olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda dört faktör (ayrılma, asimilasyon, bütünleşme ve marjinalleşme) elde edilmiştir. İlgili maddeler çıkarılarak yapılan güvenirlik analizinde Cronbach Alpha kaytsayıları; marjinalleşme stratejisi için .70; bütünleşme stratejisi için .71; ayrılma stratejisi için .74; asimilasyon stratejisi için .76 olarak bulunmuştur.

Tablo 3-1'de kültürlenme ölçeğinin varimaks yöntimi kullanılarak açımlayıcı faktör analizi sonucunda maddelerin etkilemiş olduğu faktörler ve bu faktörlerin yük değerleri görülmektedir. Analiz sonucunda, faktör 1 asimilasyon, faktör 2 ayrılma, faktör 3 bütünleşme ve faktör 4 olarak marjinalleşme stratejisi elde edilmiştir.

Asimilasyon stratejisinde, 1, 7, 8, 25, 29, 35, 36 ve 40 numaralı maddeler;

Ayrılma stratejisinde, 2, 9, 17, 20, 26, 32, 37 ve 38 numaralı maddeler,

Bütünleşme stratejisinde, 4, 6, 12, 14, 22, 27, 30, 39 numaralı maddeler,

Marjinalleşme stratejisinde, 15, 19, 28, 31, 34 numaralı maddeler yer almaktadır.

Tablo 3-1: Kültürlenme ölçeği faktör analizi sonucu

Faktör 1	Döndürülmüş Faktör Yük Değeri	Faktör 2	Döndürülmüş Faktör Yük Değeri	Faktör 3	Döndürülmüş Faktör Yük Değeri	Faktör 4	Döndürülmüş Faktör Yük Değeri
7	,664	20	,706	14	,698	34	,767
40	,654	9	,672	4	,643	31	,719
25	,652	37	,662	30	,631	28	,705
29	,633	2	,576	39	,554	15	,606
36	,624	32	,566	12	,481	19	,523
8	,572	17	,525	27	,455		
35	,552	38	,513	6	,424		
1	,514	26	,475	22	,403		
Açıklanan Varyans: %11,80		Açıklanan Varyans: %10,54		Açıklanan Varyans: %9,41		Açıklanan Varyans: %8,37	
Tüm ölçek için Cronbach-Alpha: .72							

3.4. Araştırma Sahası

İstanbul Anadolu yakasında bulunan 39 ilçeden birisi olan Sultanbeyli, 1987 yılı itibariyle belediye, 1992 yılından sonra ise ilçe olmuştur. Sultanbeyli 15 mahalleden oluşmaktadır. Bu mahallelerinde 324.709 nüfusa sahip olan Sultanbeyli, İstanbul'un nüfus büyüklüğü itibariyle 14. büyük ilçesidir. Sultanbeyli ilçesi, Suriye krizi nedeniyle oluşan kitlesel akın sonrasında İstanbul' a gelen Suriyeli bireyler tarafından ikamet için en çok tercih edilen ilçelerden birisi haline gelmiştir. Göç İdaresi'nin 2017 yılı verilerine göre Sultanbeyli'de 22.596 Suriyeli bulunmaktadır ve kendi nüfusuna oranla %6,89 Geçici Koruma Altındaki Suriyeli nüfusu barındırmaktadır. İstanbul'un Suriyeli nüfus yoğunluğu bakımından 9. ve ayrıca diğer ilçelerin, bünyesinde barındırdığı Suriyeli nüfusun toplam nüfusuna oranlaması sonuçlarında ise 5. sırada yer almaktadır. İstanbul'da yaşayan Suriyelilerin ilçe ortalamaları alındığında ortalamanın iki katına kadar Suriyeli'nin bulunduğu Sultanbeyli, Anadolu yakasının en fazla Suriyeli bulunan ilçesidir (Erdoğan, 2017b: 11).

3.5. Araştırma Grubu

Araştırma grubunda yer alan katılımcılar kartopu ve kota örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Kartopu örnekleminde; ilk aşamada örnekleme az sayıda denek seçilir, ilk örneklemdeki denekler yakın çevrelerinden ikinci yeni bir örneklem çekerler. Az denek ile başlayıp giderek daha da çoğalan bu örneklem, kartopunun yuvarlanarak büyümesine benzetilmesinden dolayı bu isim ile adlandırılır. Kota örnekleme, araştırmacının evren içerisinde belirli özellikleri olan ya da belirli değişkenlere göre gruplandırılması ve bu gruplandırmanın araştırma için yeterli sayıya ulaşıncaya kadar örneklem almasıdır (Aziz, 2015: 54-55). Bu araştırmada, gruba dahil olan katılımcılar, Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerden seçilmiştir. Araştırma, ilk olarak Suriyeli bireylerin ilçe sınırları içerisinde sosyalleşmek için vakit geçirdikleri mekanlarda, daha sonra deneklerin yönlendirmesi ile yeni kişilere ulaşarak gerçekleştirilmiştir. Örneklem içerisinde kota örneklemi ile ilgili olarak; hanesinde engelli bireye sahip ve/veya kronik sağlık sorunu olan, hanesinde savaşta yaralanmış birey ya da bireylerin bulunduğu, zorunlu eğitim çağında olup okula devam edemeyen çocukların olduğu ve etnik grup olarak Arap dışındaki bireylerin oluşturduğu örneklemler olmak üzere bu örneklemler için kota yöntemi düşünülmüştür. Araştırma 270 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Fakat 27 katılımcının soru formunu eksik doldurması nedeniyle bu formlar araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmaya dahil olan toplam 243 katılımcının 111'i kadın, 130'u erkek ve 2'si diğerdir. Katılımcıların ortalama yaşları 28,77 yaşken, Sultanbeyli'de bulunma süreleri ortalama 3 yıl olarak bulunmuştur.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, SPSS (Statitical Package for Social Sciences) WİN 23.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. 243 katılımcının boş bırakmadan vermiş oldukları cevaplar incelenerek yüzde (%) ve frekans (f) dağılımları hesaplanmış, t testi ve ANOVA testleri uygulanmıştır.

3.7. Saha Araştırması

Saha araştırması, 6 Eylül 2018 - 1 Kasım 2018 tarihleri arasında İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde yapılmıştır. Araştırma sahasının seçiminde '6. Yılında Türkiye'deki Suriyeliler: Sultanbeyli Örneği' çalışmasından yararlanılmıştır. Bu çalışmaya göre İstanbul' un Anadolu Yakasında bulunan ilçeleri arasında en çok Geçici

Koruma Altındaki Suriyeli nüfusa sahip ilçenin Sultanbeyli oluşu, araştırmanın yapılacağı sahanın belirlenmesinde etkili olmuştur.

Görüşmeler, araştırmaya katılan bireylerin sosyal hayatlarında vakit geçirdikleri mekanlar ve çevrelerinde gerçekleştirilmiştir. Anketlerin çoğunluğu, araştırmacı tarafından katılımcılarına tercüman desteğiyle ve yüz yüze uygulanmıştır. Bir kısmı ise tercüman olarak çalışan 2 kişiden gönüllü olarak destek alınmasıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların bulunmasında kartopu tekniğinden faydalanılmıştır. Bir anketin doldurulması yaklaşık 15-20 dakika sürmektedir.

3.8. Araştırmanın Etiği

Bu araştırmada -saha çalışması öncesinde-, katılımcıların çalışmaya yönelik bilgilendirilmesi amacıyla, onam formu yararlanıcıların anadili olan Arapça'ya tercümesi gerçekleştirilmiştir. Araştırma öncesinde, katılımcılara onam formlarıyla beraber araştırmanın amacıyla ilgili olarak sözel şekilde tercüman aracılığıyla bilgiler sunulmuştur. Saha çalışması planlanırken, çalışmanın içeriği ve çalışma sırasında kullanılacak materyallerin uygunluğu için İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na çalışma sunulmuştur. 27.09.2018-282977 sayılı etik kurulu kararına göre, çalışmanın etik yönden uygun olduğu bulunmuştur.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada kişisel bilgi formu ve anket, tercüme ile yapılmıştır. Materyallerin tercümeden geçerek kullanılması ve katılımcıların tercüman aracılığı ile iletişim kurması, araştırma sırasında evren içerisinde yer alan katılımcıların Suriye'ye gönüllü geri dönüş gerçekleştirmesi, evren içerisinde statü sahibi olmayan kişilerin bulunması ve çalışmaya dahil edememe,araştırmanın sınırlılıklarındandır.

4. BULGULAR

Bu bölüm başlığı altında, sahada yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir. İlk başlık altında, katılımcıların temel demografik bilgileri verilmiştir. İkinci başlık altında katılımcıların göç öncesi Suriye'deki yaşantıları ile ilgili bilgiler analiz edilmiştir. Üçüncü başlık altında, göç sonrası Türkiye'deki yaşantıları ile ilgili bilgiler analiz edilmiştir. Dördüncü başlıkta, katılımcıların sosyo demografik bilgileri, göç öncesi Suriye yaşantıları ve göç sonrası Türkiye yaşantısı başlıklarından elde edilen analizler, kültürlenme ölçeği alt boyutları ile olan ilişkisi incelenmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 4-1: Cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	111	45,7
Erkek	130	53,5
Diğer	2	0,8
Toplam	243	100,0

Tablo 4-1'e bakıldığında Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin cinsiyetlerine yönelik yapılan frekans sonuçlarına göre %53,5'inin erkek, %45,7'ni kadın ve %0,8'inin ise cinsiyetini diğer olduğu belirtilmiştir. Çalışmaya katılan kişilere bakıldığında erkek katılımcıların sayısının kadın katılımcılardan fazla olmasına rağmen birbirine yakın bir oran söz konusudur. Bu durum Göç İdaresi tarafından açıklanan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin cinsiyet dağılımıyla benzer bir özellik taşımaktadır.

Tablo 4-2: Yaş aralığı dağılımı

Yaş Aralığı	Sayı	%
17-26	122	50,2
27-36	79	32,5
37-46	26	10,7
47-54	10	4,1
55+	6	2,5
Toplam	243	100,0

Tablo 4-2'ye bakıldığında katılımcıların yaşlarına yönelik yapılan frekans sonuçlarına göre %50,2'sinin 17-26 yaş, %32,5'inin 27-36 yaş, %10,7'sinin 37-46 yaş, %4,1'nin 47-54 yaş ve %2,5'inin 55 ve üstü yaş aralığını oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 28,77, minimum 17 ve maksimum yaş ise 65 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların genelinin genç yaş gruplarında (17-26, 27-36) yer aldıkları görülmektedir.

Tablo 4-3: Medeni durum dağılımı

Medeni Durum	Sayı	%
Evli	113	46,5
Bekar	103	42,4
Eşi vefat	10	4,1
Boşanma	8	3,3
Evli ama ayrı yaşayan	9	3,7
Toplam	243	100,0

Tablo 4-3'e bakıldığında katılımcıların medeni durumlarının, yapılan frekans sonuçlarına göre katılımcıların %46,5'inin evli olduğu, %42,4'ünün bekar olduğu, %4,1'inin eşinin vefat ettiği, %3,7'nin evli olduğu fakat ayrı yaşadıkları, %3,3'ünün ise boşandığı belirlenmiştir.

Tablo 4-4: Anadil dağılımı

Anadil	Sayı	%
Arapça	232	95,5
Kürtçe	6	2,5
Türkçe	3	1,2
Diğer	2	0,8
Toplam	243	100,0

Tablo 4-4'e bakıldığında katılımcıların Anadilleri ile ilgili olarak frekans sonuçlarına göre %95,5'nin anadilinin Arapça olduğu, %2,5'inin anadili Kürtçe, %1,2'nin Türkçe anadilinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar arasında Arapça dilinin anadil olarak fazla çıkmasının sebeplerinden birisi Geçici koruma altındaki bireylerin çoğunluğunun Arap kökenli olması ve bunun yanında saha çalışması sırasında Sultanbeyli'de yaşayan diğer kökenli göçmenlerin ülkelerine dönmeye başlamaları nedeniyle kişilere ulaşma noktasında sorun yaşanmıştır.

Tablo 4-5: Eğitim durum dağılımları

Eğitim Durumu	Sayı	%
İlkokul Mezunu	36	14,6
Ortaokul Mezunu	49	20,2
Lise Mezunu	87	35,8
Üniversite	71	29,2
Toplam	243	100,0

Tablo 4-5'e bakıldığında, katılımcıların eğitim durumları ile ilgili olarak frekans sonuçlarına göre %35,8'inin lise mezunu, %29,2'nin üniversite mezunu, %20,2'nin ortaokul mezunu ve %14,6'sının ise ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kişilerinin eğitim durumlarının iyi olduğu görülmektedir.

Tablo 4-6: Türkçe bilme durumu

Türkçe Bilme Durumu	Sayı	%
Bilmiyor	30	12.3
Kötü	23	9,5
Orta	124	51,0
İyi	66	27,2
Toplam	243	100,0

Tablo 4-6 ‘ya bakıldığında, katılımcıların Türkçe bilme durumlarıyla ilgili olarak frekans sonuçları verilmiştir. Buna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğunun Türkçe bildiği, Türkçe bilme durumunda ise %51’inin orta derecede Türkçe bildikleri, %27,2’sinin iyi derece Türkçe bildikleri, Türkçe bilmeme durumunun %12,3 olduğu ve az oranda Türkçe bilenlerin ise %9,5 olduğu tespit edilmiştir. Kişilerin Türkliye’de bulunma sürelerinin artması ve günlük hayatlarında Türkçe kullanma zorunluluğunun hissedilmesi sonucu olarak birçok kişinin Türkçe bildiği veya Türkçe öğrenme eğiliminde olduğu görülmektedir.

4.2. Katılımcıların Göç Öncesi Yaşantıları

Tablo 4-7 : Suriyede yaşadığı şehir

Suriye’de Yaşadığı Şehir	Sayı	%
Halep	133	54,7
Şam	45	18,5
İdlib	21	8,6
Diğer	44	18,1
Toplam	243	100,0

Katılımcıların Türkiye’ye gelmeden önce Suriye’de yaşadıkları şehir değişkenine bakıldığında Tablo 4-7’ye göre; katılımcıların %54,7’sinin Halep’te yaşadığı, %18,5’nin Şam’da yaşadığı, %8,6’sının İdlib’te yaşadığı ve %18,1’inin diğer şehirlerde yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 4-8: Şehirde yaşadığı bölge

Şehirde Yaşadığı Bölge	Sayı	%
Köy	52	21,4
İlçe	41	38,3
Şehir Merkezi	150	61,7
Toplam	243	100,0

Katılımcıların yaşadıkları şehirler kadar bu şehirlerde hangi yerleşim bölgesinde yaşadıkları değişkeninin frekans dağılımları için Tablo 4-8'e bakıldığında; %61,7'sinin şehir merkezinde yaşadığı, %38,3'ünün ilçe ve %21,4'ünün köyde yaşadığı belirtilmiştir. Suriye krizi öncesinde katılımcıların neredeyse yarısının küçük yerleşim yerlerinde yaşadığı görülmektedir.

Tablo 4-9: Suriye'de çalışma durumu

Suriyede Çalışma Durumu	Sayı	%
Çalışıyor	90	37,0
Çalışmıyor	58	23,9
Öğrenci	95	39,1
Toplam	243	100,0

Tablo 4-9'a bakıldığında katılımcıların Suriye'deki yaşantılarına yönelik çalışma durumları değişkeninin frekanslarıdan, katılımcılardan %37'sinin çalıştığı, %23,9'unun çalışmadığı, %39,1'inin ise öğrenci olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunun genç yaş grubunda yer alması çalışıyor oranın düşük çıkmasında etkili olduğu görülmektedir. Suriye'deyken çalıştığını beyan eden katılımcıların 37'sinin işçi olarak farklı sektörlerde çalıştığı, 2'sinin esnaf olduğu, 30'u öğretmen, 3'ü doktor, 3'ü hemşire, 3 mühendis, 3ü muhasebeci, 2'si psikolog, 2'si memur, 1'i sosyal hizmet uzmanı, 1'i avukat, 1'i fizyoterapist, 1'i mimar ve 1'i veteriner olmak üzere 51 kişini vasıflı işlerde çalıştığı görülmektedir.

Tablo 4-10: Suriyede gelir durumu

Suriyede Gelir Durumu	Sayı	%
Düşük	47	19,3
Orta	122	50,2
İyi	74	30,5
Toplam	243	100,0

Bireylerin menşei ülkedeki gelir durumlarının savaş öncesi dönemde genel olarak orta ve üzerinde olduğu görülmektedir. Burada katılımcıların menşei ülkedeki yaşantıları, ülkenin sosyal politikaları, ekonomisi ve farklı para birimi kullanılması nedeniyle bireylerin menşei ülkedeki tüm bu etkenler içerisinde kendisini değerlendirmesi amacıyla düşük, orta ve iyi kategorileri oluşturulmuştur. Tablo 4-10'a bakıldığında katılımcıların Suriye'de gelir durumlarına yönelik dağılımın %50,2'si orta, %30,5'i iyi ve %19,3'ü düşük seviyede gelire sahip oldukları görülmektedir.

4.3. Katılımcıların Göç Sonrası Yaşantıları

Tablo 4-11: Türkiyede/Sultanbeylide bulunma süresi

Türkiyede Bulunma Süresi	Sayı	%	Sultanbeylide Bulunma Süresi	Sayı	%
1	20	8,2	1	36	14,8
2	43	17,2	2	52	21,4
3	65	26,7	3	61	25,1
4	55	22,6	4	52	21,4
5	49	20,2	5	40	16,4
6+	11	4,5	6+	2	0,8
Toplam	243	100,0	Toplam	243	100,0

Bireylerin iç savaşın başlaması ile birlikte Türkiye'ye gelmeye başladıkları fakat bu iç savaşın ilerlemesi ve bölgesel ve uluslararası bir sorun haline gelmesi ile birlikte Türkiye'ye göç akınının devam ettiği görülmektedir. Tablo 4-11'e göre katılımcıların %8,2'si 1 yıl, %17,2'si 2 yıl, %26,7'si 3 yıl, %22,6'sı 4 yıl, %20,2'si 5 yıl ve %4,5'inin

6 yıl ve üstü bir süredir Türkiye'de bulundukları görülmektedir. Türkiye'de bulunma süreleri arasında 2 yıl ile 5 yıl arasında dengeli sayılabilecek bir oran görülmektedir. Katılımcıların Sultanbeyli'de bulunma süreleri ise %14,8'i 1 yıl, %21,4'ü 2 yıl, %25,1'i 3 yıl, %21,4'ü 4 yıl, %216,4'ü 5 yıl ve %0,8'i ise 6 yıl ve üstü olarak görülmektedir.

Tablo 4-12: Sultanbeyliye geliş yeri

Geliş Yeri	Sayı	%
İstanbul İlçe	40	16,5
Başka Bir İl	43	17,7
Suriye	158	65,0
Kamp	2	0,8
Toplam	243	100,0

Katılımcıların Sultanbeyli'ye geldikleri yerlere göre frekanslara bakıldığında Tablo 4-12'ye göre %65'inin doğrudan Suriye'den Sultanbeyli'ye geldiği, %17,7'sinin başka bir ilden geldiği, %16,5'inin ise İstanbul'da yaşadığı ve başka bir ilçeden geldiği, %0,8'i ise daha önceden kamplarda kaldığı ve daha sonradan Sultanbeyli'ye geldiği görülmektedir. Suriye'den direkt olarak Sultanbeyli'ye gelmesi göç tipolojileri arasında Göçmenler İlişkisi Ağı Kuramı ile ilişkilendirilebilir.

Tablo 4-13: Sultanbeyli tercih sebebi

Tercih Sebebi	Sayı	%
Akraba	139	57,2
Sunulan Hizmetler	48	19,8
Yaşam Ucuz	30	12,3
Tavsiye	26	10,7
Toplam	243	100,0

Katılımcıların Tablo 4-13'de görüldüğü gibi katılımcıların Sultanbeyli'yi tercih noktasında göçmen grupları ile olan ilişkileri görülmektedir. Katılımcıların Türkiye'ye geldikten sonra Sultanbeyli'yi %57,2'sinin akrabaları olması nedeniyle, %19,8'inin sunulan hizmetler sonucu olarak, %12,3'ünün yaşamın ucuz olması ve %10,7'sinin tavsiye üzerine tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 4-14: Hanedeki aile sayısı

Aile Sayısı	Sayı	%
1	194	79,8
2	42	17,3
3	7	2,9
Toplam	243	100,0

Tablo 4-14'te katılımcıların, hanede birlikte yaşadıkları aile sayısına bakıldığında %79,8 oranında hanedeki aile sayısının bir olduğu, %17,3 oranında hanedeki aile sayısının iki olduğu ve %2,9 oranında hanedeki aile sayısının üç olduğu görülmektedir. Katılımcılara bakıldığında çoğunluğunun sadece kendi ailesi ile yaşadığı görülmektedir.

Tablo 4-15: Hanedeki toplam birey sayısı

Birey sayısı	Sayı	%
1-3	66	27,2
4-6	112	46,1
7-9	50	20,6
10+	15	6,2
Toplam	243	100,0

Tablo 4-15'te katılımcıların hanelerindeki birey sayılarına bakıldığında %27,2'sinde 1-3 bireyden oluştuğu, %46,1'i 4-6 bireyden oluştuğu, %20,6'sının 7-9

bireyden oluştuğu ve %6,2'sinin 10 ve üzeri bireyden oluştuğu görülmektedir. Hane halkı ortalamasının ise 5,17 olduğu görülmektedir.

Tablo 4-16: Hanedeki çocuk sayısı

Hanedeki Çocuk Sayısı	Sayı	%
0	56	23,0
1	47	19,3
2	61	25,1
3	32	13,2
4	21	8,6
5+	26	10,6
Toplam	243	100,0

Tablo 4-16'da katılımcıların hanelerinde bulunan çocuk sayılarına bakıldığında %23'ünün hanesinde çocuk bulunmadığı, %19,3'ünün hanesinde bir çocuk olduğu, %25,1'inde iki çocuk bulunduğu, %13,2'sinde 3 çocuk bulunduğu, %8,6'sınnda 4 çocuk bulunduğu ve %10,6'sında 5 ve üzeri çocuk bulunduğu görülmektedir.

Tablo 4-17: Türkiyede çalışma durumu

Türkiye'de Çalışma Durumu	Sayı	%
Çalışıyor	133	54,7
Çalışmıyor	96	39,5
Öğrenci	14	5,8
Toplam	243	100,0

Katılımcıların göç sonrası Türkiye'de çalışma durumlarına bakıldığında Tablo 4-17'ye göre; katılımcıların %54,7'sinin çalışıyor olduğu, %39,5'inin çalışmadığı ve %5,8'inin öğrenci olduğu belirtilmiştir. Suriye'deki çalışma durumlarıyla bir kıyaslama yapılacak olursa, Suriye'de katılımcıların %39,1'i öğrenci iken Türkiye'de bu oran

%5,8'e düşmektedir. Bu kişilerin ya mezun oldukları ya da eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kaldıkları ve bu kişilerin çoğunun istihdama katıldıkları görülmektedir. Türkiye'de çalıştıklarını beyan eden katılımcıların 97'sinin işçi olarak farklı sektörlerde çalıştığı, 6'sının esnaf olduğu, 14'ü öğretmen, 9'ü tercüman, 2'si doktor, 1'i avukat, 1'i hemşire, 1'i psikolog, 1'i sosyal hizmet uzmanı ve 1'i fizyoterapist olmak üzere 30 kişinin vasıflı işlerde çalıştığı görülmektedir.

Tablo 4-18: Suriyedeki mesleğine devam edebilme

Mesleğine Devam Edebilme	Sayı	%
Evet	37	48,7
Hayır	25	32,9
Öğrenci	14	18,4
Toplam	76	100,0

Tablo 4-18'de katılımcıların Suriye'de yapmış oldukları meslekleri Türkiye'de devam ettirebilme durumlarına göre; Suriye'de ve Türkiye'de çalışma durumlarının aynı olması göz önünde bulundurularak %48'inin Suriye'deki mesleğine devam edebildiği, %32,9'unun ise Suriye'deki mesleğinin dışındaki diğer sektör alanlarında çalıştığı, %18,4'ü ise Suriye'deki öğrenciliğine Türkiye'de de devam edebildiği belirtilmiştir. Katılımcıların Suriye'de ve Türkiye'deki çalışma durumları ve yapmış oldukları mesleklere bakıldığında, mesleğine devam edebilen 37 kişnin 21'ini vasıflı işlerde çalışan bireylerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 4-19: Çalışma iznine sahip olma durumu

Çalışma İzni	Sayı	%
Var	31	12
Yok	211	86,8
Toplam	243	100,0

Katılımcıların Türkiye'de çalışma izinlerinin olup olmadığına Tablo 4-19'da bakıldığında %12'sinin çalışma izine sahip olduğu, %86,8'nin ise çalışma iznine sahip olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Çalışma iznine sahip kişilerin oranının düşük olmasının sebeplerinden birisi, Geçici Koruma Altındaki Suriye vatandaşlarının çalışma izinlerini genel olarak alamadıkları; bireylerin her çalışılan kuruma yönelik tekrardan çalışma izninin alınması gerektiğinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca çalışma izninin başvuru süreci ve başvurudaki maliyetler işverenler tarafından ödenmesi de bireylerin çalışma izinlerini almalarının önündeki bir diğer engeli oluşturmaktadır. Katılımcılardan çalıştığını belirten katılımcı sayısının 133 kişi olduğu ve bu kişilerden sadece 31 kişinin çalışma iznine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4-20: Çalışılan işyeri kime ait

İşyeri Kime Ait	Sayı	%
Kendisi	6	4,4
Türk Vatandaşı	126	92,8
Suriye Vatandaşı	4	2,8
Toplam	136	100,0

Tablo 4-20'ye göre, katılımcıların çalıştıkları iş yerinin kime ait olduğuna göre, %92,8'inin işyerinin Türk vatandaşına ait olduğu, %4,4'ünün ise kendisine ait olduğu, %2,8'i ise başka bir Suriye vatandaşının yanında çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 4-21: Hanede çalışan birey sayısı

Çalışan Sayısı	Sayı	%
0	22	9,1
1	144	59,3
2	82	25,5
3+	15	6,1
Toplam	243	100,0

Tablo 4-21'e göre katılımcıların hanelerinde çalışan birey sayılarına bakıldığında %9,1'inin hanesinde çalışan bireyin bulunmadığı, %59,3'ünün hanesinde sadece bir birey çalıştığı, %25,5'in de iki bireyin çalıştığı, %6,1'in de ise üç ve daha fazla bireyin çalıştığı görülmektedir. Hanesinde çalışan birey sayısının sıfır olduğu katılımcı oranı ile medeni durumu boşanma, eşi vefat etmiş ve evli olmasına rağmen ayrı yaşayan katılımcıların oranları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 4-22: Hane aylık toplam gelir durumu

Hane Geliri	Sayı	%
0-2000	133	54,7
2001-4000	86	35,4
4001+	24	9,9
Toplam	243	100,0

Katılımcıların Tablo 4-22'de hane gelirlerine bakıldığında %54,7'sinin 2000TL ve altında gelirinin olduğu, %35,4'ünün ise 2001TL ile 4000TL arasında gelire sahip olduğu, 59,9'unun ise 4001TL ve üzerinde gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4-23: Kronik sağlık sorunu

Kronik Sağlık Sorunu	Sayı	%
Var	74	30,5
Yok	169	69,5
Toplam	243	100,0

Tablo 4-23'te katılımcıların kronik sağlık sorununa sahip olup olmama durumlarına bakıldığında %30,5'inin kronik bir sağlık sorunu yaşadığı, %69,5'inin ise kronik sağlık sorunun olmadığı görülmektedir.

Tablo 4-24: Savaşta yaralanan birey durumu

Savaşta Yaralanan Birey	Sayı	%
Var	54	22,2
Yok	189	77,8
Toplam	243	100,0

Tablo 4-24'te katılımcıların hanelerinde Suriye'deki iç savaşta yaralanan bireylerin olup olmadığına bakıldığında %22,2'sinde savaşta yaralanan bireyin olduğu, %77,8'inde ise savaşta yaralanan bireyin olmadığı görülmektedir.

Tablo 4-25: Hanede engelli birey durumu

Engelli Birey	Sayı	%
Var	53	21,8
Yok	190	78,2
Toplam	243	100,0

Tablo 4-25'te hatılımcıların hanelerinde engelli bireylerin olup olmadığına bakıldığında %21,8'inde engelli bireyin olduğu, %78,2'sinde ise engelli bireyin olmadığı görülmektedir.

Tablo 4-26: Zorunlu eğitim çağında olan çocukların eğitime devam durumu

Okula Devam Durumu	Sayı	%
Devam Ediyor	121	78.1
Devam Etmiyor	34	21,9
Toplam	155	100,0

Tablo 4-26'da katılımcıların hanelerindeki zorunlu eğitim çağında olan çocukların eğitime devam edebilme durumlarına bakıldığında %78,1'inin eğitimine devam edebildiği, %21,9'unun ise zorunlu eğitimine devam edemediği görülmektedir. Bu noktada, çocuklarının birçoğunun zorunlu eğitim hayatlarına devam edebildikleri görülmektedir.

Tablo 4-27:Eğitime devam edilen okul türü

Okul Türü	Sayı	%
Türk Okulu	101	83.5
GEM	16	13.2
Hem GEM Hem Türk Okulu	4	3,3
Toplam	121	100,0

Katılımcıların yaşadıkları hanede bulunan ve zorunlu eğitime devam eden çocukların, eğitim aldıkları okul türüne Tablo 4-27'de bakıldığında; %83,5'inin Türk okullarında eğitim aldıklarını, %13,2'sinin için geçici eğitim merkezlerinde eğitimlerini aldıkları %3,3'ünün ise hem geçici eğitim merkezlerinde hem de Türk okullarında çocuklarının eğitim aldıkları görülmektedir. Bu noktada zorunlu eğitime başlayan çocukların Türk okullarına yönlendirilmesi ve Geçici Eğitim Merkezleri'nin Suriyeli çocukların eğitime adaptasyon noktasında çalışmalarını yürüttüğü ve eğitimine devam eden çocuklarının büyük bir çoğunluğunun Türk okullarından eğitim aldığı görülmektedir.

Tablo 4-28: Suriyede eğitime devam edebilme durumu

Suriye'de Eğitim Durumu	Sayı	%
Devam Ediyordu	64	71,1
Devam Etmiyordu	26	28,9
Toplam	100	100,0

Katılımcıların hanelerinde bulunan çocukların Suriye iç savaşı öncesinde eğitimlerine devam edebilme durumlarına Tablo 4-28'de bakıldığında; %64'ünün eğitimine devam edebildiği, %28,9'unun eğitimine devam edemediği görülmektedir. Türkiye'de zorunlu eğitimlerine devam edemeyen çocukların oranı ile Suriye'de eğitimine devam edemeyen çocukların oranı birbirine paralel olarak çıkmaktadır. Türkiye'de eğitimine devam edemeyen çocukların bir çoğunun da Suriye'de eğitime

başlamadığı ya da Suriye'deki zorunlu eğitimlerini yarıda bıraktıkları olarak yorumlanmaktadır.

Tablo 4-29: Barınma için kullanılan konutun türü

Barınma Niteliği	Sayı	%
Apartman	149	61,3
Müstakil	78	32,1
Pansiyon	12	4,9
Dükkan	4	1,6
Toplam	243	100,0

Katılımcıların barınma olarak kullandıkları konut türlerine Tablo 4-29'da bakıldığında; %61,3'ünün apartmanda, %32,1'inin müstakil evde, %12'sinin pansiyonda ve %1,6'sının dükkanda yaşadığı görülmektedir.

4.4. Katılımcıların Sosyo Ekonomik Durumları ile Kültürlenme Ölçeği Alt Faktörlerinin İlişkisi

Bu bölümde, katılımcıların kültürlenme ölçeğinde yer alan alt faktöler puanlarına göre değerlendirmeler yapılmıştır. Kültürlenme ölçeğinde, asimilasyon, ayrılma, bütünleşme ve marjinalleşme olmak toplamda 4 alt boyutu bulunmaktadır. Katılımcıların bu alt boyutlarından en yüksek puanı aldıkları boyut seçmiş oldukları kültürlenme stratejisini seçtiklerini belirtmektedir. Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin bu kültürlenme alt boyutlarından almış oldukları puan ortalamalarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 4-30: Kültürlenme Ölçeği alt boyutları tamamlayıcı istatistikler

Alt Faktörler	Ortalama	SS
Asimilasyon Stratejisi	3,02	0,82
Ayrılma Stratejisi	3,10	0,80
Bütünleşme Stratejisi	3,73	0,70
Marjinalleşme Stratejisi	2,26	1,01

Katılımcıların, Kültürlenme Ölçeğinin bu 4 alt boyutunda almış oldukları değerlerin ortalamaları Tablo 4-30'da sunulmuştur. Bu tabloya göre katılımcıların kültürlenme stratejileri incelendiğinde; en çok tercih edilen stratejinin bütünleşme olduğu, en az tercih edilen stratejinin ise marjinalleşme olduğu görülmektedir.

Tablo 4-31: Kültürlenme Ölçeğinin alt faktörlerinin ortalamalarının arasındaki korelasyonu

Alt Faktörler	1	2	3	4
Asimilasyon Stratejisi	1	-,269**	,421**	,156
Ayrılma Stratejisi		1	-,051	,063
Bütünleşme Stratejisi			1	-,020
Marjinalleşme Stratejisi				1

Kültürlenme ölçeğinin alt faktör değişkenlerinin arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearsın korelasyon sonucunda elde edilen analizler Tablo 4-31'de verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi asimilasyon stratejisi, ayrılma stratejisi ile arasındaki ilişki negatif yönde (r=-,269) olup anlamlı çıkarken; bütünleşme stretejisi ile arasındaki ilişki pozitif yönde (r=,421) olup anlamı bir şekilde olduğu görülmektedir. Kültürlenme sürecinde asimilasyon ve bütünleşme stratejilerinin baskın kültür ile olan ilişkilerde etkileşimin olduğunu gösterirken; ayrılma ve marjnalleşme stratejileri baskın kültür ile olan ilişkinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Katılımcılardan elde edilen sosyo-demografik verilerin analiz sürecinde değişkenlerden bazılarında kişisel bilgi formunda yer alan gruplamalar da birtakım

değişiklikler yapılmıştır. Bu değişkenler; cinsiyet, yaş, medeni durum, Türkçe bilme durumu, Sultanbeyli'ye geliş yeri, çalışma durumu, hanede yaşayan aile sayısı, Türkiye ve Sultanbeyli'de bulunma süresi, hanede yaşayan birey sayısıdır.

Cinsiyet değişkeninde, cinsiyetini diğer olarak işaretleyen iki birey bulunduğu, kategori altında katılımcı sayısının az olmasından dolayı kültürlenme ölçeği alt boyutlarının analizinde bu kategori kullanılmamıştır. Kadın ve erkek kategorileri kullanılmıştır.

Yaş değişkeni, kategorileri altında katılımcı sayısının az olmasından dolayı 27 altı yaş kategorisi ile 27 ve üstü yaş kategorisi olmak üzere 2 yaş kategorisi oluşturulmuştur.

Medeni durum değişkeni, kişisel bilgi formunda 5 kategoriden oluşmaktadır. Analizlerde eşi vefat etmiş, boşanma ve evli ama ayrı yaşayan kategorileri çıkartılarak kültürlenme ölçeği alt boyutlarında analizde sadece evli ve bekar kategorileri kullanılmıştır.

Türkçe bilme durumu, kişisel bilgi formunda 4 kategoriden oluşmaktadır. Analizde, Türkçe bilme durumları kötü ve bilmiyor olanların oranın düşük olmasından dolayı bu kategoriler zayıf başlığında bir araya getirilmiştir. Kültürlenme ölçeği alt boyutunda ele alınacak kategoriler zayıf, orta ve iyi şeklindedir.

Sultanbeyli'ye geliş yeri değişkeni, kişisel bilgi formunda 4 kategoriden oluşmaktadır. Analizlerde veri dağılımının dengesiz olmasından dolayı kamp, İstanbul ilçe ve başka bir il kategorileri Türkiye içi olarak yeni bir kategori altında toplanmıştır. Kültürlenme ölçeği alt faktölerinini sosyo demografik ilişkisi analiz edilirken Suriye ve Türkiye içi olan 2 kategori kullanılmıştır.

Çalışma durumu değişkeni, kişisel bilgi formunda 3 kategoriden oluşmaktadır. Öğrenci kategorisi, çalışmıyor kategorisi altında birleştirilmiş olup çalışıyor ve çalışmıyor şeklinde 2 kategoride verilerin analizi gerçekleştirilmiştir.

Hanede yaşayan aile sayısı değişkeni, 1 aile kategorisi ile 2 ve üstü aile kategorisi olmak üzere 2 kategoriden oluşturulmuştur.

Türkiye ve Sultanbeyli'de bulunma süresi değişkeni, Suriye krizinin başlangıcı göz önünde bulundurarak 0-3 yıl ile 4 ve üzeri yıl olmak üzere 2 kategoriden oluşturulmuştur.

Hanede çalışan birey sayısı değişkeni, 2 kategori haline getirilmiştir. Hane içerisinde çalışan bireyin olmadığı ve en fazla bir kişinin çalıştığı haneler 2 altı, 2 ve üstünde çalışan bireyin bulunduğu haneler ise 2 ve üstü şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo 4-32: Kültürlenme tercihlerinin yaş değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Yaş Grupları	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*p*
Asimilasyon Stratejisi	27 altı	120	2,99	,87	-,516	,606
	27 ve üstü	123	3,05	,78		
Ayrılma Stratejisi	27 altı	120	3,10	,88	-,123	,902
	27 ve üstü	123	3,11	,72		
Bütünleşme Stratejisi	27 altı	120	3,63	,76	-2,070	,040*
	27 ve üstü	123	3,82	,64		
Marjinalleşme Stratejisi	27 altı	120	2,41	1,04	2,304	,022*
	27 ve üstü	123	2,11	,95		

n= 243

Tablo 4-32'ye göre, katılımcılaırn kültürlenme tercihlerine ilişkin asimilasyon ve ayrılma stratejilerinde yaş değişkeni kıyaslandığında anlamlı bir farklılık göstermezken (p>.05); bütünleşme stratejisinde 27 ve üzeri yaşındaki katılımcılar lehine ve marjinalleşme stratejisinde 27 altı yaş katılımcılar lehine istatiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (p<.05).

Tablo 4-33: Kültürlenme tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Cinsiyet	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*p*
Asimilasyon Stratejisi	Kadın	111	2,88	,81	-2,646	,009*
	Erkek	130	3,16	,81		
Ayrılma Stratejisi	Kadın	111	3,21	,80	2,055	,041*
	Erkek	130	3,00	,79		
Bütünleşme Stratejisi	Kadın	111	3,62	,69	-2,310	,022*
	Erkek	130	3,83	,70		
Marjinalleşme Stratejisi	Kadın	111	2,32	1,05	,851	,396
	Erkek	130	2,21	,97		

n=241

Tablo 4-33'e göre, katılımcılaırn kültürlenme tercihlerine ilişkin marjinalleşme stratejisinde cinsiyet değişkenine göre kıyaslandığında anlamlı bir farlılık göstermezken (p>.05); asimilasyon stratejisinde erkek katılımcılar lehine, ayrılma stratejisinde kadın katılımcılar lehine ve bütünleşme stratejisinde erkek katılımcılar lehine istatiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (p<.05).

Tablo 4-34: Kültürlenme tercihlerinin medeni durum değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Medeni Durum	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	Evli	113	3,04	,86	,202	,840
	Bekar	103	3,02	,81		
Ayrılma Stratejisi	Evli	113	3,20	,79	1,170	,244
	Bekar	103	3,07	,80		
Bütünleşme Stratejisi	Evli	113	3,80	,66	1,353	,177
	Bekar	103	3,66	,76		
Marjinalleşme Stratejisi	Evli	113	2,20	,95	-1,239	,214
	Bekar	103	2,38	1,08		

N= 216

Tablo 4-34'e bakıldığında; katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının medeni durumlarına göre kıyaslandığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. (p>.05).

Tablo 4-35: Kültürlenme tercihlerinin bireylerin eğitim durumları değişkenine göre karşılşatırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

f , $\bar{x}$ ve *ss* **Değerleri**					ANOVA Sonuçları					
Alt Faktörler	Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	*ss*	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
	İlkokul	36	3,27	,73	G. Arası	5,69	3	1,89	2,832	,039*
Asimilasyon	Ortaokul	49	3,15	,95	G. İçi	160,95	239	,67		
Stratejisi	Lise	87	3,01	,86	Toplam	165,95	242			
	Üniversite	71	2,83	,69						
	İlkokul	36	3,21	,70	G. Arası	0,64	3	,18	2,287	,835
Ayrılma	Ortaokul	49	3,10	,85	G. İçi	156,79	239	,65		
Stratejisi	Lise	87	3,09	,86	Toplam	157,36	242			
	Üniversite	71	3,07	,75						
	İlkokul	36	3,64	,62	G. Arası	2,12	3	,70	1,409	,241
Bütünleşme	Ortaokul	49	3,62	,67	G. İçi	119,89	239	,50		
Stratejisi	Lise	87	3,85	,77	Toplam	122,01	242			
	Üniversite	71	3,73	,67						
	İlkokul	36	2,60	1,00	G. Arası	7,94	3	2,64	2,643	,050
Marjinalleşme	Ortaokul	49	2,35	1,00	G. İçi	239,33	239	1,04		
Stratejisi	Lise	87	2,04	1,02	Toplam	247,27	242			
	Üniversite	71	2,26	,95						

N:243 tukey testi

Tablo 4-35'te katılımcılaraın kültürlenme tercihlerine ilişkin algılarının eğitim durumları değişkenine göre ayrılma, bütünleşme ve marjinalleşme stratejilerinde anlamlı bir fark göstermemektedir (p>.05). Asimilasyon stratejisinde [*F*(3, 249)=

2,832, $p< .05$] ilkokul mezunları ile üniversite mezunları arasında ilkokul mezunları lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 4-36: Kültürlenme tercihlerinin bireylerin Türkçe bilme durumları değişkenine göre karşılşatırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

f , $\bar{x}$ ve *ss* **Değerleri**					ANOVA Sonuçları					
Alt Faktörler	Türkçe Bilme Durumu	N	$\bar{x}$	*ss*	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Asimilasyon Stratejisi	Zayıf	53	3,17	,77	G. Arası	1,576	2	,788	1,151	,318
	Orta	124	2,98	,84	G. İçi	164,955	240	,685		
	İyi	66	2,98	,83	Toplam	165,951	242			
Ayrılma Stratejisi	Zayıf	53	3,06	,75	G. Arası	2,431	2	1,215	1,883	,154
	Orta	124	3,19	,80	G. İçi	154,932	240	,646		
	İyi	66	2,96	,82	Toplam	157,363	242			
Bütünleşme Stratejisi	Zayıf	53	3,59	,75	G. Arası	1,797	2	,898	1,793	,169
	Orta	124	3,73	,67	G. İçi	120,223	240	,501		
	İyi	66	3,83	,73	Toplam	122,019	242			
Marjinalleşme Stratejisi	Zayıf	53	2,09	,93	G. Arası	2,081	2	1,041	1,018	,363
	Orta	124	2,32	1,02	G. İçi	245,193	240	1,022		
	İyi	66	2,27	1,05	Toplam	247,274	242			

N=243

Tablo 4-36'ya göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının Türkçe bilme değişkeni ile kıyaslandığında istatiksel olarak herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-37: Kültürlenme tercihlerinin bireylerin Suriye'de yaşadığı bölge değişkenine göre karşılşatırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

f, $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Alt Faktörler	Suriye'de Yaşadığı Bölge	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
	Köy	52	3,05	,86	G. Arası	2,646	2	1,324	1,946	,145
Asimilasyon	İlçe	41	3,24	,77	G. İçi	163,303	240	,680		
Stratejisi	Şehir Merkezi	150	2,95	,82	Toplam	165,951	242			
	Köy	52	3,12	,84	G. Arası	,034	2	,017	,026	,975
Ayrılma	İlçe	41	3,11	,71	G. İçi	157,329	240	,656		
Stratejisi	Şehir Merkezi	150	3,09	,82	Toplam	157,363	242			
	Köy	52	3,67	,81	G. Arası	2,845	2	1,422	2,864	,059
Bütünleşme	İlçe	41	3,97	,53	G. İçi	119,175	240	,497		
Stratejisi	Şehir Merkezi	150	3,68	,70	Toplam	122,019	242			
	Köy	52	2,18	,99	G. Arası	3,275	2	1,638	1,611	,202
Marjinalleşme	İlçe	41	2,51	,96	G. İçi	243,999	240	1,017		
Stratejisi	Şehir Merkezi	150	2,22	1,02	Toplam	247,274	242			

n=243

Tablo 4-37'ye göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının Suriye'de yaşadığı yerleşim türü değişkeni ile kıyaslandığında istatiksel olarak herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-38: Kültürlenme tercihlerinin geliş yeri değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Geliş Yeri	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	Türkiye İçi	85	3,10	,84	1,134	,258
	Suriye	158	2,98	,81		
Ayrılma Stratejisi	Türkiye İçi	85	3,06	,85	-,585	,559
	Suriye	158	3,12	,77		
Bütünleşme Stratejisi	Türkiye İçi	85	3,75	,65	,376	,707
	Suriye	158	3,71	,73		
Marjinalleşme Stratejisi	Türkiye İçi	85	2,27	1,02	,180	,858
	Suriye	158	2,25	1,00		

N= 243

Tablo 4-38'e göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının Sultanbeyli'ye geliş yerlerine göre kıyaslandığında istatistiksel anlamda herhangi bir fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-39: Kültürlenme tercihlerinin Türkiye'de bulunma değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Bulunma Süresi	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	0-3	128	3,02	,81	-,026	,979
	4 ve üzeri	115	3,02	,84		
Ayrılma Stratejisi	0-3	128	3,07	,80	-,758	,449
	4 ve üzeri	115	3,14	,81		
Bütünleşme Stratejisi	0-3	128	3,74	,71	,246	,806
	4 ve üzeri	115	3,72	,71		
Marjinalleşme Stratejisi	0-3	128	2,28	1,02	,393	,695
	4 ve üzeri	115	2,23	1,00		

N=243

Tablo 4-39'a göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının Türkiye'de bulunma süreleri ile kıyaslandığında istatiksel anlamda herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-40: Kültürlenme tercihlerinin Sultanbeyli'de bulunma değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Bulunma Süresi	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	0-3	149	3,05	,86	,618	,573
	4 ve üzeri	94	2,98	,77		
Ayrılma Stratejisi	0-3	149	3,08	,83	-,574	,566
	4 ve üzeri	94	3,14	,76		
Bütünleşme Stratejisi	0-3	149	3,72	,72	-,096	,924
	4 ve üzeri	94	3,73	,68		
Marjinalleşme Stratejisi	0-3	149	2,30	1,03	,808	,420
	4 ve üzeri	94	2,19	,97		

N=243

Tablo 4-40'a göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının Sultanbeyli'de bulunma süreleri ile kıyaslandığında istatistiksel anlamda herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-41: Kültürlenme tercihlerinin hanedeki aile sayısı değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Hanedeki Aile Sayısı	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	1	194	3,04	,83	,711	,478
	2 ve üstü	49	2,95	,78		
Ayrılma Stratejisi	1	194	3,09	,81	-,566	,572
	2 ve üstü	49	3,16	,77		
Bütünleşme Stratejisi	1	194	3,73	,71	,229	,819
	2 ve üstü	49	3,71	,70		
Marjinalleşme Stratejisi	1	194	2,21	,98	-1,487	,138
	2 ve üstü	49	2,45	1,07		

N= 243

Tablo 4-41'e göre katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının hanede yaşayan aile sayılarına göre kıyaslandığında istatistiksel anlamda herhangi bir fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-42: Kültürlenme tercihlerinin hanedeki birey sayısı değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Hanedeki Birey Sayısı	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	5 ve altı	146	3,04	,80	,509	,612
	6 ve üstü	97	2,99	,87		
Ayrılma Stratejisi	5 ve altı	146	3,07	,82	-,783	,435
	6 ve üstü	97	3,15	,77		
Bütünleşme Stratejisi	5 ve altı	146	3,77	,64	1,112	,268
	6 ve üstü	97	3,66	,80		
Marjinalleşme Stratejisi	5 ve altı	146	2,22	1,00	-,753	,452
	6 ve üstü	97	2,32	1,01		

Tablo 4-42'ye göre katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının hanede yaşayan birey sayılarına göre kıyaslandığında istatistiksel anlamda herhangi bir fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-43: Kültürlenme tercihlerinin hanedeki çocuk sayısı değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Hanedeki Çocuk Sayısı	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	2 ve altı	164	3,01	,79	-,394	,694
	3 ve üstü	79	3,05	,89		
Ayrılma Stratejisi	2 ve altı	164	3,11	,81	,211	,833
	3 ve üstü	79	3,09	,78		
Bütünleşme Stratejisi	2 ve altı	164	3,77	,70	1,205	,229
	3 ve üstü	79	3,65	,72		
Marjinalleşme Stratejisi	2 ve altı	164	2,24	1,03	-,477	,634
	3 ve üstü	79	2,30	,96		

Tablo 4-43'e göre katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının hanede yaşayan birey sayılarına göre kıyaslandığında istatistiksel anlamda herhangi bir fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-44: Kültürlenme tercihlerinin Türkiye'de çalışma durumu değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Türkiye'de Çalışma Durumu	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	Çalışıyor	133	3,08	,82	1,237	,217
	Çalışmıyor	110	2,95	,82		
Ayrılma Stratejisi	Çalışıyor	133	3,01	,75	-1,916	,057
	Çalışmıyor	110	3,21	,85		
Bütünleşme Stratejisi	Çalışıyor	133	3,82	,70	2,279	,024*
	Çalışmıyor	110	3,61	,69		
Marjinalleşme Stratejisi	Çalışıyor	133	2,13	,98	-2,081	,039*
	Çalışmıyor	110	2,40	1,02		

N: 243

Tablo 4-44'e göre, katılımcılaırn kültürlenme tercihlerine ilişkin asimilasyon ve ayrılma stratejilerinde çalışma durumu değişkenine göre kıyaslandığında anlamlı bir farklılık göstermezken (p>.05); bütünleşme stratejisinde çalışan katılımcılar lehine ve marjinalleşme stratejisinde çalışmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (p<.05).

Tablo 4-45: Kültürlenme tercihlerinin çalışma izni durumu değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Çalışma İzni	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	Var	31	3,12	,75	,675	,500
	Yok	211	3,01	,84		
Ayrılma Stratejisi	Var	31	2,71	,72	-2,944	,004*
	Yok	211	3,16	,80		
Bütünleşme Stratejisi	Var	31	3,74	,67	,088	,930
	Yok	211	3,72	,71		
Marjinalleşme Stratejisi	Var	31	2,08	1,02	-1,027	,302
	Yok	211	2,28	1,01		

N: 242

Tablo 4-45'e göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerine ilişkin asimilasyon, bütünleşme ve marjinalleşme stratejilerinde çalışma iznine sahip olma durumu değişkenine göre kıyaslandığında anlamlı bir farklılık göstermezken (p>.05); ayrılma stratejisinde çalışma iznine sahip olmayan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (p<.05).

Tablo 4-46: Kültürlenme tercihlerinin hanede çalışan birey değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Çalışan Birey	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	2 altı	166	3,00	,86	-,593	,554
	2 ve üzeri	77	3,07	,75		
Ayrılma Stratejisi	2 altı	166	3,09	,84	-,272	,785
	2 ve üzeri	77	3,12	,71		
Bütünleşme Stratejisi	2 altı	166	3,75	,71	,587	,558
	2 ve üzeri	77	3,69	,71		
Marjinalleşme Stratejisi	2 altı	166	2,24	,98	,209	,781
	2 ve üzeri	77	2,28	1,06		

N=243

Tablo 4-46'ya göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının hanede çalışan birey sayısı değişkeni ile kıyaslandığında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-47: Kültürlenme tercihlerinin hane gelir değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Gelir	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	0-2000TL	133	3,02	,88	-,009	,993
	2001TL ve üzeri	110	3,02	,75		
Ayrılma Stratejisi	0-2000TL	133	3,08	,88	-,387	,699
	2001TL ve üzeri	110	3,12	,70		
Bütünleşme Stratejisi	0-2000TL	133	3,75	,72	,512	,609
	2001TL ve üzeri	110	3,70	,68		
Marjinalleşme Stratejisi	0-2000TL	133	2,29	1,02	,533	,594
	2001TL ve üzeri	110	2,22	1,00		

Tablo 4-47'ya göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerinin ortalama puanlarının hane gelir değişkeni ile kıyaslandığında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır (p>.05).

Tablo 4-48: Kültürlenme tercihlerinin kronik sağlık problem durumu değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Kronik Sağlık Problemi	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	Var	74	3,18	,80	2,037	,043*
	Yok	169	2,95	,83		
Ayrılma Stratejisi	Var	74	3,05	,76	-,726	,468
	Yok	169	3,13	,82		
Bütünleşme Stratejisi	Var	74	3,66	,76	-,923	,357
	Yok	169	3,76	,68		
Marjinalleşme Stratejisi	Var	74	2,29	1,00	,307	,759
	Yok	169	2,24	1,01		

N: 243

Tablo 4-48'a göre, katılımcılaırn kültürlenme tercihlerine ilişkin ayrılma, bütünleşme ve marjinalleşme stratejilerinde kronik sağlık problemine sahip olma durumu değişkenine göre kıyaslandığında anlamlı bir farklılık göstermezken (p>.05); asimilasyon stratejisinde kronik sağlık problemine sahip olan katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (p<.05).

Tablo 4-49: Kültürlenme tercihlerinin Hanede savaşta yaralanan birey durumu değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Savaşta Yaralanan Birey	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	Var	54	2,91	,83	-1,085	,279
	Yok	189	3,05	,82		
Ayrılma Stratejisi	Var	54	3,25	,66	1,752	,083
	Yok	189	3,06	,83		
Bütünleşme Stratejisi	Var	54	3,69	,67	-,473	,637
	Yok	189	3,74	,72		
Marjinalleşme Stratejisi	Var	54	2,51	1,09	2,101	,037*
	Yok	189	2,18	,97		

N=243

Tablo 4-49'a göre, katılımcılaırn kültürlenme tercihlerine ilişkin asimilasyon, ayrılma ve bütünleşme stratejilerinde hanede Suriye'deki iç savaşta yaralanan bireyin olma durumu değişkenine göre kıyaslandığında anlamlı bir farklılık göstermezken (p>.05); marjinalleşme stratejisinde hanesinde savaşta yaralanan bireyin olduğu katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (p<.05).

Tablo 4-50: Kültürlenme tercihlerinin Hanede engelli birey olma değişkenine göre t-testi analizi

Alt Faktörler	Engeli Birey	*n*	$\bar{x}$	*ss*	*t*	*P*
Asimilasyon Stratejisi	Var	53	3,28	,85	2,626	,009*
	Yok	190	2,95	,80		
Ayrılma Stratejisi	Var	53	3,12	,76	,130	,897
	Yok	190	3,10	,82		
Bütünleşme Stratejisi	Var	53	3,68	,69	-,507	,612
	Yok	190	3,74	,71		
Marjinalleşme Stratejisi	Var	53	2,44	1,01	1,530	,127
	Yok	190	2,20	1,00		

N=243

Tablo 4-50'ye göre, katılımcıların kültürlenme tercihlerine ilişkin ayrılma, bütünleşme ve marjinalleşme stratejilerinde hanede engelli bireyin olma durumu değişkenine göre kıyaslandığında anlamlı bir farlılık göstermezken (p>.05); asimilasyon stratejisinde hanesinde engelli bireyin olduğu katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (p<.05).

5. TARTIŞMA

Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyo ekonomik durumlarını ve sosyo ekonomik durumları ile sosyal uyum arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırmada, Suriye krizinden sonra Sultanbeyli'ye gelmiş ve burada yaşayan bireyler ile çalışılmıştır.

5.1. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan erkek popülasyonunun kadın popülasyonuna göre nispeten daha yüksek olduğu; yaş durumunun ise çoğunluğun 17-36 yaş aralığında olduğu tespit edimiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün paylaşmış olduğu verilerle araştımaya katılan bireylerin cinsiyet dağılımı ve yaş dağılımları benzerlik göstermektedir (GİGM, 2018).

Katılımcıların büyük bir çoğunlunun anadil olarak Arapça konuştuğu görülmektedir. Katılımcıların anadilleri noktasında Arapçanın yüksek çıkması beklenen sonuçlardandır. Fakat saha araştırmasının yapıldığı dönem Türkmen kökenli bireylerin Suriye'ye geri dönmeye başlaması sahada bu kişilere ulaşmayı zorlaştırmış ve Arapça konuşan bireylerin oranının daha da yüksek çıkmasına neden olmuştur.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun lise ve üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir sonuç Erdoğan (2017b: 15)'ın çalışmasında; Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin eğitim durumlarının, Türkiye genelindeki Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin eğitim durumlarından daha iyi olduğu, Türkiye genelinde okur yazar olmayanların oranı %35,5 iken Sultanbeyli'de bu oran %15 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcıların krizden önce Suriye'de yaşadıkları şehirlere bakıldığında, çoğunluğun Halep'te yaşadığı tespit edilmiştir. Hayata Destek'in gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, İstanbul'da yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunun Halep bölgesinden geldiği benzer şekilde tespit edilmiştir (Kaya ve Kıraç, 2016: 19). Ayrıca yerleşim yeri olarak katılımcıların %40'nın ilçe ve köylerde yaşadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların Sultanbeyli'de geçirdikleri süreye bakıldığında, %40'na yakınının 4 yıl ve uzun bir süredir Sultanbeyli'de bulundukları tespit edilmiştir. Benzer bir sonuç ise Bağcılar ilçesinde gerçekleştirilen saha çalışmasında ortaya çıkmıştır. Bağcılar'da yaşayan bireylerin katıldığı çalışmada, katılımcıların %40'nın 4 yıl ve üzeri süredir Bağcılar'da yaşadığı tespit edilmiştir (Külek, 2018: 79-80).

Katılımcıların Sultanbeyli'ye geliş yerlerine bakıldığı zaman büyük bir çoğunluğun doğrudan Suriye'den Sultanbeyli'ye geldiği; %35'lik bir kesimin Türkiye'de daha önce başka şehir ve İstanbul içerisinde başka ilçelerde yaşadığı tespit edilmiştir. Bu durumun sosyal ağlar ilişkisi ile bağlantılı olmaktadır. Kişilerin Sultanbeyli'yi tercih sebeplerine bakıldığında; büyük bir çoğunluğunun akrabalarının Sultanbeyli'de olmasından ve tavsiye üzerine sosyal ağlarının etkisiyle Sultanbeyli'ye gelmeyi tercih ettiği görülmektedir. Sosyal ilişkiler ağı ile gerçekleşen yerleşim tercihleri İstanbul'da diğer ilçelerde de göstermektedir. Külek (2018:83)'in çalışmasında Bağcılar'da yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Bağcılar'ı tercih etmelerinde akrabalarının olması ikinci en etkili sebepler arasında yer almaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun bir işte çalıştığı, küçük bir kısım ise öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Suriye'deki mesleklerini, 37 katılımcının devam ettirebildiği, 25'inin mesleğini Türkiye'de devam ettiremediği, 14'ünün ise Suriye'deki öğrencilik statüsünün Türkiye'de de devam ettiği tespit edilmiştir. Katılımcıların çok azının çalışma iznine sahip olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde Bağcılar ilçesindeki bireylerin Suriye'deki meslekleri ile Türkiye'deki yapmış olduğu meslekler arasında farklar olduğu tespit edilmiş, ilçe içerisinde yoğun olarak yapılan işlere yöneldikleri görülmektedir (Külek, 2018: 114).

Katılımcıların, birçoğunun hane içerisinde tek aile olarak yaşadığı; çoğunluğun hane halkının ise 4 ile 6 arasında bireyden oluştuğu tespit edilmiştir. Hane halkı ortalamasının ise 5,17 olduğu tespit edilmiştir. Erdoğan (2017b: 13)'ın çalışmasında Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireylerin hane halkı ortalamasının ise 5,18 olarak bulunduğu görülmektedir.

Katılımcıların 74'ünün (%30,5) kronik sağlık probleminin olduğu; 54'ünün (%22,2) hanesinde savaşta yaralanan birey olduğu; 53'ünün (%21,8) hanesinde engelli bir bireyin olduğu belirtilmiştir. Erdoğan (2017b: 12)'ın çalışmasında Sultanbeyli'de 522 engelli Suriyeli bireyin bulunduğu, nüfusa oranı ise %2,5 olduğu görülmektedir.

5.2. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Kültürlenme Stratejilerine İlişkin Bulguların İncelenmesi

Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireylerin, kültürlenme strateji tercihleri incelendiğinde; en yüksek ortalamayla kültürlenme stratejilerinden bütünleşme stratejisini seçtikleri görülmektedir. Bütünleşme stratejisini ise sırasıyla ayrılma, asimilasyon ve marjinalleşme stratejileri takip etmektedir. Yani buradan çıkarılacak sonuç; Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin kendi kültürlerini korumaya çalıştıkları, aynı zamanda ise Sultanbeyli'deki yerel halk ile iletişim halinde oldukları ve yerel halkın kültürü ile etkileşim halinde olduklarıdır.

Kağıtçıbaşı ve Berry (1989)'nin sosyo ekonomik durumun da kültürleşmeye dahil edilmesi gerektiğini, bu sayede demografik özelliklerden kaynaklanan etkilerin, etnisite ve kültürden kaynaklanan etkilerden ayırt edilmesini işaret etmektedir (Karakuş, 2014: 167). Bu nedenle kültürlenme stratejileri ile Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyo demografik durumlarının ilişkisi incelenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardan biri ise yaş değişkeninin bütünleşme stratejisinde 27 ve üzeri yaştaki bireylerin lehine anlamlı farklılık gösterirken; marjinalleşme stratejisinde 27 altı yaştaki bireylerin lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Aliyev ve Öğülmüş (2016: 115)'ün yapmış olduğu çalışmada, 18-27 yaş ile 28-43 yaş grupları arasında anlamlı fark olduğu; benzer bir şekilde, 28-43 yaş grubundaki katılımcıların daha fazla bütünlşeme stratejisini tercih etmektedir. Fakat genel olarak bakıldığında, literatürdeki farklı çalışmalarda farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Yaş değişkeninin kültürlenme startejileri üzerinde tutarsız sonuçları söz konusudur. 27 yaş altında bulunan katılımcıların Suriye krizinin başladığı 2011 yılında bir çoğunun 18 yaşından küçük olduğu görülmektedir. Suriye krizi öncesi, kriz zamanı ve sonrasında yaşanılan süreçte dışarıdan çok fazla etkiye maruz kalma durumu ve eğitimine devam edememe, aile üyelerinin kayıpları gibi durumlar sonucunda gelişim sürecinde hem kendi kültürünü devam ettirme hem de göç sonrası yerel halkın baskın kültürü ile etkileşim halinde olma isteklerinin düşük olması şeklinde yorumlanabilir. 27 yaş ve üzerindeki katılımcıların göç öncesi süreçte eğitimlerini tamamlamış olmaları, bir mesleğe sahip olma gibi durumları, göç sonrasında yerel halk ile istihdam aracılığıyla etkileşime girmelerini artırdığı ve bütünleşme stratejisini tercih etme durumunun 27 yaş altında bulunan bireylere göre daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bir diğer sonuç ise cinsiyet değişkeninin bütünleşme ve asimilasyon stratejilerinde erkek bireyler lehine anlamlı farklılık gösterirken; ayrılma stratejisinde kadın bireyler lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Şeker ve Boysan'ın (2013: 32) Uluslararası Koruma Altındaki İranlılara yönelik çalışmasında cinsiyetin, kültürlenme stratejilerinden bütünleşme, marjialleşme ve asimilasyon stratejilerini doğrudan etki eden değişken olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada da paralellik göstererek cinsiyet değişkeninin bütünleşme, ayrılma ve asimilasyon stratejilerine doğrudan etki yaptığı görülmektedir. Ataca ve Berry'in yapmış olduğu çalışmada da erkeklerin göç ettikleri hedef ülkedeki topluma bütünleşme tercihlerinin kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir (Kılıçoğlu, Acat ve Karadağ, 2015: 213). Araştırma sonucunda erkeklerin cinsiyet değişkenine göre bütünleşme ve asimilasyon stratejilerinin kadınlara göre daha yüksek çıkması ve kadınların ayrılma stratejisinin erkeklere göre daha yüksek olmasının sebebi katılımcıların menşei ülkelerindeki kültürden ve toplumsal cinsiyet algısından kaynaklandığı düşünülmektedir. UNWOMEN'in 2018 yılında yapmış olduğu bir çalışmada; Türkiye'deki kadınların yaşantılarının Suriye'deki yaşantılarıyla aynı olduğu, hanede erkeğin ev geçimini sağlamak için çalıştığı, kadınların ise ev işleri ve çocuk, yaşlı, engelli bakıcılığı gibi görevlerden sorumlu olduğu bir toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünün olduğu sonucuna varılmıştır. Suriye toplumu içerisinde ataerkil bir yapınının hakim olması, erkeklerin sosyal hayatta daha aktif bir şekilde yer almalarını; kadınların ise sosyal hayatta daha pasif olmaları ve yerel halk ile etkileşim halinde olmamaları bu durumu destekler şekildedir.

Bireylerin kültürlenme stratejilerinin farklılık göstermesinde etki eden bir başka değişken ise eğitim durumları değişkenidir. Araştırma sonucuna göre asimilasyon stratejisi, ilkokul ve üniversite mezunu bireyler arasında ilkokul mezunu olan bireyler lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Şeker ve Boysan'ın (2013: 31) çalışmasında da eğitim durumunun, asimilasyon stratejisi ile olan ilişkisine benzer sonuçlar bulunmuştur. Çaşlışmada, bireylerin eğitim durumlarındaki artışın asimilasyon stratejisiyle ters orantılı olduğu görülmektedir.

Bireylerin kültürlenme stratejilerinin farklılık göstermesine etki eden bir başka değişen ise bireylerin çalışma durumları değişkenidir. Araştırma sonucuna göre, bütünleşme stratejisinde çalışıyor durumdaki bireyler lehine anlamlı farklılık

göstereriken, marjinalleşme stratejisinde çalışmayan bireyler lehine anlamlı farklılık göstermektedir. İstihdama katılan bireylerin çoğunluğunun Türk vatandaşına ait olan iş yerlerinde çalıştığı araştırma sonucunda elde edilen verilerdendir. Bu durum, istihdama katılan bireylerin yerel halk ile etkileşimlerinin, istihdama katılmayan bireylerden daha yüksek olmasında etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıldız (2013: 166)'ın yapmış olduğu saha çalışmasında, çalışma hayatına giren bu grubun bir takım riskleri de beraberinde getirdiği görülmektedir. Çalışma izni olmadan istihdama katılan bireylerin güvencesiz, olumsuz şartlar ve düşük ücretlere çalıştığı görülmektedir. Bu doğrultuda, araştırmada kültürlenme stratejilerinde farklılık göstermesine etki eden değişkenin çalışma iznine sahip olma durumunun olduğu görülmektedir. Araştırma sonucuna göre ayrılma stratejisi, çalışma iznine sahip olmayan bireyler lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Çalışma iznine sahip olmamaktan kaynaklı birtakım haklardan mahrum bırakılan kişilerin, uyum süreçlerini olumsuz bir şekilde etkilediği ve yerel halk ile olan etkileşimlerinin daha az olmasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bireylerin kültürlenme stratejilerinin farklılık göstermesine etki eden bir başka değişken ise bireylerin kronik bir rahatsızlığa sahip olup olmama, hanesinde savaşta yararlanan bir bireyin olup olmaması, hanesinde engelli bir bireyin olup olmaması durumlarıdır. Araştırmaya göre asimilasyon stratejisinde, kronik rahatsızlığı bulunan bireyler lehine anlamlı farklılık göstermekte olduğu; marjinalleşme stratejisinde, hanesinde savaşta yararalanan bir birey bulunan katılımcılar lehine anlamlı farklılık gösterdiği; asimilasyon stratejisinde, hanesinde engelli bir birey bulunan katılımcılar lehine anlamlı farklılık gösterdiği sonuçları elde edilmiştir. Taşkın'ın (2018: 63) yapmış olduğu çalışmada, Geçici Koruma Altındaki engelli Suriyeli bireylere yönelik özel bir desteğin olmadığı ve bir programın geliştirilmediği, bunun sonucu olarak engelli bireyin sorunlarının aile durumu ve aile fertlerini etkilediği sonucunu göstermektedir. UNWOMEN yapmış olduğu çalışmada kadınların iş bulamamasının temel sebepleri arasında %12,4'ünün hastalık ya da engelli olma durumunun olduğu, %11,1'inin ise hanelerinde bakıma muhtaç bir aile üyesinin bulunması yer almaktadır. Kronik sağlık durumu ve hanede engelli bir bireyin olmasının aile fertleri üzerindeki durumunu desteklemektedir.

Araştırmada ayrıca yapılan regresyon analizlerinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen; hanede bulunan birey sayısındaki artışın, bütünleşme

stratejisiyle ters orantılı olduğu; hanedeki çocuk sayısı artışının asimilasyon stratejisi ile doğru orantılı olduğu; handeki aile sayısının artışı ile bütünleşme stratejisinin ters orantılı olduğu görülmektedir. Hane içerisinde yaşayan aile sayısının artmasının, bireylerin sosyalleşebilmeleri için yerel halk ile etkileşimlerde azalma meydana getirdiğini göstermektedir. Ayrıca kişilerin Türkiye'de bulundukları süre ile asimilasyon stratejilerinin doğru orantılı olduğu görülmektedir. Buna benzer bir sonucu ise Şeker ve Boysan (2013: 31) tarafından bireylerin menşei ülkelerinden ayrılma sürelerinin artmasıyla asimilasyon stretejisinin doğru yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarında, Sultanbeyli'de yaşayan 243 Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireyin sosyal uyum düzeyleri sosyo ekonomik bilgilerine göre ortaya konmuştur. Genel olarak Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal uyumları arasında anlamı bir ilişki olduğu; çifte dezavantajlı gruplar (etnik kökeni, engellilik durumu, savaşta yaralanma, eğitime devam edememe vb.) içerisinde yer alan Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin sosyal uyumunun diğer bireylere göre farklılaştığı yapılan çalışmayla ortaya koyulmuştur. Ayrıca çalışma öncesinde alt problem olarak ortaya konulan sorunlardan bireylerin yaşları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, çalışma durumları, çalışma iznine sahip olması, beraberinde yaşadıkları bireylerin savaşta yaralanmaları, kronik sağlık problemine sahip ve engelli birey ile yaşama durumları ile uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu; Bireylerin medeni durumları, Suriye'de yaşadıkları bölge, Türkiye'de bulunma süreleri, Sultanbeyli'ye geliş yerleri, Türkçe bilme durumları ve hanelerindeki aile, birey ve çocuk sayısı ile uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı çalışma sonunda ortaya koyulmuştur.

Bu araştırma analizi sonucunda, Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireylerin uyumlarının iyileştirilebilmei için şu öneriler sıralanabilir:

- Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere yönelik sosyal politika bakımından çalışmalar bulunmaktadır, fakat uygulama noktasında kişilere ulaşma ve politikaların işlevselliği noktasında sorun yaşanmaktadır. Sosyal politika sonucunda elde edilen haklara ulaşamayan bireylerin, uyum süreçleri olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu nedenden dolayı uygulanabilir sosyal politikalar geliştirilmeli ve var olan sosyal politikaların erişebilirliğinin arttırılması gerekmektedir.
- Cinsiyet bağlamında bakıldığında, kültürlenme stratejisinin istatistiksel olarak farklılık gösterdiği görülmektedir. Suriyelilerin birçoğunun akrabalarının burada olmasından dolayı Sultanbeyli'yi tercih ettikleri görülmektedir. Kişilerin Suriye'deki sosyal ağları ile yeniden Türkiye'de beraber olmasının toplumsal cinsiyet bağlamında Suriye'deki kadın algısının devam etmesine; gelenekselci bakış açısıyla kadının ev işleri, çocuk, engelli bakımı gibi görevleri üstlenmek

zorunda kalması ve bunun sonucu olarak istihdama katılamaması, sosyal çevresiyle etkileşimini engelleyen nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, Suriyeli kadınların yerel halk ile sosyalleşebileceği çalışmalara önem verilmelidir.

- Hassas gruplar içerisinde yer alan bireylere yönelik sunulan sosyal hizmetlerin çeşitliliği arttırılmalı ve bakıma ihtiyaç duyan kişilerin aile fertleri üzerine olan etkilerinin azaltılması, hane içerisindeki bireylerin yerel halk ile uyumunun arttırılması için çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- İstihdam unsurunun, uyumu yüksek oranda olumlu etkilediği görülmektedir. Bu noktada farklı gruptaki bireylere yönelik istihdam programlarının geliştirilmesi ve istihdama katılımlarının teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireylerin yaşamış oldukları sosyal sorunların ortadan kaldırılabilmesi için göç alanındaki sosyal hizmet uygulamalarının arttırılması ve sosyal hizmet uzmanlarının uluslararası koruma bağlamında geliştirilmesi gerekmektedir.
- Sosyal uyumu arttırabilmek için önerilen yukarıda uygulamaların sosyal hizmet uzmanı liderliğinde gerçekleştirilmesi ve bu çalışmaların bireyler üzerindeki sosyal etkilerinin ölçülebilmesi gerekmektedir.
- 27 yaş ve altında bulunan bireylerin marjinalleşme stratejilerinin diğer bireylere göre daha yüksek olduğu; genç bireylerin hem kendi menşei ülkesindeki kültürü hem de göç sonrası geldiği yerdeki kültürü benimseyemediği görülmektedir. Bu durum, yeni bir alt kültürün ortaya çıkmasına neden olabilir, dolayısıyla gençlerin kültürlenme süreçleri daha derinlemesine incelenmelidir.
- Niceliksel ve niteliksel yöntemler bir arada kullanılarak dezavantajlı grup içerisinde bulunan bireyler ve dezavantajlı gruplarla yaşayan bireylerin uyum noktasında yaşadıkları sorunlar ortaya çıkarılmalıdır.
- Benzer bir çalışma ile yerel halkın, Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere yönelik algısının ölçülmesi gerekmektedir. Araştırma ile yerel halkın toplumsal kabul durumu ve toplumsal kabul noktasında engel teşkil eden durumların ortaya çıkarılması açısından önemli olacaktır.

- Sonuç olarak bakıldığında, Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireylerin sosyal yaşantılarının birbirleriyle benzerlik göstermesi, sosyo ekonomik olarak bireyler arasında çok fazla bir ayrımın olmaması ve ekonomik anlamda farklılıkların olmasına rağmen, daha önceden etkileşim içerisinde bulundukları sosyal ağların tekrar içinde olmalarından dolayı bazı değişkenler de anlamlı farklılıkların çıkmamasına neden olduğu düşünülmektedir. Bu noktada, Suriye' nin çeşitli yerlerinden gelerek Türkiye' nin farklı bölgelerinde ikamet eden ve sosyo demografik özellikler açısından daha büyük farklılıklar gösteren bireyler arasında yapılacak bir sosyal uyum karşılaştırma araştırmasında daha anlamlı sonuçların ortaya çıkacağı tahmin edilmektedir.

KAYNAKLAR

Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç, Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Adıgüzel, Y. (2017).Göç ve Göç Sonrası Türkiye'deki Mevcut Durum. M. Baloğlu, E. Göv ve T. Bağrıaçık (Edt), *Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Rehberlik Hizmetleri Kılavuz Kitabı* içinde (26-43). Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

AFAD, (2017). *Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması*. Ankara: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

AFAD, *Geçici Barınma Merkezleri*, Erişim Tarihi: 24.07.2018 Erişim: https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/16_07_2018_Suriye_GBM_Bilgi_Notu.pdf

Ager, A. ve Strang A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework, *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.

Akılotu, N. ve Altundere, E. (2018). Mülteci ve Sığınmacı Kadınların İş ve Sosyal Yaşamda Karşılaştıkları Özgün Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. S. Erdoğan, A. Gedikli ve D.Ç. Yıldırım (Edt), *Uluslararası Yönetim, Ekonomi ve Politika Kongresi 2018 Bahar Tam Metin Bildiriler Kitabı* içinde (116-126). İstanbul: Pazıl Yayıncılık.

Akman, K ve Balaban, A. (2017). Geçici Koruma Statüsünde Bulunan Suriyelilerin Günlük Yaşama Uyumu: Samsun Üzerine Bir Değerlendirme. Erişim Tarihi: 28.06.2018, Erişim: http://www.academia.edu/download/54720631/son_hal.docx

Akşit, G., Bozok M. ve Bozok, N. (2016.). Zorunlu Göç, Sorunlu Karşılaşmalar: Hisar Köyü, Nevşehir'deki Suriyeli Göçmenler Örneği, *T.C. Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2015,1, 2.baskı, 92-116.*

Aliyev, R., Öğülmüş, S. (2016). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlenme Düzeylerinin İncelenmesi, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 89-124.

Assida, O.M.A. (2016), *The Economic and Social Impacts of Forced Migration: A Case Study of Syrian and Iraqi Forced Migrants in Samsun.* Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Ayhan İzmirli, L. (2017). Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumuna İlişkin Bir Değerlendirme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7, 43-66.

Bakioğlu, A., Artar, F. ve İzmir, H. (2018). *Ankara'daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri*. Sosyoloji Derneği Yayınları. Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını.

Baritci, F. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türk Toplumuna Uyum Süreci Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi.* 17, 227-245.

Bayık Temel, A. (2011). Çok Kültürlülük ve Kültürlerarası İletişimin Sağlık Hizmetlerinin Sunumuna Etkileri. E. Esen, Z. Yazıcı (Edt), *Onlar Bizim Hemşehrimiz: Uluslararası Göç ve Hizmetlerin Kültürlerarası Açılımı Kitabı* içinde (45-73). Ankara: Siyasal Yayınları.

Bektaş, D.Y. (2004*). Pychological Adaptation Acculturation of the Turkish Students in the United States.* Doctoral Thesis, The Department of Social Sciences, Middle East Technical University.

Berry, J.W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation, *Applied Psiycholohy: An International Review*, 46(1), 5-68.

Berry, J.W. (2013). Intercultural Relations in Plural Societies. Research Derived from Multiculturalism Policy, *Acta de investigación psicológica*, 3(2), 1122-1135.

Berry, J.W. ve Sam, D.L. (2006). *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology.* Cambridge University Press.

Berry, J.W., Poortinga, Y.H., Breugelmans, S.G., Chasiotis, A. ve Sam, D.L. (2015). *Kültürel Psikoloji: Araştırma ve Uygulamalar*. Çev. Tosun, L.P. Ankara: Nobel.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, (1948). *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi*. Erişim Tarihi: 30.06.2018, Erişim: http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf

BMMYK, (1998). Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü. *Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler.*

BMMYK, (2001). Mültecilerin Korunması: Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi

Buz, S. (2002). *Türkiye'deki Sığınmacıların Üçüncü Bir Ülkeye Gidiş İçin Bekleme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. Çev. Bal, U. ve Akbulut, İ. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Crisp, J. (2004). The Local Integration and Local Settlement of Refugees: A Conceptual and Historical Analysis. *New Issues in Refugee Research.* UNHCR.

Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 67-91.

Çağlayan, S. (2013). Göç Kavramı ve Kuramları. F. Güneş içinde, *Kent Sosyolojisi* (84-115). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Çetin, İ. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, 34, 197-222.

Çiçekli, B. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü.* Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.

Çiçekli, B. (2016). *Yabancılar ve Mülteci Hukuku* (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çoşkun, İ. ve Emin, N.M. (2016a). Education of Syrian Children in Turkey: Policies for Basic Education. *Middle East Journal of Refugee Studıes,* 1(2), 91-107.

Çoşkun, İ. ve Emin, N.M. (2016b). *Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası Fırsat ve Zorluklar*. İstanbul: Seta Yayınları.

Daudov, M. (2013) *Göç Yönetimi ve Uyum Çalıştayı El Kitabı* Göç İdaresi Yayınları.

Dermaux, J. (2015) *Networks at work-Syrians building up their life in Istanbul.* Master Thesis, Utrecht University.

Doganay, M. ve Demiraslan, H. (2016). Refugees of the Syrian Civil War: Impact on Reemerging Infections, Health Services, and Biosecurity in Turkey. *Health Security.* 14(4), 220-225.

Dryden-Peterson, S. (2011). Conflict, Education and Displacement. *Conflict and Education An Interdisciplinary Journal.* 1, 1-5.

DW, *Yedi Yılda Bir Ülkenin Çöküşü Suriye.* Erişim tarihi: 17.07.2018, Erişim: https://www.dw.com/tr/yedi-yılda-bir-ülkenin-çöküşü-suriye/a-42979799

Ekşi, N. (2016). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku* (4. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Ekşi, N. (2017). 1951 Cenevre Konvansiyonu'ndan Günümüze Mülteci Tanımı. İçinde, *İnsan Hakları Perspektifinden Mültecilik* (39-60), UMHD Yayını.

Ela Özcan, E. D. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2, 183-215.

Elçin, D. (2016). Türkiye'de Bulunan Suriyelilere Uygulanan Geçici Koruma Statüsü 2001/55 Sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi İle Geçici Koruma Yönetmeliği Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar. *TBB Dergisi,* 124, 9-80.

Erdoğan, M. M. (2017a). *"Kopuş"tan "Uyum"a Kent Mültecileri.* Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

Erdoğan, M. M. (2017b). *6.Yılında Türkiye'deki Suriyeliler: Sultanbeyli Örneği.* Sultanbeyli Belediyesi Yayını.

Erdoğan, M. M. (2018a). *Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. M. (2018b). *Suriyeliler Barometresi.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslarası Mülteci Hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 62, 1004-1061.

Faist, T. (2003). *Uluslarası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar.* Çev. Gündoğan, A. Z. ve Nacar, C. Ankara: Bağlam Yayıncılık.

GİGM, *Göç Tarihi.* Erişim Tarihi: 09.07.2018, Erişim: http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380

GİGM, (2013). *Yabancılar ve Uluslarası Koruma Kanunu.* Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları .

GİGM, *Hakkımızda.* Erişim Tarihi: 30.06.2018, Erişim: http://www.goc.gov.tr/icerik/hakkimizda_308_309

GİGM. (2017). *2016 Türkiye Göç Raporu.* Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, 40.

Güçtürk, Y. (2014). İnsanlığın Kaybı Suriye'deki İç Savaşın İnsan Hakları Boyutu. Ankara: Seta Yayınları.

Güllüpınar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 53-85, Erişim Tarihi :13.06.2018, Erşim: http://yusbed.yalova.edu.tr/article/view/5000001702/5000002390

Güner, C. (2007). İltica Konusunda Türkiye'nin Yol Haritası: Ulusal Eylem Planı. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 4, 81-109.

Gürkan, M. (2006). *Sosyolojik Açıdan Göç ve Yasadışı Göç Hareketleri*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Güvendir, E. (2016). ABD'de Bulunan Türk Öğrencilerin Kültürlenme Tutumları ve İngilizce Başarıları Arasındaki İlişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1745-1760.

Hajiagha, M. (2007). *Türkiye'deki İran'lı Göçmenlerin Kimlik, Aidiyet ve Uyum Sorunları.* Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.

IASFM, Erişim Tarihi: 19.06.2018, Erişim: http://www.forcedmigration.org/about/whatisfm

İçduygu, A. (2015). Türkiye'ye Yönelen Düzensiz Göç Dalgaları İçinde "Transit Göç". Erdoğan, M. M. ve Kaya, A. içinde, *Türkiye'nin Göç Tarihi* (279-294). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

İçduygu, A. (2016). Turkey: *Labour Market Integration and Social Inclusion of Refugees*. European Union.

İneli Ciğer, M. (2016). Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine. *Göç Araştırmaları Dergisi*,3, 62-92.

Karaca, S. (2017). Türkiye'de Mültecilerin Entegrasyonu: İhtimaller ve Mevcut Kapasite, Iltica ve Göç Araştırmaları Merkezi, IGAM.

Karakuş, P. (2014). *Farklı Kimlik Gruplarında Yer Kimliği, Yerin Anlamları ve Kültürlenme Süreçleri*. Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.

Kaya, A. ve Kıraç, A. (2016). *İstanbul'daki Suriyeli Mültecilere İlişkin Zarar Görebilirlik Değerlendirme Raporu.* Hayata Destek Derneği.

Kaya, İ. ve Yılmaz Eren, E. (2018). *Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuku Durumu.* İstanbul: Seta Yayınları.

Kılıçoğlu, G., Acat, M.B. ve Karadağ, E. (2015). İngiltere'deki Türk Öğrencilerin Kültürleşme Tercihleri ve Bu Tercihlerinin Okula Aidiyet Duygusuyla İlişkisi. *Sosyoloji Dergisi*, 3(30), 195-225.

Kızılçelik, S. ve Erem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü,* Ankara: Atilla Kitabevi.

Kirişci, K. ve Karaca, S. (2015). *Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991 ve 2011'de Türkiye'ye Yönelen Kitlesel Mülteci Akınları.* İçinde "Transit Göç". Erdoğan, M. M. ve Kaya, A. içinde, *Türkiye'nin Göç Tarihi* (297-314). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kirişçi, K. (2017). *Don't forget non-Syrian refugees in Turkey.* Erişim Tarihi: 12.07.2018, Erişim: https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/06/22/dont-forget-non-syrian-refugees-in-turkey/

Kirmayer LJ., Narasiah L., Munoz M., Rashid M., Ryder AG., Guzder J, Hassan G., Rousseae C., Pottie K. (2011)Common *Mental Health Problems İn İmmigrants and Refugees: General Approach in Primary Care*. Erişim Tarihi: 07.10.2018 Erişim: http://www.cmaj.ca/content/183/12/E959

Koç, M., Görücü, İ. ve Akbıyık, N. (2015). Suriyeli Sığınmacılar ve İstihdam Problemleri. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 63-93).

Koçak, O. ve Gündüz D.R. (2016). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 66-91.

Koyuncu, A. (2014). *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler.* Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Külek, C. (2018). *Zorunlu Göçün Mekandaki Toplumsal ve Ekonomik Etkileri: Bağcılar İlçesindeki Suriyeliler Örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Lordoğlu, K. ve Aslan, M. (2016). En Fazla Suriyeli Göçmen Alan Beş Kentin Emek Piyasalarında Değişimi: 2011-2014. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2, 789-808.

Middle East Development Network (2015). *Suriyeli-Türk Uyumu – Gaziantep'teki Suriyelilerin ve Türklerin Uyumu Araştırması*. İstanbul: Middle East Development Network (MDN) ve SABR İstatistik Araştırmaları ve Kamu Politikası Merkezi.

Mülteciler Derneği, *İstatistikler*. Erişim Tarihi: 10.10.2018, Erişim: https://multeciler.org.tr/istatistikler/

Odman, T. M. (1995). *Mülteci Hukuku.* Ankara: AÜ. SBF. İnsan Hakları Merkezi Yayınları, 15.

Önal, A. (2015). *Isparta'da Yaşayan Mülteci ve Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma.* Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Özer, A. (2015). *Göç ve Aidiyet Bağlamında Bulgaristan Göçmenlerinde Kimliğin Yeniden İnşası: Mersin Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Öztürk, T. (2017). Suriyeli Mültecilerin Psikososyal Sorunları. İçinde, *İnsan Hakları Perspektifinden Mültecilik* (85-95), UMHD Yayını.

Sağıroğlu, A., Z. (2017). Geçici Koruma Statüsündeki Bireyler. M. Baloğlu, E. Göv ve T. Bağrıaçık (Edt), *Geçici Koruma Statüsündeki Bireylere Yönelik Rehberlik Hizmetleri Kılavuz Kitabı* içinde (s. 46-70). Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Sandıklı, A. ve Semin, A. (2012). *Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye.* Erişim Tarihi: 15.07.2018 Erişim: http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-227-2014090440butun-boyutlariyla-suriye-krizi-ve-turkiye.pdf

Saygın, S. ve Hasta D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, 10(3), 302-323.

Sinclair, M. (2007). *Education in emergencies: Commonweatlh education partnership 2007*. Erişim Tarihi: 01.10.2018, Erişim: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.9965&rep=rep1&type=pdf

Sirkeci, İ , H. Cohen, J . (2015). Hareketlilik, Göç, Güvensizlik. *İdealkent*, 6 (15), 8-21. Erişim Tarihi: 15.06.2018 Erişim http://dergipark.gov.tr/idealkent/issue/36755/418719

Somuncu, B. (2006). *Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Sunata, U. (2017). Suriyeli Mülteci Hayatlar Monitörü: Araştırma Değerlendirmesi. *Suriyeli Mülteci Hayatlar Monitörü.* 1-14.

Şahin, B. (2010). Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklararası Karşılaştırması: Kültürleşme. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 103-134.

Şeker, B. (2013). Göç Yönetimi ve Uyum Çalıştayı El Kitabı, Göç İdaresi Yayınları.

Şeker, B.D. (2005). *Kente Göç Etmiş Bir Örneklemde Bireycilik-Toplulukçuluk Eğilimleri ve Değerler Açısından Kültüre Uyum (Kültürlenme) Süreçleri.* Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.

Taşkın, D. (2018). *Sığınmacılar ve Geçici Koruma Altındaki Engelli Suriyeliler İle Engelli Iraklılar: Türkiye'de Sağlık ve Rehabilitasyon Hizmetlerine Erişimlerindeki Sorunları ve Çözüm Önerileri.* Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ufuk Üniversitesi, Ankara.

Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63).

Uluslarası Af Örgütü, (2011). Crackdown in Syria: Terror in Tell Kalakh. United Kingdom: Amnesty International Publications.

UNHCR, (2002). *Global Consultatıınons on International Protection: Report of the Third Meeting in the Third Track.* Erişim Tarihi: 06.07.2018 Erişim: http://www.refworld.org/docid/3d6264e54.html

UNHCR. *Guidelines on Temporary Protection or Stay Arrangements.* Erişim Tarihi: 06.07.2018 Erişim: http://www.unhcr.org/protection/expert/5304b71c9/guidelines-temporary-protection-stay-arrangements.html

UNWOMEN (2018). *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Kadın ve Kız Çocuklarının İhtiyaç Analiz*, Ankara.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil Durumlarda Okul Çağındaki Çocukların Eğitimi: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği. *Göç Dergisi*, 3(2), 175-199.

Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 141-169.

Yılmaz Eren, E. (2018). *Mülteci Hukukunda Geçici Koruma.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ziya, O. (2012). Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. *TBB Dergisi*, 99, 229-240.

FORMLAR

EK – 1: Kişisel Bilgi Formu

استمارة معلومات شخصية

عزيزي المشترك

تمّ تجهيز هذه الإستمارة " العلاقة بين الإنسجام الإجتماعي و الوضع المادي الإجتماعي للسوريين الذين تحت الحماية المؤقتة ليستخدم تحت مسمى نموذج سلطان بيلي " أولا قوموا بوضع إشارة أمام الخيار الذي يتناسب معكم في قسم أسئلة المعلومات الشخصية . الرجاء قراءة الأسئلة التي في اسمتارة الإحصائية بشكل دقيق و عدم ترك سؤال بلا إجابة كي نحصل على نتائج صحيحة.

أشكركم على مشاركاتكم .
جامعة اسطنبول – جرّاح باشا
طالب دراسات عليا في الخدمات الإجتماعية

1.Cinsiyet الجنس :( ) Kadın إمرأة ( ) Erkek رجل ( ) Diğer أخرى

2.Yaş العمر :.....

3.Medeni Durum الحالة الإجتماعية :

( ) Evli متزوج ( ) Bekar أعزب ( ) Eşi vefat توفي الزوج ( ) Boşanma مطلق
( ) Evli ama ayrı yaşayan متزوج لكن يعيش بشكل منفصل

4.Eğitim Durumu الوضع التعليمي : ( ) İlkokul ابتدائية ( ) Ortaokul إعدادية ( ) Lise ثانوية
( ) Üniversite جامعية

5.Anadil اللغة الأم : ( ) Arapça العربية ( ) Kürtçe الكردية ( ) Türkçe التركية
( ) Diğer أخرى

6.Türkçe Bilme Durumu مدى معرفتك للغة التركية : ( ) Bilmiyor لا أعرف ( ) Kötü سيء
( ) Orta متوسط ( ) İyi جيد

7.Suriye'deyken mesleği ماهي مهنتك عندما كنت في سوريا : .....

8.Suriye'deyken gelir durumu مستوى دخلك عندما كنت في سوريا : ( ) Düşük متدني ( ) Orta متوسط
( ) İyi جيد

9.Suriye'deyken yaşadığın şehir المدينة التي كنت تعيش ضمنها في سوريا : ( ) Halep حلب ( ) Şam دمشق
( ) İdlib إدلب ( ) Diğer أخرى

10.Geldiğin şehirde yaşadığın bölge المنطقة التي تعيش ضمنها في المدينة التي أتيت منها : ( ) Köy قرية
( ) İlçe ضاحية ( ) Şehir merkezi مركز مدينة

11.Kaç Yıldır Türkiye'de/Sultanbeyli'de ikamet ediyorsunuz? :

كم سنة أصبح لك في تركيا / و منذ متى تقيم في سلطان بيلي

Sultanbeyli سلطان بيلي..... Türkiye تركيا .....

12.Sultanbeyli'ye geliş yeri أتيت إلى سلطان بيلي من : ( ) İstanbul ilçe أحد ضواحي اسطنبول
( )Kamp مخيم ( )Suriye سوريا ( )Başka bir İl من محافظة أخرى

13.Sultanbeyli tercih sebebi سبب ترجيح سلطان بيلي :

( ) Akraba لديّ أقرباء ( ) Tavsiye توصية ( ) Yaşam Ucuz المعيشة رخيصة
( ) Sunulan Hizmetler (sosyal hizmet, eğitimvb) الخدمات المقدمة من خدمات إجتماعية و تعليمية و ما شابه

14.Türkiye'de çalışma durumu وضع العمل في تركيا : ( ) Evet نعم ( ) Hayır لا

15.Türkiye'de yapmış olduğu meslek المهنة التي تعمل بها في تركيا :

16.Türkiye'dekigeliri مدخولك في تركيا :

17.Çalışma izni var mı هل لديك اذن عمل: ( ) Evet نعم ( ) Hayır لا

18.İş yerinin kime ait olduğu لمن هو عائد مكان العمل : ( ) Kendisi عائد له ( ) Türk vatandaşı لمواطن تركي
( ) Suriye vatandaşı عائد لمواطن سوري

19.Hanede çalışan kişi sayısı عدد الأشخاص العاملين ضمن العائلة : Toplam gelir مجموع الدخل :

20.Hanedeki çocuk sayısı عدد الأطفال ضمن العائلة:.....

21.Hanede yaşayan birey sayısı عدد أفراد العائلة:.....

22.Kaç aile birlikte yaşıyorsunuz كم عائلة تقيم معكم:.....

23.Kronik sağlık problemin var mı هل هناك مريض مزمن : ( ) Evet نعم ( ) Hayır لا

24.Hanede savaşta yaralanan bireyvar mı هل هناك فرد من العائلة أصيب في الحرب
( ) Evet نعم ( ) Hayır لا

25.Hanede engelli birey var mı هل هناك معاق في العائلة

( ) Evet نعم ( ) Hayır لا

26.Okul çağındaki çocuğunuz okula gidiyor mu هل يذهب طفلك الذي بسن الدراسةالى المدرسة ?

( ) Evet نعم ( ) Hayır لا

27.Gidiyorsa Hangi okula إن كان يذهب فأيّة مدرسة?!

( ) GEM مركز تعليم مؤقت ( ) Türk okulu مدرسة تركية

28.Okula gitmeyen çocuk var ise Suriye'de eğitimine devam ediyor muydu:

إن كان هناك طفل لا يذهب إلى المدرسة هل كان يتابع دراسته في سوريا ؟

( ) Evet نعم ( ) Hayır لا

29.Su anda barındığınız yerin niteliği nasıl ما هو وصف المكان الذي تأوون فيه :

( ) Apartman بناء ( ) Müstakil Ev منزل مستقل ( ) Pansiyon فندق عائلي

( ) Dükkan دكان

30.Kira أجرة المنزل:.....

EK – 2: Kültürlenme Ölçeği

KÜLTÜRLENME ÖLÇEĞİ

Yönerge:

Aşağıdaki ifadeler Sultanbeyli'deki hayatınızda karşılaştığınız değişik durumlarda nasıl düşündüğünüzle ilgilidir. Bazı ifadeler sizin geldiğiniz kültürle, bazıları şimdi yaşadığınız yerin kültürü, bazıları ise her iki kültürle ilişkilidir. Diğer ifadelerde ise bir kültür seçimi yoktur. Lütfen bu konulardaki kişisel tercihlerinizi belirtiniz.

Şu anda çocuk sahibi değilseniz, çocuklarla ilgili soruları "Çocuğum olsa tercihim ne olurdu?" diye düşünerek cevaplayınız.

Aşağıdaki soruları, şimdi yaşantınızı göz önünde bulundurarak cevaplayınız. Size en uygun olan şıkkı işaretleyiniz.

SİZE NE KADAR UYGUN?	Kesinlikle Bana Uygun	Bana Uygun	Biraz Bana Uygun	Çok Az Bana Uygun	Bana Uygun Değil
1.Suriyelilerden çok Türkiyeliler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.					
2. Türkiyelilerden çok Suriyeliler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.					
3. "Bayram" bana bir şey ifade etmiyor.					
4.Hem Türkiyeliler hem de Suriyeliler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim					
5.Kimlerle bir araya gelip vakit geçirdiğime aldırmam.					
6. Çocuklarımın hem Türkiye'nin tarzına hem de kendi tarzımıza uygun yetişmelerini isterim.					
7. Evde kendi yemeklerimizden çok Türkiye'nin yemeklerini yemeyi tercih ederim.					
8. Evimde bizlere özgü süslemelerden çok Türkiyelilere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.					
9. Yakın arkadaşlarımın Türkiyeli olmasından çok Suriyeli olmasını tercih ederim.					
10.Evde ne çeşit yemek yediğime aldırış etmem.					
11.Çocuklarımın bizim tarzımızdan çok Türkiye'nin tarzına uygun yetişmelerini isterim.					
12. Hem Türkiyeli hem de Suriyeliler gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.					
13. Ne tür gazete/tv/ müzik					

Okuduğuma/seyrettiğime/dinlediğime aldırış etmem					
14.Yakın arkadaşların hem Türkiyeli hem de Suriyeli olmasını tercih ederim.					
15. Çoğu zaman ne şekilde yaşayacağıma aldırış etmem.					
16.Evde bizim oraların (Kürtçe-Arapça) dilinden çok Türkçe konuşmayı tercih ederim.					
17. Türkiye'nin medyasından çok (gazete, TV, Radyo vs.) Suriye'nin medyasını izlemeyi tercih ederim.					
18.Evimde Türkiyelilere özgü süslemeden çok bizlere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.					
19.Çocuklarımın Türkiye'nin değer veya adetlerini öğrenip öğrenmemelerine aldırmam.					
20.Türkiyelilerden çok Suriyeliler gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.					
21. Suriye'nin medyasından çok Türkiye'nin medyasını (gazete, TV, Radyo) izlemeyi tercih ederim.					
22.Evde hem Türkiye'nin hem de kendi Suriye yemeklerimizi yemeyi tercih ederim.					
23. Evi süsleme gibi önemsiz şeylere kafa yormam.					
24. Evde hem Türkçe Hem de geldiğimiz yerin dilini kullanmayı tercih ederim.					
25.Çocuklarımın geldiğimiz yerin değer ve geleneklerinden çok Türkiye'nin değer ve geleneklerini öğrenmelerini isterim.					
26. Evde Türkiye'nin yemeklerinden çok kendi yemeklerimizi yemeyi tercih ederim.					
27. Hem Türkiye'nin hem de Suriye' medyasını (gazete, TV, radyo) izlemeyi tercih ederim.					
28.Çocuklarımın nasıl yetiştiğine aldırış etmem.					
29. Suriyeli'den çok Türkiyeli gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.					
30. Çocuklarımı hem Suriye'nin hem de Türkiye'nin değerlerini ve geleneklerini öğrenmelerini isterim.					

31. Yakın arkadaşlarımın kimler olduğuna aldırış etmem.					
32.Evde Türkçe'den çok geldiğimiz yerin dilini kullanmayı tercih ederim.					
33.Evimde hem Türkiyelilerin hem de Suriyelilere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.					
34. Çoğu zaman duygu ve düşüncelerimi nasıl dile getirdiğime aldırış etmem.					
35.Yakın arkadaşlarımın Suriyelilerden çok Türkiyeli olmasını tercih ederim.					
36.Çocuklarımın Türkiye'nin tarzında yetişmelerini isterim.					
37.Çocuklarımın Türkiye'nin değer ve geleneklerinden çok Suriye'nin değerlerini ve geleneklerini öğrenmelerini isterim.					
38. Türkiye'nin ritüellerinden (adet) (sünnet, düğün, ölüm, doğum vs.) çok geldiğimiz yerin ritüellerine uymayı tercih ederim.					
39.Hem Türkiye'nin hem de Suriye'nin adetlerine (ritüeller) uymayı tercih ederim.					
40. Suriye'nin ritüellerden çok Türkiye'nin ritüellerine uymayı tercih ederim.					

EK – 3: Kültürlenme Ölçeği-Arapça

المعيار الثقافي

توجيهات :

تتعلق العبارات التالية بكيفية تفكيرك في المواقف المختلفة التي واجهتها في حياتك في سلطانبيلي. تتعلق بعض التعبيرات بالثقافة التي أتيت منها ، والبعض الآخر للثقافة التي تعيشها الآن ، والبعض الآخر متعلقة بالثقافتين. وبعبارة أخرى ، لا يوجد خيار للثقافة. يرجى تحديد تفضيلاتك الشخصية حول هذه المواضيع.

إذا لم يكن لديك أطفال في الوقت الحالي ، فأجب عن الأسئلة المتعلقة بالأطفال بالتفكير " لو كان لدي طفل ماذا كنت أفضل " ؟

أجب على الأسئلة التالية مع وضع حياتك في عين الاعتبار. حدد الأفضل بالنسبة لك.

ماهو المناسب لكم	بالتأكيد مناسب لي	مناسب لي	قليلا ما مناسب لي	قليل جدا	غير مناسب لي
1 - أفضل قضاء الوقت مع الأتراك أكثر من السوريين.					
2 - أفضل قضاء الوقت مع السوريين أكثر من الأتراك.					
3-"العيد" لا يعني أي شيء بالنسبة لي.					
4 - أفضل قضاء الوقت مع السوريين والأتراك.					
5 - أنا لا أمانع إذا قضيت الوقت مع أي شخص .					
6 - أريد أطفالي أن يكبروا على حد سواء على غرار تركيا والغرار التي تناسب أسلوبنا.					
7 - أفضل أن تناول وجبات الطعام التركية في المنزل أكثر من وجبات الطعام الخاص بنا.					
8 - أفضل أن تكون زينة منزلي مثل زينة منازل الأتراك أكثر من زينة المنازل الخاصة بنا.					
9 - أنا أفضل أن يكون أصدقائي المقربين سوريين أكثر من الاتراك .					
10 - لا يهمني ما هو نوع الطعام الذي آكله في المنزل					
11 - أريد أطفالي أن ينمو طريقنا من وجهة نظرنا مناسبا جدا لنمط من تركيا.					
12 - يمكنني أن أقول أنني أحب العيش مثل الاتراك والسوريين.					
13 - لا يهمني أي نوع من القراءة ان كانت الصحف / التلفزيون / الموسيقى القراءة / المشاهدة / الاستماع.					
14 - أنا أفضل أن يكون الأصدقاء المقربين، سواء سوريين أوأتراك.					
15- معظم الوقت لايهمنني كيف أعيش.					
16 - انا افضل التحدث باللغة التركية اكثر من المنزل (الكردية-العربية					
17 - أفضل مراقبة الإعلام السوري بدلا من وسائل الإعلام التركية (الصحف والتلفزيون والراديو وغيرها)					

					- أفضل أن تكون زينة منزلي مثل زيننا الخاصة بنا بدلا من زينة منازل الأتراك. 18
					- لايهمنني ما أن تعلمو أطفالي القيم والعادات التركية. 19
					- أستطيع أن أقول أنا أحب العيش مثل السوريين أكثر من الأتراك. 20
					- أفضل مراقبة الإعلام التركي بدلا من وسائل الإعلام السورية (الصحف والتلفزيون والراديو وغيرها). 21
					- أفضل أن يكون الطعام في المنزل تركي وسوري. 22
					- لا يهمني الأشياء الصغيرة مثل تزيين المنزل23
					- أفضل استخدام لغة التركية في المنزل ولغة المكان الذي أتيت اليه. 24
					- أريد أن يتعلمو أطفالي القيم والتقاليد التركية، بدلا من المكان الذي أتيت منه. 25
					- أنا أفضل أن أكل الطعام الخاصة بنا في المنزل بدلا من الطعام التركي. 26
					- أفضل مراقبة الاعلام التركي و الإعلام السورية (الصحف والتلفزيون والراديو وغيرها) 27
					- لا يهمني كيف ينمو أطفالي .28
					- أستطيع أن أقول أنا أحب العيش مثل الأتراك أكثر من العيش مثل السوريين. 29
					- أريد أن أعلم أطفالي القيم والتقاليد السورية والتركية. 30
					لا يهمني من هم أصدقائي المقربين.
					- أفضل استخدام لغة المكان الذي أتيت منه بدلاً من اللغة التركية. 32
					أفضل أن يكون زينة منزلي مثل زينة منازل الأتراك وزيننا الخاصة بنا.
					- معظم الوقت لا يهمني كيف أعبر عن مشاعري وأفكاري. 34
					-أفضل أن يكون أصدقائي المقربين أتراك أكثر من السوريين. 35
					-أريد أن يكبر أطفالي على غرار تركيا وأسلوبها. 36
					-أريد أن أعلم أطفالي القيم والتقاليد السورية بدلا من القيم والعادات التركية. 37
					-أفضل الالتزام بعادات المنطقة التي أتيت منها أكثر من العادات التركية (الأعراس-الوفاة-الولادة-الطهور). 38
					- أفضل الالتزام بالعادات التركية والسورية. 39

					- أفضل الالتزام بالعادات التركية أكثر من 40 العادات السورية.

EK – 4: Bilgilendirilmiş Onam Formu

T.C. İstanbul Üniversitesi

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü yüksek lisans programının tez aşaması öğrencisi Osman Yanık tarafından Doç. Dr. Orhan Koçak'ın tez danışmanlığında yürütülen "Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sosyo Ekonomik Durumları İle Sosyal Uyum İlişkisi: Sultanbeyli Örneği" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin savaş öncesindeki ve savaş sonrasında gelmiş oldukları Türkiye'de sosyal ve ekonomik durumlarının sosyal uyuma ilişkisi araştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla Sultanbeyli'de yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli katılımcılara yönelik Kişisel Bilgi Formu ve Kültürlenme Ölçeği kullanılarak anket çalışması yapılacaktır. Araştırmada sizden tahminen 15 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 249 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Çalışma sırasında bilgiye ihtiyaç duyduğunuz da formu uygulayan kişiye o an sorabilirsiniz ya da aşağıda iletişim bilgileri bulunan çalışma sahibi Osman Yanık'a mail ve telefon numarası ile ulaşabilirsiniz. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Çalışma sırasında formlarda sizden isim alınmayacaktır. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için "ortak katılımcı havuzuna" aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya oyanik26@gmail.com e-posta adresi ve 0554 526 82 81 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının [2]:

Adı-Soyadı:.....

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta: Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için "ortak araştırma havuzuna" aktarılmasını; kabul ediyorum kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Şahidin:[3]

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

EK – 5: Bilgilendirilmiş Onam Formu-Arapça

جامعة اسطنبول

لجنة أخلاقيات البحوث الاجتماعية والإنسانية

نموذج استمارة موافقة المتطوع

عثمان يانيك ، طالب دراسات عليا في قسم الخدمات الاجتماعية في معهد العلوم الصحية في مرحلة التخرج، باستشارة المساعد الدكتور أورهان كوكاك ، ندعوك للبحث تحت عنوان " العلاقة بين الإنسجام الإجتماعي و الوضع المادي الإجتماعي للسوريين الذين تحت الحماية المؤقتة ليستخدم تحت مسمى نموذج سلطان بيلي ". وجاء الهدف من هذا البحث عن وضع الأقتصادي والعلاقات الاجتماعية والانسجام الاجتماعي للسوريين الذين من هم تحت الحماية المؤقتة في سلطان بيلي قبل الحرب وبعدها وللتحقيق عن هذا الموضوع . لهذا الغرض ، سيتم إجراء استبيان باستخدام استمارة المعلومات الشخصية و شخص . المشاركة في 249 دقيقة من وقتكم . يقدر عدد المشاركين عداكم أنتم في هذا البحث 15المعيار الثقافي. في البحث يطلب منك إعطاء ما يقدر ب هذه الدراسة تطوعية بالكامل. للوصول إلى الهدف من الدراسة ، من المتوقع أن تجيب على جميع الأسئلة بطريقة توفر لك الإجابات الأكثر ملاءمة لك دون التعرض لضغط أو التلقين. إذا كنت بحاجة إلى معلومات أثناء الدراسة ، يمكنك أن تطلب من الشخص الذي يقوم بتطبيق النموذج أو يمكنك الاتصال ب عثمان يانيك ، عن طريق البريد الإلكتروني ورقم الهاتف الموجودة في الأسفل .

إذا كنت تقرأ وتوافق على هذا النموذج ، فأنت توافق على المشاركة في البحث. ومع ذلك ، لديك الحق في عدم المشاركة في العمل أو التوقف عن العمل في أي وقت بعد المشاركة. لن تتلقى اسمًا في النماذج أثناء العمل. سيتم استخدام المعلومات التي سيتم الحصول عليها من هذه الدراسة لأغراض البحث وسيتم الاحتفاظ بسرية معلوماتك الشخصية ؛ ومع ذلك ، يمكن استخدام البيانات الخاصة بك لأغراض النشر. يمكن نقل معلومات الاتصال الخاصة بك فقط بعد الحصول على إذن منك ولمساعد الباحثين المختلفين للاتصال بك. إذا كنت بحاجة إلى مزيد من المعلومات الآن أو لاحقًا باستثناء المعلومات المقدمة لغرض البحث، فيمكنك أن تطلب من الباحث الآن أو يمكنك الاتصال بنا عن طريق عنوان البريد الإلكتروني oyanik26@gmail.com أو الأتصال على الرقم 0554 526 82 81 إذا كنت ترغب في مشاركة النتائج العامة / الشخصية معك عند اكتمال البحث ، يرجى الاتصال بالباحث.

لقد قرأت المعلومات المذكورة أعلاه ، والتي يجب أن تعطى للمشارك قبل الدراسة وفهمت نطاق وغرض العمل الذي طلب مني الحضور ، والمسؤوليات التي توليتها طواعية لي. تم إجراء شرح كتابي وشفهي حول الدراسة من قبل الباحثين / الباحثين المذكورين أدناه. تم شرح المخاطر والفوائد المحتملة للدراسة لي شفويا. لقد أعطيت ثقة كافية بأن معلوماتي الشخصية ستكون محمية بعناية في ظل هذه الظروف ، أوافق على المشاركة في البحث المعنى دون أي ضغوط أو إلهام.

المشارك :

الأسم الكنية :.....

التوقيع: معلومات الاتصال: البريد الإلكتروني الهاتف :

نقل معلومات الاتصال الخاصة بي لمساعد الباحثين المختلفين للتواصل معي في حاول وجود بحث ثاني مشترك.

لا أوافق أوافق (يرجى وضع علامة على الخيار المناسب)

الوصي أو لمن تحت الوصاية :

الوالد أو الوصي

الأسم الكنية :.....

التوقيع :

الباحث

الأسم الكنية :.....

التوقيع :

الشاهد :

الأسم الكنية :.....

التوقيع :

ETİK KURUL KARARI

Tarih ve Sayı: 27/09/2018-282977

* B E 6 L 0 F V S C *

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı :35980450-663.05-
Konu :Osman YANIK

Sayın Osman YANIK

İlgi :17/08/2018 tarihli, 80341 sayılı yazı

Sorumlu araştırıcılığını üstlendiğiniz 2018/163 dosya numaralı "Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sosyo Ekonomik Durumları ile Sosyal Uyum İlişkisi: Sultanbeyli Örneği" konu başlıklı çalışma Kurulumuzun 03.09.2018 tarih 07 sayılı toplantısında görüşülerek etik yönden uygun bulunmuş olup, karar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. N. Tolga SARUÇ
Başkan

EK :
1-Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

25/09/2018 B.İşl. : S.ARIK

Doğrulamak İçin:http://194.27.128.66/envision.Sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BE6L0FVSC

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Süleyman ARIK Dahili : 10689
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü
34452 Beyazıt/Fatih-İstanbul
Tel : 0212 440 20 89 Faks : 0212 440 20 88
e-posta : sosyalbilimleretikkurul@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbul.edu.tr

K-Q TSE-ISO-EN 9000

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

İNTİHAL RAPORU İLK SAYFA

GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN SOSYO EKONOMİK DURUMLARI İLE SOSYAL UYUM İLİŞKİSİ SULTANBEYLİ ÖRNEĞİ

ORIJINALLIK RAPORU

%12	%8	%3	%10
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	%1
2	Submitted to Beykent Universitesi Öğrenci Ödevi	%1
3	Submitted to Uludag University Öğrenci Ödevi	%1
4	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	<%1
5	iibfdergi.sdu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
6	Submitted to Turkiye ve Orta Dogu Amme İdaresi Enstit Öğrenci Ödevi	<%1
7	Submitted to Canakkale Onsekiz Mart University Öğrenci Ödevi	<%1

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Osman	**Soyadı**	Yanık
Doğ.Yeri	Eskişehir	**Doğ.Tar.**	13.12.1992
Uyruğu	TC	**TC Kim No**	
Email	oyanik26@gmail.com	**Tel**	05545268281

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	**Mez. Yılı**
Yük.Lis.	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Bölümü	Devam Ediyor
Lisans	Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü	2015
Lise	Eskişehir 19 Mayıs Anadolu Lisesi	2011

İş Deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

	Görevi	**Kurum**	**Süre (Yıl - Yıl)**
1.	Ofis Sorumlusu	Pozitif Yaşam Derneği	2019- Devam ediyor
2.	Sosyal Hizmet Uzmanı	Mülteciler Derneği	2016-2018
3.			-

Yabancı Dilleri	**Okuduğunu Anlama***	**Konuşma***	**Yazma***	**KPDS/ÜDS Puanı**	**(Diğer) Puanı**
İngilizce	İyi	Orta	Orta	83.75	

***Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

	Sayısal	**Eşit Ağırlık**	**Sözel**
ALES Puanı	73,88861	77,03138	72,58607
(Diğer) Puanı			

Bilgisayar Bilgisi

Program	**Kullanma becerisi**

Yayınları/Tebligleri Sertifikaları/Ödülleri

Özel İlgi Alanları (Hobileri):